

Garantia de futur

**Conferència
Política 2023**

**PSIB
PSOE / ♥**

DOCUMENT MARC

SUMARI

EIX 1. DRETS DE LES PERSONES

pàg. 4

Primer dret: un Estat del Benestar fort

pàg. 5

1.1. L'educació, el principal ascensor i motor de transformació social

pàg. 5

1.2. Universitat, ciència i innovació

pàg. 12

1.3. Salut

pàg. 21

1.4. Salut mental

pàg. 27

Segon dret: unes Illes millors per a tothom

pàg. 33

1.5. Adaptació al món digital i els nous reptes socials

pàg. 33

1.6. Intensificant la lluita feminista

pàg. 41

1.7. Una societat lliure i diversa

pàg. 45

Tercer dret: una societat ètica, culta i madura

pàg. 50

1.8. Adaptació al món digital i els nous reptes socials

pàg. 50

EIX 2. UN TERRITORI PER A VIURE

pàg. 58

2.1. Mobilitat i agenda urbana: l'únic model de futur

pàg. 59

2.2. El dret de l'habitatge

pàg. 64

2.3. Pacte per un nou model territorial

pàg. 74

EIX 3. UNES ILLES AMB FUTUR

pàg. 78

3.1. Energia neta i transició ecològica

pàg. 79

3.2. Aigua: tancar el cicle

pàg. 84

3.3. Ecologia, espais naturals i biodiversitat

pàg. 90

3.4. Sobirania alimentària

pàg. 97

EIX 4. UNES ILLES AMB FUTUR

pàg. 103

4.1. Sectors productius i emprenedoria

pàg. 104

4.2. Treball, qualitat de vida i formació

pàg. 111

4.3. Economia social

pàg. 117

4.4. El turisme que volem

pàg. 123

EIX 5.UNA ADMINISTRACIÓ PROPERA I ACCESSIBLE

pàg. 129

5.1. Modernització i proximitat

pàg. 130

5.2. Finançament dels serveis públics i transparència

pàg. 135

5.3. Unes illes cohesionades i influents

pàg. 141

5.4. 40 Anys de Estatut d'Autonomia: cap a un nou horitzó
de progrés

pàg. 147

EIX 1.

DRETS DE

LES PERSONES

1. **Primer dret: un Estat del Benestar fort**

2. **1.1. L'EDUCACIÓ, EL PRINCIPAL ASCENSOR I MOTOR DE TRANSFORMACIÓ SOCIAL**

3. Amb els darrers canvis socials, l'educació i la formació al llarg de la vida representen més que mai el principal element de mobilitat i de progrés social, de forma que es converteixen en un factor clau per garantir societats més democràtiques i amb un major nivell de benestar social i econòmic. Per això és imprescindible que els poders públics garanteixin, sobretot als sectors socials més desfavorits, l'equitat en les seves dimensions principals: la inclusió i la igualtat efectiva d'oportunitats.
4. Si volem continuar avançant, tant individualment com col·lectivament, hem de ser conscients que el nostre principal actiu ha de ser el nivell educatiu de tota la població i no només d'una part.
5. En definitiva, no podem oblidar que l'educació continua sent, en paraules de Nelson Mandela "el gran motor del desenvolupament personal, ja que és a través de l'educació com la filla d'un jornaler pot esdevenir una doctora, el fill d'un miner es pot convertir en el cap de la mina, o el fill d'un operari pot arribar a ser president d'una gran nació".
6. L'equitat educativa és un element clau i diferenciador per a qualsevol govern progressista, ja que s'orienta a la superació de les desigualtats educatives, de forma que, partint de la realitat i de les necessitats de cadascú, tothom pugui accedir i aprofitar els recursos educatius en igualtat de condicions i s'eviti, dins l'àmbit educatiu, la reproducció de les desigualtats d'origen, que estan estretament determinades pel nivell econòmic i el capital cultural de les famílies i de l'entorn.
7. L'educació en els primers anys de vida té una importància cabdal per al desenvolupament de totes les capacitats individuals i per al procés de socialització dels infants, a més de ser un instrument fonamental per a la detecció precoç i l'atenció primerenca de necessitats específiques de suport educatiu i per compensar els efectes de les desigualtats en matèria educativa que puguin existir.
8. Per aquest motiu, és bàsic que la igualtat d'oportunitats i la inclusió es garantitzin des de les etapes primerenques, amb places suficients per a l'escolarització, afavorint l'accessibilitat d'infants amb necessitats educatives i per infants de famílies en situació de vulnerabilitat i, a la vegada, millorant la qualitat pedagògica i educativa de les escoles.
9. Per aconseguir aquesta equitat educativa i de formació al llarg de la vida, són fonamentals les polítiques de beques i ajudes, de transport escolar, d'acompanyament i orientació acadèmica, social i professional, en entorns escolars però també extraescolars, així com de la dotació de recursos de suport adequats i suficients.

10. Així mateix, resulta imprescindible continuar millorant els processos d'escolarització per reduir els índexs de segregació escolar, que tenen efectes negatius tant per els propis alumnes, com per al sistema educatiu en conjunt, a més de ser un element que dificulta la cohesió social.
11. La redefinició del context social, econòmic i tecnològic que es viu a les nostres societats, amb la irrupció de tecnologies basades en la intel·ligència artificial, entre d'altres, afecta profundament l'educació i obliga a fer una reflexió en profunditat al voltant de qüestions com el paper del professorat, que haurà de ser més acompanyant i guia que transmissor de coneixements, de l'alumnat, al que cal situar en el centre del procés d'ensenyament-aprenentatge i dotar-lo de més protagonisme, i de les pròpies famílies, així com del conjunt de la nostra societat. En aquest sentit, la nova llei orgànica d'educació (LOMLOE) la Llei d'Educació de les Illes Balears (LEIB) avancen en aquesta direcció, que s'ha de concretar en el seu desplegament normatiu.
12. En aquest context de canvis profunds en el que transitem d'un model de societat a una altra, l'educació no pot estar d'esquenes al món. Tant les institucions com els centres educatius s'han de repensar per donar resposta a les necessitats de l'alumnat atenent tots els aspectes del desenvolupament personal, social, professional i de benestar emocional i han de complir amb la seva funció originària: preparar el jovent perquè pugui desenvolupar-se en els nous temps, per fer front a nous reptes com el canvi climàtic i per viure en un món que no sabem com serà, però que serà molt diferent de l'actual. Per tot això hem de garantir entorns educatius segurs, saludables, coeducatius, acollidors i d'acompanyament que eliminin les barreres que impedeixen, limiten o redueixen el ple exercici del dret a l'educació i fomentin la cohesió social.
13. Els darrers anys la nostra societat s'ha hagut d'enfrontar al repte que ha suposat la pandèmia de la COVID-19, d'una magnitud que ni tan sols no hauríem pogut imaginar, que hem afrontat amb l'objectiu prioritari de salvar vides, però també mantenint la cohesió social i protegint les nostres empreses i treballadors, gràcies a les mesures adoptades pels governs progressistes, tant a l'estat espanyol com a la nostra comunitat, i a la resposta exemplar del conjunt de la nostra societat.
14. En aquesta resposta a la crisi provocada per la COVID-19 va tenir un paper destacat la comunitat educativa, liderada pel professorat i pels equips directius dels centres, amb la participació clau de l'alumnat i de les famílies, i entre tots vàrem aconseguir ser una de les regions de tot el món que va tenir menys temps tancats els centres.
15. Del que hem viscut aquests darrers anys podem treure algunes lliçons, la primera de les quals és sens dubte la importància de comptar amb un sector públic fort i eficient.
16. Concretament, en educació, hem de ser capaços de respondre als reptes de la igualtat d'oportunitats i d'oferir un ensenyament de qualitat per a tothom, col·locant l'alumnat en el centre del sistema, bastir una formació professional que ens permeti millorar l'empleabilitat i la qualificació dels treballadors i/o dels emprenedors i la competitivitat de les empreses per

orientar la diversificació del teixit productiu de la nostra comunitat autònoma, desenvolupar uns nous currículums adaptats a la forma com sabem que aprenen les persones, fer una aposta per la digitalització i el coneixement científic, donar una resposta inclusiva a les diferències de qualsevol tipus, treballar per la coeducació i la igualtat entre homes i dones i el desenvolupament sostenible i respectuós amb el medi ambient.

17. Per aconseguir-ho, el paper dels professionals del sector és clau però no suficient, cal així mateix un compromís col·lectiu per construir consensos entre tots els agents socials: educadors, famílies, alumnat, institucions, empreses i sindicats. En el context actual és més important que mai la interlocució fluida, el diàleg social i el compromís amb la millora i defensa dels serveis públics i dels seus treballadors i treballadores.

18. **DIAGNÒSTIC**

19. El sistema educatiu de les Illes Balears es caracteritza, a diferència del que succeeix en la majoria de les altres comunitats autònomes de l'estat espanyol, per el creixement continuat del nombre d'alumnes en la majoria d'etapes educatives, sobre tot per l'arribada constant d'alumnes no nascuts a les Illes Balears i per la necessitat de reduir l'abandonament educatiu prematur amb l'increment de l'oferta d'ensenyaments postobligatoris.
20. Així, des del curs 2014-15 el nombre d'alumnes en les etapes no universitàries s'ha incrementat en aproximadament 11.000 alumnes i en el mateix període s'han incorporat al sistema més de 2.900 nous docents, amb l'objectiu d'atendre aquest alumnat i facilitar la seva inclusió i també de millorar les condicions de treball del professorat (reducció d'hores lectives, ràtios,...).
21. Per donar resposta a aquestes necessitats i revertir anys de mancances en el manteniment dels centres educatius públics, des de setembre de 2015 fins a final de 2023 s'hauran invertit més de 150 milions d'euros en actuacions de reforma i millora en la majoria de centres educatius de totes les illes, així com en les ampliacions i en la construcció de nous centres.
22. En qualsevol cas, caldrà sostenir de forma continuada aquestes inversions en el temps, dins de la corresponent planificació a partir de 2023 per garantir unes instal·lacions educatives suficients i en les millors condicions per a la docència.
23. Quant a la inversió educativa, des de 2014 s'ha incrementat la inversió per alumne en més d'un 15%, superant els 7.000 € per alumne en els centres públics i el pressupost d'Educació ha passat dels 780 M d'€ el 2015 als 1.169 M d'€ el 2023. el que ha suposat un augment del 50% en vuit anys.
24. En el mateix període i com a conseqüència de l'aplicació de l'Acord marc per a la recuperació dels drets sociolaborals del sector de l'ensenyament públic signat el 30 de setembre de 2015 amb els sindicats STEI, CCOO i ANPE, s'han reduït progressivament les ràtios d'alumnes professor i

d'alumnes per grup, que es troben per davall de la mitjana de l'estat espanyol.

25. Quant als resultats educatius, han millorat en totes les etapes educatives, especialment pel que fa a la promoció de curs i a la titulació a l'ESO i al batxillerat, amb una disminució de la repetició de curs a l'educació primària i a l'ESO de més del 50% entre els cursos 2014-15 i 2020-21.
26. En el mateix període, la taxa d'abandonament escolar prematur ha baixat del 32% fins al 18%, disminució acompanyada d'una reducció superior al 50% de l'abandonament dins de l'etapa d'ESO, i els resultats de les proves PISA mostren la convergència progressiva dels resultats de la nostra comunitat autònoma amb els de l'estat espanyol.
27. En els darrers vuit anys els estudis de formació professional han incorporat més de 7.000 estudiants, el que suposa un increment de gairebé el 60% respecte de 2015 i més de 1.800 al batxillerat, amb un augment del 15% en el mateix període.
28. El curs 2022-23 s'ha posat en marxa, per primera vegada en la nostra comunitat, la gratuïtat de l'escolarització dels infants de 2-3 anys, invertint 18,6 milions d'euros, i s'ha incrementat la dotació dels mòduls de 0-1 i 1-2 anys, que suposa assolir els 10.000 euros per unitat a la xarxa pública i 5.000 euros per unitat a la xarxa complementària, a més d'ajuts d'escolarització per alumnat vulnerable d'aquests nivells.
29. Paral·lelament s'està fent una gran inversió, més de 16 milions d'euros, per a la creació de més places públiques i de reconversió de guarderies en places d'escoleta per caminar cap a una universalització del 0-3.
30. Per tal d'ajudar a les famílies en difícil situació socioeconòmica s'han donat ajuts per reduir el cost de les escoles matineres dels centres públics i concertats amb una inversió de més de 2 milions d'euros, s'han incrementat els ajuts de menjador, que han passat d'1,1 milions d'euros al 2015 a 8,2 milions d'euros i han beneficiat a més de 10 mil alumnes aquest curs, de centres públics, concertats i escoles 0-3, i, per primera vegada, s'han convocat ajuts d'alimentació per l'alumnat de secundària i Formació Professional Bàsica que no tenen menjador amb una inversió de 1.400.000 euros.
31. A més, també s'ha augmentat la dotació per al finançament de llibres de text, la qual cosa suposa un total de 2.858.760 euros amb un màxim de 25.000 euros per centre.
32. Els darrers anys hem millorat els resultats del procés d'escolarització: el curs 2022-23 els 95% dels alumnes de 3 anys han pogut matricular-se en el centre que les famílies havien triat en primera opció. Són els valors més alts des del curs 2015-16, mentre segons organitzacions com Save The Children la nostra comunitat autònoma és una de les que presenta un índex més baix de segregació escolar, malgrat persisteixen desequilibris en alguns municipis que cal continuar reduint.

33. Per altra banda, mitjançant el nou decret de transport escolar seran beneficiaris els alumnes des de segon cicle d'infantil fins a la ESO, l'alumnat de centres d'educació especial i possibilitem convenis o augment de places per a l'alumnat dels ensenyaments postobligatoris.
34. I per tal de millorar l'educació inclusiva s'han augmentat els recursos: des de la passada legislatura els centres compten amb orientadors en els centres, hem passat de 217 al 2015, la majoria en equips de zona a 370 en l'actualitat, tenim equips especialitzats i unitats volants d'intervenció per a l'atenció de l'alumnat amb trastorn d'espectre autista, amb discapacitat intel·lectual, visual, auditiva, motòrica, amb dificultats de comunicació i trastorns de llenguatge i aprenentatge i per alumnes amb altes capacitats. També hem reorganitzat i augmentat el personal de l'atenció educativa hospitalària i domiciliària.
35. L'increment del nombre de docents i la baixada progressiva de les ràtios possibiliten que es pugui donar una resposta més personalitzada i inclusiva a les necessitats de tot l'alumnat, però també hi ha hagut un augment dels docents i professionals específics, al 2015 comptàvem amb 986 docents d'equips de suport en els centres públics i en l'actualitat són 1.327; hi havia 326 auxiliars tècnics educatius amb 5 hores diàries de feina i en l'actualitat són 388 amb horaris de set hores per poder atendre escoles matineres i menjadors, i hem passat de 58 professors tècnics de serveis a la comunitat a 106 en l'actualitat, perquè creim i apostam fermament pel treball social i comunitari per a la millora de la qualitat educativa.
36. S'ha duit endavant el I Pla de Coeducació 2019-2022 amb el qual s'ha treballat per sensibilitzar, formar i implicar la comunitat educativa en matèria d'igualtat de gènere i coeducació.
37. També s'han posat en marxa programes per treballar el benestar emocional i la salut mental. Conjuntament amb la Conselleria de Salut i Consum i la Conselleria d'Afers Social estam desenvolupant el Pla Estratègic de Benestar Emocional i Salut Mental de les Illes Balears.
38. Pel que fa a la digitalització dels centres educatius, estam invertint més de 7 milions d'euros en el període 2021-2024 per tal de millorar la competència digital i la formació de 14.476 docents dels 456 centres de les Illes Balears. Fins ara s'ha distribuït uns 15.000 dispositius per a alumnat vulnerable i s'aniran instal·lant 5.520 aules digitals, formades per pantalles digitals interactives, portàtils i càmeres de documents a més de 350 centres fins el 2025.

39. PROPOSTES

40. • Continuar amb l'increment del pressupost d'Educació fins assolir en 8 anys el 5% del PIB, d'acord amb la Llei d'Educació de les Illes Balears i la disposició addicional vuitena de la LOMLOE.
41. • Aprovar i desenvolupar un nou acord marc sobre mesures sociolaborals pels docents de l'escola pública, que inclogui la carrera professional.

42. • Reactivar l'acord de 2016 i desenvolupament del nou acord 2023-27 de millora per a l'ensenyament privat concertat.
43. • Completar el procés d'estabilització dels docents de l'ensenyament públic a través del concurs de mèrits i realització anual de concursos-oposició.
44. • Continuar incrementant els professionals destinats a l'orientació acadèmica, social i professional, fins assolir en quatre anys la ràtio que recomana la UNESCO (1 orientador per cada 250 alumnes).
45. • Obrir un procés de negociació sobre les condicions sociolaborals dels educadors i treballadors de l'etapa educativa 0-3 tant als centres públics com als de la xarxa complementària.
46. • Equilibri entre les xarxes educatives sostingudes amb fons públics: la pública i la concertada.
47. • Generalitzar els acords d'escolarització equilibrada per continuar reduint els índex de segregació escolar i millorar l'equilibri en l'escolarització en els centres sostinguts amb fons públics.
48. • Incrementar els recursos i les mesures de suport als centres sostinguts amb fons públics en contextos de vulnerabilitat social.
49. • Desenvolupament d'un nou Pla d'Infraestructures Educatives per al període 2023-27.
50. • Continuar amb la creació de centres públics que integrin les etapes d'educació infantil, educació primària i educació secundària
51. • Continuar amb la creació de centres públics 0-6.
52. • Completar el desenvolupament de la Llei d'Educació de les Illes Balears (LEIB) i el desenvolupament autonòmic de la LOMLOE, amb l'objectiu de continuar millorant tots els indicadors educatius.
53. • Impulsar, en el marc de la LOMLOE i de la LEIB, l'autonomia de centres a tots els nivells, i avançar en la professionalització i el reconeixement de la funció directiva.
54. • Participar de forma activa en l'aprovació i el desenvolupament de la Llei d'Estudis Superiors Artístics, treballar en les bases del disseny de l'Institut d'Estudis Superiors Artístics de les Illes Balears i en la creació d'un Campus de les Arts de les Illes Balears.
55. • Aprovació d'un decret de plurilingüisme amb mesures per millorar l'aprenentatge i l'ús de la llengua catalana als centres educatius.

- 56. • Desenvolupar el Decret d'Educació Inclusiva i incrementar els recursos per a la inclusió educativa.
- 57. • Desenvolupar la Llei d'Educació de les Illes Balears en l'etapa educativa 0-3.
- 58. • Continuar impulsant el primer cicle d'educació infantil amb l'augment de l'oferta educativa de primer cicle d'educació infantil a través de convocatòries d'ajuts per a la creació de places públiques de primer cicle d'educació infantil, de forma que ens situem per sobre de la mitjana estatal el 2027.
- 59. • Continuar progressivament amb la gratuïtat de l'escolarització de tot el primer cicle d'educació infantil.
- 60. • Augmentar els ajuts destinats a infants amb necessitats educatives especials de les escoles i ampliar i consolidar els equips d'atenció primerenca.
- 61. • Garantir la gratuïtat dels llibres de text i materials didàctics de tots els centres sostinguts amb fons públics en un termini de quatre anys.
- 62. • Fomentar de manera conjunta amb consistoris i consells insulars l'obertura dels centres educatius i subvencionar les activitats extraescolars per a l'alumnat d'entorns socials desfavorits o vulnerables.
- 63. • Oferir servei de transport escolar a l'alumnat des de segon cicle d'infantil fins a ESO, a tot l'alumnat de centres d'educació especial (públics o concertats) i per alumnat d'ensenyaments postobligatoris que no pot gaudir de transport regular per anar al seu centre.
- 64. • Posar en marxa el II Pla de Coeducació de les Illes balears.
- 65. • Treballar l'educació emocional i el foment del benestar emocional i la salut mental als centres educatius, així com la convivència i la resolució pacífica dels conflictes.
- 66. • Millorar la competència digital de l'alumnat, docents i famílies amb itineraris específics de formació adaptats a les necessitats actuals: DUA, situacions d'aprenentatge, ús segur de les xarxes, famílies digitals,...
- 67. • Desenvolupar un banc de recursos digitals per al professorat, integrat amb les aules digitals.
- 68. • Fomentar projectes d'innovació dins l'àmbit STEAM (projectes de robòtica i pensament computacional, projectes internacionals, aula del futur, visita fablabs...)
- 69. • Desenvolupament del II Pla Integral de Formació Professional 22-25 que incorpora:

- 70. - Un increment de l'oferta en tots els seus graus i modalitats per ampliar el ventall d'oportunitats formatives a tota la societat
- 71. - Impuls a la Formació Professional dual Intensiva.
- 72. - Desenvolupament del pla d'infraestructures d'FP per a la posada en marxa de nous Centres Integrats de Formació Professional.
- 73. - Impuls al centre de formació i innovació de l'FP (CfinFP) per augmentar el nombre de convenis de col·laboració amb les empreses.
- 74. - Impuls a la xarxa d'orientació acadèmica i professional.
- 75. - Programes formatius contra l'abandonament escolar prematur.
- 76. • Creació de la xarxa de centres d'orientació i formació permanent que desenvoluparà els següents objectius: L'augment de les qualificacions i requalificacions professionals de les persones ocupades i desocupades
 - 77. - Augmentar el nombre de persones que acrediten la seva experiència professional.
 - 78. - Augmentar l'oferta modular, de certificats professionals i dels estudis d'especialització i màsters d'FP.
 - 79. - Oferir formació per a la capacitació digital: seguretat, processos administratius,...
 - 80. - Afavorir la formació al llarg de la vida i l'adaptació als nous contextos i necessitats formatives de les persones adultes.
- 81. • Coordinació amb la UIB per a la millora de la formació inicial dels docents d'educació infantil i primària i d'educació secundària i de l'FP, així com per a la formació permanent dels docents.

82. 1.2. UNIVERSITAT, CIÈNCIA I INNOVACIÓ

- 83. Des del PSIB tenim molt clar que el coneixement i les seves múltiples aplicacions són elements centrals per al desenvolupament econòmic i social de les societats contemporànies.
- 84. El coneixement i la innovació en qualsevol àmbit és una de les claus de l'èxit dels països industrialitzats, és un factor crític per garantir el creixement econòmic i impulsar la competitivitat i la productivitat de les Illes Balears.
- 85. Volem una ciència democràtica, que s'acosti a la ciutadania com hem fet, introduint a la recentment aprovada Llei de la Ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears el concepte de ciència ciutadana.

86. I sabem que la ciència necessita de totes les seves vessants, per això hem demanat també incloure a la llei que tant la recerca bàsica com aplicada, el desenvolupament i la innovació no només no poden quedar sense pressupost assignat, sinó que en tindran suficient com perquè siguin activitats viables a les nostres illes amb l'objectiu d'arribar al 2% del PIB l'any 2030. Ho tenim clar des de l'any 1986, quan vam registrar i aconseguir que s'aprovés una proposició no de llei al Parlament de les Illes Balears que va suposar la creació de l'IMEDEA. Ho vam tenir clar defensant la recerca bàsica al debat a la totalitat que hi va haver en l'aprovació de l'anterior llei, l'any 97. Ho vam tenir clar els socialistes el 2002 impulsant el Parc Bit, que recentment ha marcat una fita amb la major operació de la història del sector biotecnològic del país, o el 2019 amb l'acreditació com a institut de recerca sanitària de l'IdISBa. I ho té ara clar el Govern donant suport al programa d'innovació UIBPimes, el Pol Marí, els projectes complementaris amb l'estat d'astrofísica, biodiversitat i ciències marines, destinant a recerca fons de l'impost de turisme sostenible, part del factor d'insularitat del règim especial de les Illes Balears o comproment-se al finançament de la UIB.
87. Va ser amb el govern del president Rodríguez Zapatero que les beques de doctorat es van transformar en contractes que permetien cotitzar, i és ara amb el del president Pedro Sánchez que rebran una indemnització en acabar. En ambdós casos de forma retroactiva, per no deixar ningú enrere en avenços laborals. De la mateixa manera que defensam poder tenir tècnics i investigadors contractats amb un model estable i indefinit, equiparant els seus drets amb els de la resta de la societat.
88. Els científics necessiten, com tothom, poder anar a un banc i que els donin una hipoteca. No demanen cap privilegi. Poder fer recerca ja és un privilegi. Simplement demanen els mateixos drets que la resta. Perquè la ciència la fan persones de carn i ossos. I fer recerca no ha de ser incompatible amb formar una família, i els estudis diuen que pràcticament la meitat de les dones abandonen la ciència a temps complet després de tenir el primer fill i que, de les que queden, la meitat assegura que hauria volgut tenir més fills, igual que ho fan un quart dels homes.
89. És per això que hem aprovat mesures per afavorir la carrera i activitat científica de les dones, així com el Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació haurà de potenciar les iniciatives orientades a la reducció de les desigualtats socials.
90. No volem que ningú hagi d'abandonar la ciència com van haver de fer els joves científics d'aquest país després de les retallades del Partit Popular en recerca que van destruir entre el 2011 i 2015 deu mil places públiques d'investigadors al nivell estatal i van retallar la inversió interna en recerca, desenvolupament i innovació (R+D+I) de les Illes Balears en un 7,5%, deixant-nos en una inversió del 0,32% del PIB, una dada que estava fins i tot per davall d'algunes regions d'Àfrica en aquell moment.
91. Aquest Govern de progrés ha fet un canvi de rumb. Entre 2015 i 2021, darreres dades disponibles

de l'INE, ha augmentat la inversió interna en R+D+I en un 63%, inclosa la del sector privat que s'ha multiplicat per 3. Una inversió que s'ha traduït de forma directa en la contractació de personal, que ha augmentat en un 66%. S'ha donat per tant una oportunitat de retornar a tots aquells que es van veure obligats a partir. Hi ha més homes i dones que mai que es dediquen a la R+D+I a les Illes Balears. Són ells qui fan la ciència, tecnologia i innovació a les Illes Balears. I és per ells que la llei que hem impulsat i preveu un augment sostingut de la inversió en R+D+I fins arribar al 2% del PIB l'any 2030, el que implicarà multiplicar pràcticament per 4 el que veníem destinant-hi el 2020.

92. El coneixement ens apropa al futur. Un futur que arriba molt ràpid. El progrés tecnològic dels darrers anys, i particularment després de l'aparició d'Internet, ha multiplicat els reptes i les oportunitats. L'acceleració de la innovació tecnològica sumada a l'aparició de noves tecnologies i de models de negoci disruptius -i els seus efectes econòmics i socials- ens fan reflexionar sobre aspectes com l'impacte en la productivitat, la feina i les formes de producció i consum. La realitat és que si dissenyem adequadament les nostres polítiques i plantegem un enfocament que posi les persones al comandament, la tecnologia també pot ajudar a democratitzar la nostra economia i tornar-la més justa i sostenible.
93. Quan hi ha progrés tècnic, el més rellevant és saber en quin sentit es traslladen els guanys que genera aquest progrés tècnic: si acaben a les mans d'uns pocs o si van a parar en canvi al conjunt de la població. Durant tot el segle XIX i inicis del segle XX els moviments de treballadors es van organitzar per aconseguir que els guanys de productivitat generats per la indústria es distribuïssin més equitativament, amb millors salaris i menors jornades laborals.
94. Molts llocs de treball es van perdre pel camí i molts nous es van crear, de vegades en millors condicions i elevat el nivell de vida de les persones i la qualitat de les nostres societats. El procés d'adaptació política i social a la nova realitat productiva va trigar diverses dècades a ajustar-se, amb nous models de producció (com el fordisme) o amb la construcció d'institucions (com la negociació col·lectiva i els Estats socials). Hem de trigar entre permetre que els guanys de productivitat i propietat s'agrupin en unes poques mans, o avançar en canvi a democratitzar els beneficis de la tecnologia per a tot el conjunt de la societat. Per això és imprescindible replantejar-se el marc institucional en què ens movem.

95. **DIAGNÒSTIC**

96. Dibuixar un escenari institucional que sigui capaç de canalitzar cap a les persones el millor de la digitalització s'ha constituït en el repte del nostre temps. Per descomptat que el sector públic hi té molt a dir, començant per aportar les regulacions necessàries i continuant per perseguir els abusos i promoure un ús més democràtic de les tecnologies. Però el responsable no és només l'Estat: el sector privat i la societat civil també hauran d'aportar el seu gra d'arena.

97. La tasca de posar en marxa una digitalització inclusiva i centrada en les persones ha de respondre a una sèrie de desafiaments que tenen a veure amb afavorir la inclusió i l'apoderament digital de les persones, evitar la concentració de poder econòmic a poques mans, anivellar el terreny de joc i impulsar una innovació que de debò estigui orientada al benestar general. Parlem, llavors, d'una digitalització inclusiva que empoderi les persones, perquè l'avenç de la digitalització no és simètric. Ja sigui per qüestions de localització, classe social, edat o gènere hi ha persones que es troben en desavantatge per fer front a aquesta carrera contra la màquina.
98. Les capacitats i competències per aprofitar la tecnologia es concentren en el segment més educat de la societat, que és el que té la capacitat de posar en marxa noves iniciatives, accedir a eines sofisticades, comprendre els processos en què es basen les tecnologies i interactuar-hi d'una manera productiva. Però la veritat és que la gran majoria de la població té un nivell d'alfabetització digital molt precari, amb coneixements que amb prou feines els permeten ser usuaris o clients, però no productors d'una nova economia. Això es va expressar amb més força encara durant el confinament a què ha estat sotmesa la majoria de la població per combatre la propagació de la covid-19.
99. Per revertir aquesta situació, la inversió en capital humà esdevé especialment rellevant. El sistema educatiu ha de promoure un ús de les noves tecnologies que sigui competent, segur i creatiu, i que sobretot avanci més enllà del mer consum. Ho hem fet amb la implantació de la LOMLOE, però la revolució educativa encara ha d'arribar i s'ha d'estendre a la població adulta, amb la col·laboració del sector públic i el privat a més dels centres de recerca, les organitzacions socials i, sobretot, la universitat, especialment amb les microcredencials que contempla la nova Llei Orgànica del Sistema Universitari (LOSU).
100. L'eliminació de les bretxes digitals i formatives és l'aspecte fonamental que cal abordar. Avui les dones accedeixen en menor grau a les carreres universitàries tècniques i científiques. Però el desequilibri no és només de gènere: les persones amb menor formació, menors ingressos i pitjors treballs troben més dificultats per accedir a aquestes competències, un àmbit en què també se sol relegar a els adults grans. Per això l'esforç de formació i requalificació s'ha de centrar més que mai a les poblacions desfavorides.
101. Per altra banda, la universitat, juntament amb els altres productors científics de la nostra comunitat com són els centres i instituts de recerca, s'encarrega també de la formació del personal investigador del futur. Actualment els estudiants que es plantegen dedicar-se a la recerca es troben en un entorn excessivament competitiu, fins al punt que se'ls valoren mèrits que són impropis de la seva etapa formativa. Baremar amb normalitat un currículum més aviat propi d'algú que ja fa uns anys que es dedica a la recerca té una conseqüència perniciosa, i és que fomenta implícitament el treball precari. Tot per aconseguir, amb sort, un sou durant 4 anys que amb prou feines els permet tenir una vida digna mentre fan el doctorat, situació que es pot perllongar durant 6 anys més amb la categoria laboral d'entrada al sistema universitari. Cal fer

atractiva la carrera investigadora amb la declaració de Bratislava de joves investigadors com a referent, no només per evitar la precarització, sinó també per garantir que totes les jubilacions que ara afrontam de la generació del baby-boom tenen un relleu generacional a l'alçada.

102. Passats 10 anys de carrera investigadora és quan els investigadors poden accedir a figures contractuals estables. En el cas de la nostra comunitat, els nostres investigadors pràcticament només tenen accés a programes d'estabilització de caràcter estatal, fet que ens situa competitivament per darrera d'altres comunitats. Aquest és un buit que ha de venir a suplir la Fundació Institut per la Recerca Illes Balears (IRIB), recentment creada amb la llei de la ciència i els estatuts de la qual van ser presentats el passat mes de febrer. Una institució que se sumará a les excel·lents institucions en matèria de recerca que ja tenim a les Illes Balears, amb un llarg historial en retenció i captació de talent investigador on treballen professionals tant d'aquí com vinguts de fora, com ho demostren per exemple les dades de la fundació CYD, que indiquen que el nostre sistema universitari és el cinquè de tot l'estat amb major participació relativa del professorat estranger.
103. Per posar en context l'aposta del Govern, som alhora també la plantilla de personal docent investigador que més ha crescut en termes absoluts des del curs 2015-2016. Però més que seguirà creixent a totes les nostres institucions de recerca amb l'augment de la inversió. I això vol dir que no podem permetre'ns el luxe de perdre talent, i i encara menys per qüestions de gènere. Cal impulsar les vocacions des de la infància.
104. Tenim investigadors i investigadores de molta qualitat. Pel període 2015-2019 som el sistema universitari amb major percentatge de publicacions científiques a revistes del primer quartil del seu camp, per nivell d'impacte i la segona en percentatge de publicacions que es coneixen com a publicacions d'excel·lència amb lideratge. I a tot això cal sumar l'excel·lent tasca de recerca que es realitza fora de la universitat, als diferents centres de recerca de les nostres illes. Per tant, tenim una excel·lent comunitat investigadora que, si a més tenim en compte el poc suport que havia rebut abans de l'arribada d'aquest govern, té uns resultats molt bons en termes de productivitat.
105. Vists els resultats aconseguits fins ara, és una de les millors inversions que podem realitzar. Cal centrar per tant els esforços en les polítiques de recursos humans, i de crear un entorn econòmic, social, cultural favorable al coneixement i la innovació. És així com aconseguirem la transferència de coneixement cap a les empreses i a tota la societat. Tancar el cercle virtuós entre la Universitat pública de qualitat i d'igualtat d'oportunitats, la recerca científica i la transferència del coneixement a les empreses és prioritari per a una agenda de reformes que vertaderament consolidi i situï en el camí del futur la societat i economia balear.
106. Les inversions en recerca i innovació generen impactes a tots els nivells: científic, tecnològic, econòmic, en la salut, cultural, mediambiental, social, educatiu. I si ens demanem com ho pot fer una comunitat per créixer de forma sostinguda i sostenible en el temps trobem casos

paradigmàtics, com el de Corea del Sud, amb un creixement sostingut del 6% cada any durant 6 dècades i unes condicions de partida que distaven de ser les ideals. Com mostra un anàlisi del Banc Mundial, 4 factors en són la clau, però també la seva seqüenciació. A la dècada dels 60 van créixer gràcies al creixement de capital humà, amb una ràpida expansió d'educació universal a nivell de primària i secundària. Als 70 amb un augment significatiu de la inversió gràcies a les seves polítiques industrials exportadores. Emperò, durant 3 dècades, entre el 1980 i fins al 2010, la clau ha estat l'augment de productivitat. Quan som més productius vol dir que feim millor alguna cosa. I les idees innovadores són al cor d'aquest procés.

107. I si partim de la idea que l'avenç s'ha de basar en la innovació i no en la capacitat d'escapar-se de l'obligació de contribuir al bé comú, aleshores és absolutament imprescindible establir un marc de cooperació internacional per evitar la fugida de beneficis.
108. Finalment, tota la nova economia de dades que s'està establint a nivell tecnològic actualment compta amb una regulació de privacitat centrada en la dada que no és adient pels reptes col·lectius que requereixen de col·laboració i consens entre fronteres, i ens distreu del propòsit original de la protecció de dades, que és protegir les persones. Les noves polítiques de privacitat de les grans tecnològiques fan que les dades quedin a la seva infraestructura i cimenten encara més la seva posició dominant al mercat, fent servir la privacitat com a escut contra la competència. Quan reduïm la privacitat a la privacitat, confidencialitat i seguretat de les dades no posam límits al que poden fer aquestes empreses sempre que guardin les dades. D'aquesta manera, protegim les dades sense protegir la privacitat i seguretat de les persones, que segueixen sent vulnerables al control, manipulació i explotació per part de companyies que tenen un poder sense precedents mentre segueixen acumulant recursos i control d'infraestructures crítiques.

109. PROPOSTES

110. • Implantar un programa autonòmic de beques i ajuts a l'estudi universitari, a ser possible compatible amb l'estatal, que tingui en compte el cost de viure a les Illes Balears i baremat per nivell de renda perquè l'èxit educatiu no estigui concentrat únicament en qui té més recursos. Complementar-lo també amb un programa pels estudiants que viuen fora de la llar familiar.
111. • Mobilitat internacional. Tenint en compte el gran intercanvi cultural i acadèmic que es produeix en un lloc tan visitat com les Illes Balears, s'ha d'aprofitar aquest fet per promoure la col·laboració amb altres països i les seves institucions acadèmiques. Per això, s'hauria d'implementar un sistema propi de beques i ajuts per la mobilitat de científics i científiques locals per dur a terme estades o projectes d'investigació fora de les Balears. Per altra banda, també es podria millorar la difusió d'altres programes de beques amb aquests objectius que ja estiguin en marxa (Erasmus Plus, Comissió Fulbright, etc.).

112. • Ampliar la formació universitària a través de nous graus universitaris (ciències de l'activitat física i de l'esport, farmàcia, ciències del mar...), reforçar l'estructura dels màsters universitaris amb especial atenció als màsters oficials i, de la mà de col·legis professionals, oferir formació especialitzada i limitada en el temps a través de microcredencials universitàries segons les mesures d'estandardització aprovades per Consell Europeu per oferir oportunitats d'aprenentatge flexible i inclusiu al llarg de tota la vida amb unes taxes reduïdes que obrin les portes de la universitat a col·lectius que fins ara se n'han sentit allunyats o amb barreres d'entrada.
113. • Facilitar la producció i transferència d'idees per entendre i millorar el món: empoderar els joves investigadors apostant per la divulgació per fomentar vocacions i amb esquemes de finançament sostenibles i efectius. Seguir per tant el camí establert pel que fa a finançament amb una distribució adient entre recerca bàsica, aplicada i innovació i amb incentius fiscals perquè segueixi augmentant la recerca del sector privat.
114. • Crear trajectòries professionals atractives, sostenibles i transparents: estabilitat laboral amb contractació de personal permanent investigador a través de l'IRIB, millor mobilitat entre els sectors públic i privat fomentant que les empreses que fan R+D+I del nostre teixit productiu contractin doctors i es realitzin estades a empreses per part d'investigadors, i formació i desenvolupament professional dels joves investigadors, valorant els mèrits que són propis de cada etapa de la carrera investigadora per evitar el treball precari i permetent que les figures contractuals formatives i d'entrada al sistema universitari puguin percebre millors retribucions així com sol·licitar complements, com ja vam permetre a les Balears amb el personal docent i investigador laboral indefinits. A més, millorar la retenció del talent acadèmic mitjançant el correcte assessorament de les joves investigadors.
115. • Una conciliació saludable entre la vida laboral i la vida personal: amb pràctiques laborals flexibles quan calgui amb teletreball, possibilitat de mobilitat amb transport públic, oportunitats de doble carrera per parelles on ambdós membres investiguen, contribuint a que homes i dones tinguin no només els mateixos drets teòrics, sinó les mateixes possibilitats reals evitant els biaixos de gènere. Pel que fa la conciliació amb infants, fomentar la creació d'escoles als llocs de feina acadèmics.
116. • Entendre el paper dels poders públics com a un catalitzador d'innovació. Definir els reptes que tenim com a societat amb un enfocament de missions o reptes rellevants per la nostra societat per definir on i com facilitar la innovació. Identificar als agents (empreses, centres de recerca, etc) i proposar projectes que facilitin la col·laboració entre ells, i així fomentar l'innovació intersectorial. Ampliar el programa UIB-Pimes donant-li publicitat amb un paraigua més ampli de "bons" o "vals" d'innovació, sense perdre la seva agilitat i ampliant també la participació a altres centres de recerca de les Illes Balears (per exemple

amb les sinergies que poden sorgir a l'àmbit de la salut o l'economia blava) amb l'objectiu d'estimular la introducció de la innovació de productes, processos, organitzacions o serveis a les pimes, promoure la col·laboració ciència-indústria i estimular la transferència de coneixement. Fomentant la formació de xarxes entre pimes i altres socis acadèmics, investigadors i privats. Els vals d'innovació poden ser per tant els catalitzadors de relacions i col·laboració a llarg termini i permetre la creació de plataformes d'innovació oberta com el digital innovation hub de Balears.

117. • Retenció i captació de talent per un millor benestar: Balears ha de ser el pol científic, tecnològic i d'innovació de la mediterrània. Hem d'esdevenir un territori intel·ligent sense oblidar que la vertadera intel·ligència radica en la capacitat de promoure el talent local al servei de la qualitat de vida de tothom. Apostant clarament per la formació, de la mà de la Universitat, donant estabilitat al seu finançament a través d'un contracte-programa amb l'objectiu de seguir augmentant l'esforç pressupostari que fa la nostra comunitat així com l'aposta estratègica com a ens singular de formació, transferència i recerca a través de la seva participació als fons derivats de l'impost de turisme sostenible, el règim especial de les Illes Balears i l'estratègia d'inversions Balears 2030. Jugant un paper central en la construcció d'una veritable societat del coneixement, entenent que la formació, la ciència, la recerca, la innovació... Són les millors opció per al benestar futur.
118. • Potenciarem el desenvolupament de un sector sanitari i biotech innovador, enfortim centres clau com la Fundació Institut d'Investigació Sanitària de les Illes Balears (Idisba), que desenvoluparà un nou Pla Estratègic de l'Institut, incloent la reacreditació per part de l'Institut Carles III.
119. • Per evitar que les grans tecnològiques s'escapin de l'obligació de contribuir al bé comú, l'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) ha posat damunt la taula la creació de 2 pilars. Primer, un impost de societats mínim global d'un 15% per grans empreses independentment d'on operin. I segon, recomana exigir a les grans multinacionals que paguin part dels seus impostos sobre beneficis als països on es trobin els seus consumidors i usuaris. Apostam per tant per avançar en els acords en aquest context així com, per tal de preservar el potencial d'innovació consagrat a l'economia digital, invertir una part molt substancial d'aquests impostos en recerca, tecnologia, innovació i formació local
120. • Economia d'escala i ecosistemes: seguir apostant per la compra pública innovadora per poder seguir modernitzant els serveis públics amb solucions de qualitat i rentables en quant a eficàcia i costos, fomentant la innovació amb impacte social i estimulants l'aparició de nous mercats per a solucions innovadores, ajudant a les companyies innovadores a assolir economies d'escala per poder fer créixer els seus negocis. Alhora, establir col·laboracions com el 1070KM HUB, la major aliança d'ecosistemes d'innovació

d'Espanya on hi participa Balears, pot ajudar a pal·liar problemes d'escala en ocasions inherents a la nostra comunitat. Ecosistemes també a nivell europeu on Balears hauria de participar com a regió. Posar en marxa també mesures contemplades en aquest sentit a l'estratègia España Nación Emprendedora com una xarxa nacional de centres d'emprenedoria o el programa ScaleUp Spain.

121. • Apostar per una digitalització justa. Ens envolta una economia digital que cal democratitzar, posant a la disposició de la ciutadania les dades que ella mateixa genera i desenvolupant una estratègia de dades pròpia que no permeti que les dades que es generen localment es donin sense establir regles clares de qui pot recollir dades i amb quins objectius. Tot plegat va molt més enllà de la privacitat, les decisions que es prenen amb les dades són eleccions sobre la democràcia i el tipus de societat on volem viure.
122. • Democratitzar l'economia digital i innovadora vol dir també eliminar les bretxes que genera. Va ser l'esquerra qui en el passat va rompre les cadenes que sotmetien les classes més humils ensenyant-les a llegir i escriure. Ara és el moment de fer el següent pas usant tot el potencial que la digitalització posa al nostre abast perquè la revolució tecnològica deixi d'estar a l'abast d'uns pocs i passi a garantir l'empoderament de la majoria. En aquest sentit, cal potenciar els espais col·laboratius de creació i fablabs públics i privats així com iniciatives similars de les Illes Balears seguint les bones pràctiques del projecte europeu UrbanM i convertir-los també en hacklabs, llocs intergeneracionals on compartir coneixements sobre el món informàtic i digital (informàtica, electrònica, disseny digital, programació, robòtica, art electrònic...). Creant així espais de trobada on compartir coneixement digital i innovador i aprofitant altres espais que ja tenen el seu públic com les biblioteques públiques, convertint-les en centres d'innovació digital. En aquesta línia, els parcs científics i tecnològics, com el Parc Bit, podem ser el lloc clau on generar aquestes sinergies.
123. • Cal tornar al concepte original de privacitat i protecció de dades basat en els drets humans. Un marc legal que es centri en protegir la gent i no únicament garantir la privacitat i seguretat de les dades.
124. • Assessorament científic per la presa de decisions. La recerca, la tecnologia i la innovació han d'ajudar al disseny i desenvolupament de les polítiques públiques. Es proposa la creació d'un òrgan d'assessorament científic al poder legislatiu i executiu que respongui a les preguntes plantejades mitjançant la col·laboració amb experts i expertes locals. Un bon exemple d'això es la iniciativa de «emparejamiento» de científics i polítics que s'ha fet a la Comunitat Valenciana de la mà de «Ciencia en el Parlamento».

125. **1.3. SALUT**

126. La pandèmia ha posat de manifest la fragilitat i les fortaleeses de les nostres societats i ha evidenciat de forma molt clara els **reptes** als que ens enfrontarem en els propers anys, i les **eines que podem tenir al nostre abast** per fer-hi front, començant per una idea central: els serveis essencials per a garantir l'Estat del Benestar no han de tornar a ser objectiu de retallades ideològiques que ens afebleixen com a societat.
127. En aquest sentit, el canvi de lideratge polític l'any 2015 ha estat clau per explicar els resultats de les Illes Balears durant la Covid-19. Varem passar d'un Govern de la dreta (2011-2015) que va retallar com mai la sanitat i la resta de serveis essencials, a un Govern de progrés que, liderat pel PSIB, ha recuperat l'Estat del Benestar i ha enfortit la sanitat fins assolir el major pressupost i la major dotació de recursos i professionals de la nostra història.
128. Concretament, des de l'any 2015 el pressupost en salut s'ha incrementat un 70%, permetent contractar més de 5.000 professionals, per fer molt més que recuperar els 1.400 treballadors i treballadores que varen ser acomiadats durant la darrera legislatura del PP. A més, hem estabilitzat des de l'any 2015 un total de 8.000 places de treball.
129. L'esforç públic i l'aposta per la captació constant de talent ha servit per reobrir els centres de salut a les horabaixes, retornar la targeta sanitària a 26.000 persones sense recursos a les quals se'ls havia retirat, eliminar el copagament farmacèutic i reprendre a les quatre illes la construcció de noves infraestructures hospitalàries i d'atenció primària i del 061, amb la inversió de més de 300 milions d'euros.
130. En resum, el compromís amb la salut de tothom fa que el pressupost sanitari per habitant i any pugés al seu màxim, 1.722 euros, per damunt de la mitjana espanyola.
131. Els resultats proven l'encert d'aquesta aposta per la sanitat pública: les Illes Balears surten de la pandèmia amb menys mortalitat que cap altre territori de l'Estat i, malgrat la Covid-19, hem passat de ser l'onzena comunitat autònoma en esperança de vida l'any 2015 a ser la primera, com reflecteixen les dades de l'Institut Nacional d'Estadística. Aquesta és la demostració de que hem de mantenir i enfortir la nostra xarxa sanitària, com estem fent també per recuperar el sistema dels esforços extraordinaris durant la Covid-19 i els seus efectes en la darrera fase de la pandèmia.
132. Això ens ha impulsat, per exemple, a activar mesures de xoc per reduir a la meitat el temps d'espera per a la consulta presencial amb el metge de família o invertir 18 milions d'euros per reduir les llistes d'espera amb 140.266 actuacions mèdiques extraordinàries els horabaixes.
133. Tot en permanent diàleg i col·laboració amb els professionals i els sindicats, un procés de feina conjunta que va permetre, per exemple, que les Illes Balears es convertissin en la primera

comunitat a arribar a acords amb els seus sanitaris i evitar les vagues que paralitzant els sistemes sanitaris en altres territoris governats per la dreta.

134. Aquesta participació i escolta activa és cabdal per continuar amb la millora de la xarxa sanitària, aprofundir en les estratègies per captar professionals i retenir talent i treballar en l'actualització i modernització constant d'un servei que ha d'estar cada vegada més a prop de la ciutadania i de les necessitats creixents que plantejem reptes com el envelliment de la població o el creixement demogràfic de les nostres illes.
135. Hem de posar en marxa estratègies eficaces, solidàries i equitatives, amb mirades prou amples en salut mental, en gènere, en dependència, en l'atenció a la discapacitat, en la infància, posant al centre de totes les polítiques a la persona i garantint la seguretat de tots i totes.
136. **Els reptes sanitaris**
137. El treballadors i les treballadores de l'àmbit de la salut són el seu principal actiu. I per això, en els darrers anys s'ha llançat un pla d'estabilització que reduirà l'eventualitat en la xarxa sanitària pública, d'un 60% a l'any 2015 a un 8% l'any 2024.
138. També hem fet feina per recuperar les condicions i drets laborals perduts amb la administració del PP, tornant pagues extraordinàries, ajudes socials, i fent alhora realitat reivindicacions plenament justificades dels professionals i els seus representants sindicals, com la carrera professional (lligada a l'avaluació dels mèrits assistencials), l'augment del preu de l'hora d'atenció continuada (guàrdies), la recuperació de la Incapacitat Temporal (IT) al 100% des del primer dia o la superposició de jornada del personal d'infermeria.
139. Amb tot això, la despesa per persona és de quasi 400 euros mes per persona que l'any 2015 i ja estem per damunt la mitjana de les comunitat autònomes. Malgrat l'esforç, malgrat l'augment constant de la plantilla, entre les principals debilitats es troba la manca de professionals. Parlem d'un problema que està afectant a totes les Comunitats Autònomes de Espanya i gairebé a totes les especialitats i categories professionals, i en ha de plantejar nous models de gestió..
140. Part de la innovació passa pel desenvolupament competencial de professionals amb prou formació, segur pot ser una mesura eficient per a assolir objectius assistencials claus en termes de qualitat i seguretat, com s'ha demostrat a altres països. (Infermeres, fisioterapeutes, metges de família, etc.)
141. També és una debilitat l'actual rigidesa administrativa. Els sistemes sanitaris han de ser àgils per poder adaptar les estructures a les necessitats. La pandèmia va evidenciar clarament com gràcies a l'estat alarma, es van poder fer contractacions i compres de manera molt àgil per donar resposta a les necessitats. Per exemple, sense aquesta agilitat, mai no s'hauria aconseguit la compra ràpida de material de protecció per als professionals tan necessària com va ser.

142. El model assistencial precisa igualment millorar la coordinació entre els diferents nivells: hospitalari, atenció primària, sociosanitària i O61, donat que l'actual dificulta la resposta integral a les malalties cròniques complexes i avançades.
143. A més, la transformació digital no va al ritme que necessiten els nous models de gestió i organització per les institucions sanitàries. S'han de mesurar millor els resultats en salut per a construir un model de progrés pels propers 20 anys.
144. Afortunadament les fortaleeses són moltes. Per exemple, les millores en el finançament i els drets laborals dels treballadors han permès afrontar la pandèmia de forma molt més eficient que a altres indrets. De fet, hauria estat impossible fer front a la pandèmia amb la situació que trobarem a l'any 2015, després de totes les retallades.
145. Els més de 300 milions d'euros invertits els darrers anys en infraestructures i la acceleració de projectes fonamentals ens permeten avui enfortir la nostra xarxa amb obres com l'hospital de Manacor, l'ampliació de l'hospital d'Inca, el Verge del Toro (Menorca), Ca na Majora (Eivissa) i centres i unitats bàsiques de salut arran de totes les illes, així com l'adquisició de tecnologies més modernes han estat una prioritat, com ara els ecògrafs per Atenció Primària de Salut.
146. La Construcció del Nou Son Dureta brinda també una oportunitat magnífica de recuperar aquest espai emblemàtic per atendre la cronicitat complexa i avançada, tant des de la vessant sanitària com des del social.
147. El complex hospitalari de l'antic Hospital Son Dureta es convertirà en un espai d'atenció integral i de qualitat per als pacients que requereixen cures complexes, recuperar la seva salut per tornar amb més autonomia a casa seva, o que no poden estar a casa seva per la complexitat de la malaltia que pateixen., i també per a l'atenció de les persones amb dependència, que necessiten un recurs residencial.
148. Però cal fer més. L'envelliment de la població, afegit al dèficit històric de les Illes Balears en matèria de residències de gent gran en situació de dependència, fa necessari aprofitar tots els recursos disponibles per ampliar el nombre de places i donar resposta a la necessitat present i futura, i també per millorar la situació de les persones a qui s'ha diagnosticat algun trastorn de la salut mental.
149. L'aposta per la salut pública, millores en la cartera de serveis (trasplantament de fetge, teràpies avançades, casa de naixements, noves unitats d'hemodinàmica a totes les illes), l'internalització del transport urgent i programat han demostrat la voluntat de prioritzar la salut en totes les polítiques. Una voluntat que, a més, mostra el compromís socialista amb un model que enforteix la xarxa pública, evitant les externalitzacions i devaluacions de serveis públics de la dreta.
150. També hem d'atendre realitats rellevants com l'augment constant de la població a les Illes Balears i la pujada de les malalties cròniques que, juntament amb la major esperança de vida,

implica un necessari canvi en l'orientació del model d'atenció a la cronicitat.

151. Igualment, hem de fer front al repte de la revolució tecnològica i la seva velocitat de innovació, que sempre està per davant de la disponibilitat financera per a la seva incorporació, especialment pel que fa al medicament.
152. Com a socialistes, creiem a més fonamental blindar per sempre la sostenibilitat, universalitat i gratuïtat dels sistema públic, un objectiu que ens farà impulsar un gran pacte polític i social per la sanitat i els serveis públics essencials, per garantir que mai més les circumstàncies econòmiques i polítiques locals o internacionals condueixin a retallades i pèrdues de drets.

153. PROPOSTES

154. • La promoció de la salut serà la major aposta en totes les polítiques, des de la certesa que sempre és millor no emmalaltir.
 155. - Es continuarà el procés de implantació de L'Agència de Salut Pública de les Illes Balears. L'agència de salut pública posarà l'èmfasi en donar resposta al diagnòstic de salut, promovent la prevenció i protecció de la salut.
 156. - Aprovarem i desplegarem la Llei d'Addiccions, que regularà la ludopatia i les noves addicions.
 157. - S'impulsarà la actualització de la Llei 5/2003, de 4 d'abril, de salut de les Illes Balears per adaptar-la a les necessitats actuals.
158. • La salut mental i el benestar emocional passen a ser un objectiu prioritari per a totes les Institucions implicades, només des de una resposta coordinada es pot fer front a aquest gran repte.
 159. - S'implementaran les mesures objecte del Pla Estratègic de Salut Mental i Benestar emocional 2023-29.
160. • L'atenció primària es continuarà desenvolupant mitjançant el seu pla d'acció on destaca: major finançament, més professionals, nous centres de salut i un model organitzatiu més eficient amb innovació en la gestió. Recordem que és a Atenció Primària on es resolen prop del 90% dels problemes de salut de les persones.
 161. - Dimensionarem la dotació de personal mèdic necessari per assegurar un temps de resposta per atenció primària de salut inferior a 48 hores per una visita no urgent. Així farem possible disposar del temps d'atenció en consulta que cada malalt precisi.

162. - Donarem als metges de primària accés a tot el catàleg de proves diagnòstiques.
163. - Dissenyarem un pla de desenvolupament de les competències infermeres consensuat amb col·legis professionals, associacions científiques i Universitat per avançar en autonomia i resolució de processos assistencials. Afavorim així el desenvolupament professional sent eficients i assegurant la qualitat i la seguretat als usuaris.
164. • Facilitarem el desenvolupament de les competències infermeres en termes d'equitat amb altres professions.
165. • Implementarem programes d'infermera de pràctica avançada i els consolidarem com a element de desenvolupament competencial per a l'atenció eficient als ciutadans a les àrees en què ja es té recorregut nacional i internacional.
166. - Treballarem per consolidar a tots els Equips d'Atenció Primària els processos de derivació directa a fisioteràpia, per tal de agilitzar processos als quals el fisioteràpia té competència provada, per acurtar baixes laborals, evitar seqüeles pels retards de la atenció, i pèrdua de funcionalitat.
167. - Ampliarem la cartera de serveis amb podologia, amb fisioteràpia a domicili per potenciar l'autonomia i evitar el deteriorament i la dependència en la gent gran.
168. - Construïrem i obrirem els nous centres de salut de Bon Aires, Son Ferriol i Pere Garau (Palma), Lluçmajor i Trencadors, Artà, Pollença, Sant Joan, Montuïri a Mallorca; Alaior i ampliació de Ferreries a Menorca; i Santa Eulària, a Eivissa.
169. - Incorporarem progressivament l'assistència a la salut bucodental a la cartera de serveis, començant amb els col·lectius més febles i necessitats (població infantil, persones amb discapacitat, embarassades, majors de 65 anys amb necessitats especials...)
170. • Dotarem els professionals hospitalaris de les eines necessàries per garantir una adequada accessibilitat i continuïtat assistencial, consolidant el model de gestió de casos. Al segle XXI la població requereix una atenció integral dels diferents professionals. Per això:
171. - Evitarem que la població hagi de sortir de la seva illa per tal de rebre atenció. Per això es promourà que hi hagi més especialistes hospitalaris que es desplacin per reforçar l'atenció que ja es donava i per oferir nous serveis.
172. - Continuarem amb les obres del pla director de l'Hospital de Manacor. Iniciarem les obres del pla director de l'Hospital de Son Llàtzer. Desenvoluparem les

obres de creació d'una UCI a l'Hospital d'Inca i ampliarem de les urgències. Implementarem el trasplantament hepàtic a l'hospital Son Espases. Dotarem del servei d'hemodinàmica a l'Hospital de Can Misses, d'Eivissa.

173. - Aconseguirem que cap pacient esperi més de 60 dies per una consulta externa hospitalària o prova diagnòstica.
174. - Aconseguirem que cap pacient esperi més de 180 dies per una intervenció quirúrgica.
175. - Aconseguirem que cap pacient amb un procés oncològic esperi més de 30 dies des del moment del diagnòstic de sospita fins a l'inici del tractament.
176. - Adaptarem la gestió de les llistes d'espera perquè cada pacient pugui saber la situació i el temps aproximat que manca per rebre l'atenció.
177. - Una vegada es declari la finalització de la crisi sanitària deguda a la covid-19 es reprendrà la vigència del Decret de garantia de demora.
178. - Obrirem el Nou Son Dureta.
179. - Posarem en marxa l'hospital de crònics Verge del Toro a Menorca i el de Can Misses a Eivissa.
180. - Desenvoluparem la construcció de l'hospital per a pacients crònics de Felanitx.
181. - Crearem un hospital de dia geriàtric a cada sector sanitari, per donar servei a les persones amb potencial de recuperar autonomia.
182. • Establirem un model d'atenció integrada per als col·lectius de persones que requereixen atenció social i sanitària de gran intensitat, com són: les persones amb dependència, les persones amb discapacitat física i mental, les persones amb trastorns de salut mental, els nens i nines amb malalties rares amb discapacitat o que necessiten cures pal·liatives i les persones que estan tutelats pels serveis socials.
183. • Els col·lectius vulnerables, les dones, els infants i la gent gran es tindran en compte dins les estratègies en salut amb una mirada ampla que els posi al centre de l'atenció. I, a més, implementarem un programa d'atenció a infants amb malalties cròniques complexes.
184. • Desenvoluparem nous drets dels professionals, per continuaran avançant i millorant cap a l'excel·lència. L'objectiu és aconseguir que els llocs de treball sanitaris siguin prou atractius i estiguin prou remunerats per continuar atraient professionals necessaris i garantir la continuïtat assistencial.
185. - S'impulsarà la formació contínua dels professionals tant sanitaris com no sanitaris.

186. - La oferta de formació s'adaptarà a les necessitats concretes dels professionals que hi fan falta per donar resposta a les necessitats de les persones.

187. - Adaptarem els complements retributius lligats a compensar les dificultats territorials en funció del lloc on fa feina el professional.

188. • Continuarem fomentant la participació dels pacients i ciutadans en les decisions, per poder crear entorns més humanitzats i amables amb la cura diària. Per això, es continuarà implementant el Pla d'Humanització en l'Àmbit de la Salut 2022-2027, amb línies d'actuació clares dirigides a millorar els processos per informar de manera efectiva els usuaris, a afavorir espais i ambients saludables i, molt important, a crear una cultura i una estructura que tenguí cura també del professional.

189. • Potenciarem l'ús racional del medicament i impulsarem la incorporació de noves teràpies i tecnologies, garantint alhora una gestió eficient dels recursos.

190. • Es continuarà amb els projectes de transformació digital, modernització i innovació en salut. Es tindran en compte mesures per reduir la bretxa digital, millorant l'accés a les tecnologies a tothom. Per això, s'impulsarà un Sistema d'Informació Sanitària cada vegada més solvent, que aprofiti les tecnologies per alleugerir la càrrega de feina dels professionals a l'hora de registrar dades i que permeti la seva explotació per permetre una gestió sanitària basada en dades de la vida real i els resultats en salut.

191. • S'avançarà cap una gestió sanitària més àgil, impulsant els canvis normatius necessaris perquè es pugui gestionar la assistència sanitària amb la flexibilitat que les persones necessiten.

192. 1.4. SALUT MENTAL

193. La salut mental sempre ha estat a la rereguarda més amagada de les polítiques sanitàries. Mai abans ens havíem atrevit a mirar cara a cara els trastorns de la salut mental. L'estigma que envolta aquests trastorns, els falsos mites que, com a societat, hem atribuït als problemes de salut mental i, en definitiva, haver decidit tancar els ulls per no veure el que no volíem veure, han fet que el desenvolupament al llarg dels anys de la salut mental hagi estat del tot deficitari.

194. Hem segregat, apartat, invisibilitzat i etiquetat a les persones que pateixen una malaltia mental, i això, ha portat a l'estigma més ferotge i ha relegat la salut mental a una disciplina de "segona categoria", amb uns fonaments mal assentats i fragmentats. Amb un creixement en forma de compartiments estancs que, des de la millor de les voluntats, no ens ha permès mirar-nos els uns als altres per tal de donar un mínim de coherència dins d'aquesta disciplina.

195. Segons dades de l'Organització Mundial de la Salut, una de cada quatre persones patirà algun

tipus de problema de salut mental al llarg de la seva vida. També segons aquesta organització, a l'any 2030, aquests trastorns seran la principal causa de discapacitat a nivell mundial. Per tot això, la Unió Europea ja ha declarat la salut mental com a una prioritat i assenyala que cal enfocar els problemes de salut mental des de les polítiques públiques de manera prioritària.

196. Durant la fase més restrictiva de la pandèmia va passar una cosa tan aterridora com reveladora. No era exclusiu de les nostres Illes, era un problema global. El Defensor del Menor va constatar un augment, mitjançant cridades anònimes d'auxili, de gairebé el 30% de situacions de maltractament i abusos sexual infantil. Els nens i nenes estaven tancades amb els seus agressors. Aquesta situació va posar en marxa a totes les institucions, administracions i entitats relacionades amb el benestar emocional i la salut mental dels i les menors, que es varen coordinar per gestionar molts casos i brindar l'ajut necessari davant d'unes circumstàncies molt desfavorables.
197. Aquesta situació de gestió coordinada també ens va posar de manifest la quantitat de recursos repetits que treballaven en paral·lel sense mirar-se els uns als altres. Això mostra que les oportunitats de canvi eren immenses i no les podíem desaprofitar, i ens deixa clar que encara hi ha molt a millorar.
198. Perquè la pandèmia ha posat en primera línia la salut mental. L'augment del 16% de les primeres visites als dispositius de salut mental, l'augment de gairebé el 30% de temptatives de suïcidi en joves i del 45% en adults, l'augment del 50% de trastorns de la conducta alimentària i l'augment del 40% de les demandes als dispositius d'addiccions ens han obligat a mirar la salut mental, per fi, com a una disciplina de primer ordre.
199. En el cas de les Illes Balears, des de l'any 2015 hi ha hagut una aposta valenta i sense precedents cap a la salut mental. Per primera vegada, aquesta societat i les seves institucions es varen atrevir a mirar la realitat més indigne de la situació en que la que es trobava la salut mental, com exemples com la realitat de l'Hospital psiquiàtric de Palma, la inequitat dels recursos assistencials i la invisibilitat inexplicable d'un problema tant greu com el suïcidi. La situació heretada va obligar a iniciar un camí intens i valent que portés canvis radicals que milloressin els projectes vitals de les persones que pateixen un trastorn de la salut mental.
200. La salut mental és, doncs, un repte que ens obliga a utilitzar totes aquelles eines que fins ara no havíem cercat. Ens obliga a tenir una mirada més oberta que mai per tal de donar l'impuls necessari pel desenvolupament ferm que necessitem.
201. Per això, des de l'any 2015 hem augmentat les nostres plantilles de professionals en un 8%. Hem donat un impuls clar a les infraestructures eliminant espais indignes que feia massa temps que manteníem, hem tirat els murs que apartaven la salut mental de la resta de la societat, hem posat en marxa nous dispositius i els hem dotat de forma adequada, hem lluitat amb força contra l'estigma per raons de salut mental, hem donat visibilitat i hem sensibilitzat a la població. Hem plantat cara al suïcidi de forma valenta, hem donat un paper principal als drets

humans dins la salut mental i hem dit prou a l' ostracisme al que, des de sempre, havíem estat sotmesos. En definitiva, hem dotat d' Equitat i Dignitat a la salut mental i hem iniciat un camí que ens condueix cap a la Innovació i l'excel·lència amb projectes no només pioners en tot l' Estat, sinó també amb una visió estratègica clarament progressista.

202. **DIAGNÒSTIC**

203. Ara, per tal de mirar endavant, hem de treballar sobre les nostres debilitats. Hem de ser conscients d' on venim. El fet d'haver crescut sobre fonaments insegurs ha fet que cada una de les institucions, entitats i administracions amb veu en salut mental hagi desenvolupat projectes sense mirar la resta de recursos, donant poca coherència a l'atenció i, el que és més preocupant, sense donar una resposta coordinada i consensuada a aquelles persones que pateixen un trastorn de la salut mental.
204. Durant els propers anys hem d'aplicar una visió estratègica que ens permeti entendre que la salut mental és un constructe transversal i que és des de totes les institucions unides que hem de donar resposta.
205. Perquè al llarg dels anys hem donat una preponderància excepcional a tot el que era hospitalari i hem deixat de banda l' atenció dins la comunitat. Hem mantingut estructures dels anys vuitanta que centraven l'atenció sanitària de les conductes addictives als dispositius de serveis socials. Tenim plantilles de recursos humans encara insuficients que hem de subsanar i, malgrat tenir sempre a les poblacions vulnerables en el punt de mira, encara ens queda molt per millorar .
206. Tenim fortaleeses importants que ens han d'ajudar a impulsar la nostra feina. Els darrers vuit anys han suposat un avanç important de la salut mental amb millores en contractació de professionals, condicions laborals, renovació i construcció infraestructures sanitàries.
207. Totes les entitats, administracions i institucions que prestem atenció en salut mental hem canviat la mirada i hem integrat la coordinació en nostra forma de fer feina. Per desenvolupar el Pla Estratègic de Salut Mental 2016-2022 es varen crear grups de treball des d'una mirada interinstitucional i sempre amb la inclusió de la primera persona. Aquests grups es mantenen a l'actualitat i son font de coneixement i de creació de projectes compartits.
208. Cada vegada tenim més presents els Drets Humans i el seu paper dins de la salut mental. Això ens ha permès tenir una altra mirada de procediments (contenció mecànica i d' altres intervencions involuntàries), infraestructures (antic Hospital Psiquiàtric), tracte més humanitzat i lluita contra l' estigma per raons de salut mental.
209. La incorporació de la nova especialitat de psiquiatria infantil i juvenil dins de les professions sanitàries ha permès un millor nivell competencial del nostre sistema sanitari.

210. En definitiva, tenim tota una feina feta que ens ha posat les bases per créixer molt més. Els propers anys hem de consolidar l'augment de recursos humans, la formació, el treball transversal, la mirada dels drets humans sabent que el nostre passat ens ha fet una disciplina forta i resilient.
211. Perquè vivim també amenaces que ens confronten amb els nous reptes socials.
212. La decisió de la ciutadania de incorporar-se com a protagonistes de les seves decisions ens obliga a deixar enrere el sentit paternalista de la sanitat, per entrar dins d'un sistema de decisions compartides més beneficiós per ambdues parts
213. Les dones, pel fet de ser dones, reben set vegades més diagnòstics de salut mental que els homes, i en conseqüència el 70% de tractaments psicofarmacològics els reben les dones. Mantenim una visió patriarcal sobre l'expressió de les emocions que requereix una mirada feminista de totes les polítiques sanitàries per fer-li front.
214. La pandèmia ha augmentat les demandes als dispositius de salut mental, incrementant les llistes d'espera i empitjorant l'accessibilitat als dispositius especialitzats en salut mental.
215. També l'atenció a la cronicitat i la major longevitat han canviat el tipus de demanda, obligant a modificar les intervencions.
216. La rapidesa en l'evolució de les noves tecnologies i la seva utilització per part dels més joves, han suposat una escletxa generacional molt important i una amenaça en els processos d'atenció més amplis.
217. La millora de la salut mental ens exigeix que els propers anys integrem tots els canvis socials dins la nostra manera de fer feina perquè és la única forma de donar una resposta ajustada a les demandes de la població.
218. Per primera vegada hem repensat el model de salut mental que volem per a les nostres Illes. Un model en el que la corresponsabilitat de tots els actors vàlids en salut mental estiguin al mateix nivell. Un model creat per tots i per a tothom, posant al centre el projecte de vida de la persona.
219. De fet, existeix un ampli consens polític sobre les actuacions en salut mental. Això ens ha dut a impulsar projectes tan importants com el Pacte Balear per al Benestar Emocional i la Salut Mental de les Illes Balears, que és la gran oportunitat de millora de la atenció a la nostra Comunitat.

220. **PROPOSTES**

221. • Promoure la corresponsabilitat interinstitucional que impliqui totes les institucions, administracions i entitats amb veu en salut mental per tal que tots els projectes mantinguin una coherència i posin el projecte de vida de les persones al centre de les actuacions. Per

això:

- 222. - Hem d'elaborar el Pla Estratègic de Benestar Emocional i Salut Mental de les Illes Balears 2023-2029.
- 223. - Hem de desenvolupar el Pacte Balear per al Benestar Emocional i la Salut Mental de les Illes Balears com a eina política de consens.
- 224. • Introduir dintre de les polítiques sanitàries el concepte de Benestar Emocional com a eix vertebrador de les accions de prevenció i promoció. Això ens exigeix les següents accions:
 - 225. - Desenvolupar campanyes de sensibilització dirigides a població general amb l'objectiu de treballar sobre la desestigmatització de les malalties mentals.
 - 226. - Desenvolupar accions preventives en centres educatius que posin l'accent el la gestió emocional dels més joves.
 - 227. - Desenvolupar accions preventives en col·lectius vulnerables (gent gran, infància i joventut, població immigrada, violència de gènere).
 - 228. - Potenciar i crear nous espais de promoció (eina salut) del benestar emocional per a la població general com a objectiu.
- 229. • Invertir en la contractació i millora de les ràtios de professionals de la salut mental, potenciant la contractació de personal sanitari per a fer front a la prevenció del suïcidi, per completar la figura del psicòleg clínic dintre de tots els centres de salut, i per enfortir els dispositius comunitaris de salut mental, per crear dispositius específics i d'atenció al trastorn greu de la personalitat.
- 230. • Iniciarem la formació de Psiquiatria de l'Infància i l'adolescència a la nostra Comunitat Autònoma com a especialitat de nova creació.
- 231. • Hem de seguir millorant les infraestructures sanitàries d'atenció a la salut mental, sempre amb una visió inclusiva i desestigmatitzant. Per això:
 - 232. - Cal mantenir el model de rehabilitació dels edificis del Parc Sanitari de Bons Aires.
 - 233. - Cal rehabilitar espais dins la comunitat per tal que s'ubiquin els dispositius comunitaris de la salut mental (Unitats de Salut Mental, Unitats Comunitàries de Rehabilitació, Equips Assertius Comunitaris, Hospitalització a domicili).
 - 234. - Cal ocupar un espai dintre del nou Son Dureta com a Hospital de Dia per persones amb trastorn de la conducta.

235. - I cal crear espais amables i de desescalada en entorn hospitalaris amb l'objectiu de tendir a la eradicació de la contenció mecànica.
236. • Mantindrem una visió feminista dintre de les polítiques destinades a la salut mental i al benestar emocional, per tal d'erradicar les actituds patriarcals sobre les dones que encara existeixen en aquesta disciplina. Aquesta aposta exigeix introduir la perspectiva de gènere dins del nou Pla Estratègic de Benestar Emocional i la Salut Mental de les Illes Balears 2023-2029, com ens demana desenvolupar accions formatives per a tots els professionals de l'àmbit de la salut mental que tinguin com a objectiu eliminar el biaix de gènere que encara existeix sobre l'expressió de les emocions. Finalment, hem d'equilibrar la prescripció psicofarmacològica per tal que no existeixi el biaix de gènere.
237. • Revisarem el model organitzatiu i de la cartera de serveis de l'atenció de salut mental comunitària. Canviar l'accent de l'atenció hospitalària a la comunitària és fonamental per avançar de forma adequada (hospitalització domiciliària, equips assertius comunitaris, psicòlegs dins d'Atenció Primària, accés a l'habitatge, accés al treball, etc). Per això, apostarem per l'atenció prioritària en salut mental dins d'espais comunitaris a prop de l'entorn natural de la persona.
238. • Promourem l'autonomia, els Drets Humans i la humanització de la salut mental com a agents de canvi d'antigues praxis. L'objectiu es aconseguir la minimització de la contenció mecànica, mitjançant accions formatives, de infraestructures i de desestigmatització. També hem de treballar per l'erradicació de l'estigma per raons de salut mental mitjançant accions formatives, intervenció pedagògica als mitjans de comunicació i campanyes de sensibilització. I hem de garantir que cap projecte sigui elaborat sense la participació activa de les persones afectades.
239. • Inclourem l'atenció sanitària de les addiccions dintre de la cartera de serveis de salut mental. Acabant d'aquesta manera amb la situació actual que genera inequitat i incoherència de les actuacions. Aquest objectiu recomana el traspàs de les competències en addiccions a salut mental i crear un Hospital de Dia per a Patologia Dual dins del Parc Sanitari de Bons Aires (a l'actualitat només contempla l'hospitalització).
240. • Seguirem promovent actuacions per tal de prevenir el suïcidi, una de les majors xacres socials de l'actualitat. Per això:
241. - Hem de potenciar la contractació de personal sanitari per a fer front a la prevenció del suïcidi.
242. - Hem de desenvolupar dispositius d'atenció a la conducta suïcida específics d'emergències dintre del 061.

243. - Hem de crear espais de gestió de casos de conducta suïcida entre salut i dispositius socials (residències, presó, etc), ja existeixen amb educació (Cooreduca Salut Mental).
244. • Cal revisar el model organitzatiu i la cartera de serveis de l'atenció específica de la població infantil i juvenil, cercant la excel·lència en l'atenció a aquest grup de població, amb més personal, amb dispositius d'atenció específica i d'atenció al neurodesenvolupament, amb la creació de serveis d'hospitalització domiciliaria i potenciant equips d'atenció als trastorns de la conducta alimentària a la infància i l'adolescència.
245. • Promourem el benestar emocional i la salut mental en poblacions especialment vulnerables: Gent gran, exclusió social, població immigrada, violència de gènere. Cal crear un servei de psicogeriatria que tingui cura de la salut mental dels més majors i cal oferir atenció específica a la exclusió social com a col·lectiu especialment afectat per trastorns de la salut mental.
246. • Fomentarem el coneixement i la recerca en benestar emocional i salut mental, impulsant la Unitat Docent Multiprofessional de Salut Mental (UDMSM) per formar nous professionals i creant un dispositiu especialitzat en la recerca en salut mental dins de les institucions actuals de recerca.

247. **Segon dret: Unes illes millors per a tothom**

248. **1.5. ADAPTACIÓ AL MON DIGITAL I ELS NOUS REPTES SOCIALS**

249. L'augment de les desigualtats socials que afecta des de fa dècades al planeta té també un marcat impacte en les economies més desenvolupades. En el cas de la Unió Europea, d'Espanya i de les Illes Balears, aquest fenomen ha difuminat el concepte de classe mitjana, obrint una bretxa que concentra la riquesa en cada vegada menys mans.
250. Aquest procés es va veure agreujat durant la Gran Recessió de 2008 i, sobretot, durant una fase de resposta que va despullar totes les mancances i errors del plantejament neoliberal llavors dominant. Les polítiques de retallada d'aquells anys van provocar màxims de desocupació a les illes i una caiguda de la renda per càpita que va elevar la tensió social i va multiplicar les necessitats de la població, fustigada per fenòmens globals d'impacte local com les onades de desnonaments i acomiadaments entre els anys 2009 i 2015.
251. Aquest rerefons és clau per a explicar l'acció política dels governs de progrés de les illes des de la seva entrada a la majoria de les institucions balears el 2015. Va obligar, en una primera fase, a revertir els danys causats per la dreta i l'anomenat austericidi, començant per frenar, primer, i recuperar, després, serveis públics clau per a la cohesió social que només garanteix l'Estat

de Benestar. Això va centrar els esforços a revertir els acomiadaments de professors, sanitaris, treballadors dels serveis socials i molts altres professionals essencials, per després augmentar plantilles públiques que, avui, són a les illes en màxims.

252. L'esforç fet per regenerar l'Estat de Benestar és clau per explicar la resposta de la societat d'aquestes illes a amenaces tan greus com la pandèmia, de la qual les illes surten amb la menor mortalitat i amb la recuperació econòmica i de l'ocupació més ràpida i accentuada.
253. Aquest mateix compromís públic amb l'Estat de Benestar va dur a les institucions de les illes a plantejar-se polítiques pioneres que després han seguit altres institucions i territoris. És el cas del naixement, l'any 2016 de la Renda Social Garantida, un nou dret que assegura des de llavors que ningú es queda sense recursos en els seus pitjors moments, quan més necessita suport. El mecanisme, mirall en el qual després s'han fixat uns altres com l'Ingrés Mínim Vital del Govern d'Espanya, ha estat clau des de l'any 2016 per a millorar la cohesió social i reduir la desigualtat.
254. També ha estat fonamental per garantir el benestar durant la pandèmia i durant la crisi de preus després de l'agressió russa, moments en els quals la renda social s'ha ampliat a cada vegada més categories de beneficiaris, complint així el seu objectiu de donar resposta sempre a qui més ho necessita en el moment en que és més vulnerable.
255. El nou dret que és la renda social simbolitza a la perfecció l'essència de la política del PSIB, que no és una altra que garantir sempre un progrés inclusiu, objectiu que ara, després del naixement de l'Ingrés Mínim Vital, ha de replantejar-se per a tornar a posar a aquestes illes a l'avantguarda de la lluita contra la desigualtat.
256. Això ens fa avui mirar cap a la necessitat de desenvolupar un dret encara més ampli que aquí es planteja: una renda bàsica universal que garanteixi, a poc a poc, que ningú, en cap circumstància, viu a les illes per sota del llindar de la pobresa, assegurant oportunitats de realització a tots i totes.
257. Aquest nou mecanisme, i altres que es plantegen aquí, es nodreix del mateix compromís socialista que la realització dels últims anys, que pel que fa a serveis socials se sintetitza en algunes dades clau:
- 258. • De 2015 a 2022, el pressupost destinat des del Govern balear a polítiques socials ha crescut un 56% fins a assolir el màxim històric de 3.611 milions d'euros el 2022. Destinam a despesa social 7 de cada 10 euros del pressupost de polítiques públiques de la Comunitat.
 - 259. • En serveis socials ens situem en gairebé 280 milions d'euros, un 90% més que l'any 2015.
 - 260. • En ocupació, invertim prop de 140 milions d'euros, un 152% més que l'any 2015.

- 261. • Hem destinat més de 100 milions d'euros des del 2015 a la construcció i la reforma de nous equipaments socials destinats a la població en situació de dependència. S'han fet 10 noves residències, se n'han ampliat unes altres 2 i s'han creat 6 nous centres de dia per a persones dependents.
- 262. • Hem passat de tenir 11.558 beneficiaris de dependència el 2015 a tenir-ne 26.800 el 2022. De 77,7 milions d'euros de pressupost a 145,9 milions. Tramitam les sol·licituds de dependència 167 dies per davall de la mitjana estatal (dades de l'Imsero corresponents al segon trimestre de 2022).
- 263. • Hem incorporat 460 noves places de residència per a persones grans a través del sistema de concertació des del 2015.
- 264. • Hem multiplicat per 10 el servei d'ajuda a domicili. L'any 2015 es varen prestar serveis per 36.000 hores; l'any 2021 varen ser 385.000 hores.
- 265. • L'any 2017 vàrem crear el servei de teleassistència. L'any 2022 es beneficien d'aquest servei 11.000 persones i el pressupost és de 6,3 milions d'euros.

266. **DIAGNÒSTIC**

- 267. Parlem, per tant, d'un esforç sense precedents per reduir les desigualtats i cercar sempre la cohesió social. Però és clar que hi ha reptes molt importants, alguns d'ells nous i d'impacte global, que requereixen respostes fermes i compromeses des de la mirada social i inclusiva d'aquest projecte de progrés per a tothom.
- 268. D'una banda, patim un mal endèmic a nivell global, que s'ha destapat arran de la pandèmia: la solitud i l'aïllament no desitjats, molt especialment en el cas de les persones majors, un fenomen que cal pal·liar i combatre.
- 269. D'altra banda, l'evolució tecnològica ens planteja el repte de fer front als seus efectes socials, com els problemes que origina la bretxa digital. Parlem d'una causa de desigualtat i discriminació cada vegada més evident, que requereix adoptar mesures.
- 270. Primer de tot, hem de reconèixer la realitat de les persones que, ja avui, tenen moltes dificultats d'adaptació a tot el procés electrònic i per tant, precisen de solucions alternatives.
- 271. I a més, hem d'evitar que en el futur hi hagi gent desconnectada completament i al marge de les noves realitats, per no haver pogut accedir en el seu moment a plans formatius adequats per a aprendre a interactuar i resoldre les seves necessitats en el món digital.
- 272. Una altra qüestió a afrontar és la necessitat de millora constant dels serveis socials, sense perdre de vista la precarietat salarial dels seus professionals, que sempre han demostrat el seu esforç i

compromís, que varen fer palès una vegada més durant la pandèmia.

273. Parlem d'uns serveis que, per efecte també de fenòmens com l'envelliment de la població, el creixement demogràfic o les migracions globals, hauran de fer front de cada vegada a més necessitats. Per tant, hem de ser capaços de formar i captar talent i compromís socials, i això passa per millorar les condicions de contractació de professionals especialitzats, que ara massa vegades acaben optant per dedicar-se a altres activitats millor remunerades.
274. L'evolució de la societat, les realitats canviants i les noves necessitats socials verbalitzades per les pròpies persones fan imprescindible igualment un replantejament en el model d'atenció a les persones, amb apostes fermes per la prestació de suports en entorns naturals, la permanència en el propi domicili i la major inclusió en la comunitat i per projectes pilot i innovadors que s'adaptin cada vegada millor a les necessitats reals dels ciutadans.
275. A més, l'accés a l'habitatge s'està convertint en un problema generalitzat per a tota la població, però és especialment greu en el cas de les persones joves, que veuen molt difícil, si no impossible, emancipar-se amb els preus de compra i lloguer de l'habitatge.
276. Aquesta dificultat és també molt ressenyable en el cas del col·lectiu de persones amb discapacitat (especialment si, a més, pateixen especials dificultats d'inserció laboral) i de les persones en situació o risc d'exclusió social.
277. I pensem que l'increment del cost de la vida ha d'abordar-se també amb el plantejament d'una renda bàsica universal, que permeti que cap ciutadà d'aquestes illes viva per sota del llindar de pobresa i que a més permeti que puguin fer front al cost de les seves necessitats bàsiques i en condicions d'una vida digna.
278. Tot això ens obliga a donar continuïtat a les polítiques progressistes impulsades des de l'any 2015 a les Illes Balears, incorporant, a més, noves accions que ens permetin pal·liar l'efecte de fenòmens socials emergents i avançar-nos als reptes que marcaran les pròximes dècades.

279. PROPOSTES

280. • Cap persona en situació de vulnerabilitat sense rebre suports. Per això, plantegem:

281. - Llista d'espera zero anual en suports i serveis d'atenció diürna o ambulatoris, amb l'increment de quantes places o sessions siguin precisos per aconseguir-lo.
282. - Accés immediat a prestacions i serveis socials en les situacions d'urgència, amb resposta en un termini màxim de 72 hores.
283. - Si bé l'aposta decidida és pels suports domiciliaris, per als casos en què

inevitablement la persona requereixi accedir a un recurs residencial o d'habitatge supervisat, el temps màxim d'espera serà de dos anys, amb alternatives de suport domiciliari mentre espera l'accés al recurs. Això suposarà incrementar les places tant dels serveis d'habitatge, més inclusius i dins entorns comunitaris, com dels serveis d'ajuda a domicili i de suport a l'habitatge.

- 284. - Possibilitat d'excepcionar alguns requisits burocràtics, o permetre la seva presentació a posteriori, per a afavorir la immediatesa de les intervencions en matèria de serveis socials.
- 285. - Afavorir la presentació de declaracions responsables en aquest àmbit, de cara a facilitar i simplificar als ciutadans l'accés als recursos socials.
- 286. - Agilitació en la tramitació administrativa i simplificació de la càrrega burocràtica en matèria de serveis socials, incrementant els professionals encarregats de les valoracions en matèria de dependència i discapacitat, de cara a facilitar la immediatesa en l'accés als recursos socials que precisin les persones.
- 287. • Visió transversal dels serveis a persones per a donar una resposta global i no compartimentada a les necessitats dels ciutadans:
 - 288. - Creació d'una Comissió Conjunta d'Ocupació, Educació, Salut, Habitatge i Serveis Socials, per abordar de manera conjunta i coordinada els espais d'interacció que afectin les persones, ja que les mateixes no es compartimenten i moltes vegades els seus problemes requereixen un abordatge multidisciplinari.
 - 289. - Creació d'un espai web únic d'informació de manera que els ciutadans puguin conèixer tots els recursos d'aquests àmbits (ocupació, educació, salut, habitatge i serveis socials) als quals tenen dret en funció de la seva situació, amb especificació de la tipologia, administracions i/o entitats prestadores, i oficines i contactes d'ajuda, on puguin obtenir tota la informació que precisin.
- 290. • Pla per erradicar la bretxa digital:
 - 291. - Garantia legal de l'atenció presencial als ciutadans, com a alternativa compatible a la digitalització d'administracions públiques i empreses de serveis essencials.
 - 292. - Plans de formació gratuïts especialment dirigits a persones en situació de vulnerabilitat, amb adaptacions per afavorir l'accessibilitat cognitiva, que permetin a les persones que presenten més dificultats salvar la bretxa digital.
 - 293. - Promoure les xarxes obertes d'accés a internet, de connexió lliure.

294. - Pla d'ajudes per a promoure la connectivitat i l'accés a tauletes i ordinadors als alumnes amb famílies en situació de vulnerabilitat, de manera que s'erradiqui aquest factor de desigualtat en l'àmbit escolar i formatiu i es permeti als nens i joves estar preparats en igualtat de condicions que la resta per als nous reptes de futur.
295. • Cap ciutadà de les Illes Balears per sota del llindar de pobresa: inici del camí cap a una renda bàsica universal.
296. • Aprofundir en l'aposta de la col·laboració públic – privada amb les entitats no lucratives del Tercer Sector d'Acció Social, per mantenir uns serveis socials i a persones de responsabilitat pública i no econòmics d'interès general. Inclou les següents accions:
297. - Modificació de la normativa relativa a l'autorització i acreditació dels serveis socials, més àgil i flexible, de manera que faciliti la creació de nous serveis i l'increment de places per posar a la disposició de les persones en llista d'espera d'una manera més ràpida i immediata.
298. - Continuar amb l'acció concertada com a eina bàsica de la col·laboració pública amb les entitats no lucratives del Tercer Sector d'Acció Social, en els àmbits de serveis socials i serveis sociolaborals, incrementant les places i sessions dels serveis amb persones en llista d'espera, i fent-la extensiva en aquells sectors en els quals encara no s'ha implementat (serveis socials especialitzats per a persones en situació o en risc d'exclusió social).
299. - Pla de suport impulsat pel Govern de les Illes Balears, perquè totes les Administracions Públiques amb competències en matèria de serveis socials que encara no han implementat l'acció concertada en matèria de serveis socials puguin fer-ho, especialment en el Consell d'Eivissa i en les corporacions locals.
300. - Modificació de la Llei de Prestació de Serveis a Persones, perquè s'incorporin els serveis sociosanitaris com a susceptibles d'entrar en acords d'acció concertada.
301. • Millora de les condicions salarials dels treballadors del sector de serveis socials:
302. - Pacte tripartit entre les administracions públiques, patronals del sector i sindicats per acordar un complement autonòmic salarial que posi en valor la condició de treballadors de serveis essencials i que abordi el sobrecost de vida per la insularitat i per la doble insularitat en el cas de treballadors de les illes de Eivissa i Formentera.
303. - Millora de les condicions salarials dels treballadors públics de serveis socials.
304. • Aposta per la innovació i per la promoció de projectes pilot per donar noves solucions

a les necessitats canviants de la ciutadania. Inclou les següents accions:

- 305.- Projecte pilot de convivència intergeneracional, consistent en què aquelles persones majors que viuen soles i sense vincles familiars puguin compartir el seu habitatge de manera gratuïta amb joves que encara estiguin cursant els seus estudis i completant la seva formació o amb accés a la seva primera ocupació, i que presentin dificultats per a l'emancipació. D'aquesta manera es proporcionen ajuda mútua, es promou la convivència i l'aprenentatge entre diferents generacions, i es promouen alternatives a les solucions residencials per a les persones joves. Tot això garantint que les persones majors continuïn rebent aquells suports professionals i especialitzats que precisin.
- 306.- Pla d'inversions per a la construcció de centres d'inserció sociolaboral. En aquest centres s'aborda des d'una perspectiva transversal totes les necessitats de suport de les persones amb discapacitat, amb l'objectiu d'aconseguir el màxim desenvolupament personal i inclusió social i laboral, facilitant la seva capacitat i preparació per a accedir a l'ocupació, amb noves línies formatives de certificats de professionalitat relacionades amb nínxols de mercat al qual podrien accedir, així com mantenir i millorar la seva ocupació mitjançant el servei d'ajust personal i social o d'ocupació amb suport, afavorint la inserció en el mercat laboral ordinari sempre que sigui possible.
- 307.- Implantació de programes de cohousing i d'habitatges intergeneracionals. Requereix actuar des d'una doble perspectiva. d'una banda amb la modificació normativa urbanística, de manera que pugui utilitzar-se sòl per a aquesta modalitat de construcció. I d'altra banda, amb dos programes d'ajudes públiques diferenciats:
- 308.- En el cas de promocions privades dutes a terme per cooperatives sense ànim de lucre o entitats no lucratives, que vagin a posar els habitatges en règim d'arrendament o cessió d'ús amb els preus taxats estipulats en el Pla Estatal d'Accés a l'Habitatge.
- 309.- En el cas de promocions privades dutes a terme per entitats no lucratives o cooperatives sense ànim de lucre que posin habitatges a la disposició de les administracions públiques perquè siguin ocupades de gratuïtament per persones joves (fins a aconseguir els 30 anys) o persones amb discapacitat, promovent un model d'habitatges intergeneracionals, mitjançant el cofinançament de la inversió, que variarà en funció del nombre d'habitatges que es posin a la disposició de les administracions.
310. • Propostes específiques per a persones majors, persones amb discapacitat o amb diagnòstic de salut mental, joves, infància i adolescència, dones i persones en situació o risc d'exclusió social:

- 311. - Aposta decidida per la prestació dels suports en entorns naturals, per afavorir la inclusió en la comunitat de les persones en situació de vulnerabilitat.
- 312. - Aposta per la permanència de les persones majors i les persones amb discapacitat o amb diagnòstic de salut mental en els seus domicilis, per preservar el seu arrelament comunitari, enfront de la prestació de serveis residencials, que se centrarien en perfils de persones que requereixin suports sanitaris i socials de manera combinada. Per això s'incrementaran les places i intensitats, de ser necessari, dels serveis de suport a l'habitatge i d'ajuda a domicili.
- 313. - Implementació de la prestació de vincles per a combatre la solitud i l'aïllament de les persones majors: aquesta prestació, que ja ha demostrat el seu èxit en l'àmbit de les persones amb discapacitat, promou que les persones majors puguin tenir vincles socials i afectius significatius més enllà dels seus proveïdors de suports i familiars, afavorint el contacte amb altres persones de la comunitat per compartir interessos, aficions i companyia, reactivant la seva activitat i promovent els suports naturals per a la millora de la seva qualitat de vida.
- 314. - Promoció de l'educació inclusiva mitjançant la reconversió dels centres d'educació especial com a centres proveïdors de recursos i suports especialitzats en els centres ordinaris perquè els infants i joves amb discapacitat puguin exercir el seu dret a l'educació en igualtat de condicions que la resta, i per a promoure la seva inclusió en la societat.
- 315. - Possibilitat d'accés a recursos socials i sociolaborals de persones que sense tenir el certificat del 33% de discapacitat o de reconeixement de la situació de dependència, presentin malalties cròniques o el diagnòstic de les quals evidencii una possible deterioració progressiva, com a mitjà de prevenció de la dependència i promoció de l'autonomia.
- 316. - Incrementar els recursos residencials que permeten l'emancipació dels joves que procedeixen del règim de protecció de menors i ja han aconseguit la majoria d'edat.
- 317. - Facilitar l'accés a un habitatge digne per a les persones sense llar que no desitgin romandre en situació de carrer, mitjançant l'increment de les places d'aquests recursos residencials.
- 318. - Ajudes per a la vida independent mitjançant l'afavoriment de l'accés a l'habitatge per a persones de col·lectius en situació de vulnerabilitat: ajudes econòmiques als destinataris perquè puguin afrontar el lloguer i, d'altra banda, beneficis fiscals als propietaris d'habitatges que les posin a la disposició de persones pertanyents als col·lectius de persones majors, joves, persones amb discapacitat o amb diagnòstic

de salut mental, o persones en situació o risc d'exclusió social, amb un preu màxim d'arrendament taxat per l'Administració. A més, aquests arrendaments en les condicions ressenyades comptarien amb l'aval del Govern de les Illes Balears.

- 319. - Elaboració d'un Pla de Salut Mental per als infants i adolescents.
- 320. - Increment dels recursos i serveis del sistema de protecció de menors, i foment del règim d'acolliment amb quants suports siguin precisos.
- 321. - Millora de la visibilitat social dels nens i nenes de protecció i de les personis joves de la xarxa d'emancipació, per evitar l'estigmatització i avançar en la inclusió.
- 322. - Increment de les places del Servei d'Orientació Laboral de SOIB per a persones en situació de vulnerabilitat, atès que l'accés a l'ocupació és una peça clau per a la plena inserció sociolaboral d'aquestes persones.
- 323. - Foment de la formació dual per als col·lectius de persones joves, persones amb discapacitat o diagnòstic de salut mental i persones en risc o situació d'exclusió social, en les línies establertes en el pacte Autonòmic signat amb els agents socials.

324. **1.6. INTENSIFICANT LA LLUITA FEMINISTA**

- 325. La lluita feminista, en ple segle XXI, està més forta que mai. Forma part de totes les agendes polítiques progressistes de primer ordre, tenint clar que no podem parlar d'un Estat del Benestar complet mentre la igualtat no arribi al conjunt de la societat. Les dones no som un sector, sinó la meitat de la població.
- 326. El feminisme socialista actiu ha suposat molts avanços en la nostra societat, més llibertat, més igualtat, i per això no podem oblidar les lluites històriques com la dissolució del matrimoni, els drets sexuals, la interrupció voluntària de l'embaràs, el matrimoni igualitari, la participació en igualtat de condicions amb llistes cremallera en les nostres eleccions autonòmiques i un llarg etcètera, que en alguns casos va comportar debats més que intensos, i per suposat l'oposició sempre de la dreta a molts d'aquests avenços, però que finalment s'han instaurat en la nostra societat. I veiem amb orgull com tenim a les Illes Balears una Presidenta i un Govern paritari que inclús en algunes ocasions ha estat majoritàriament compost per dones, com succeeix també a altres institucions liderades pel PSIB, com els Consells insulars de Mallorca, Menorca i Formentera.
- 327. A pesar de tot el que s'ha avançat ni podem ni volem mostrar autocomplaença quan queda molt camí que recórrer, molta desigualtat que es pateix dia a dia. No cal deixar de lluitar quan veiem la violència masclista que segueix horroritzant a les dones, que són víctimes d'una violència estructural, pel fet de ser dones.

328. Per tant, hem d'intensificar totes les polítiques que lluiten contra la bretxa salarial, les polítiques de conciliació, les cures a persones majors o infants, la coeducació als centres educatius que s'ha mostrat com eina imprescindible en el camí de la igualtat, millorar la prevenció i el suport a les dones víctimes de violència masclista.
329. Un debat que retorna en alguns sectors de la nostra societat i amb força és el de l'explotació sexual de les dones, i els i les socialistes volem tornar a reiterar la nostra posició abolicionista, de defensa dels drets humans, fora propostes que pretenen "regular", que només aprofundeixen en una desigualtat i violència brutal cap a dones, la majoria d'elles, vulnerables, sense independència econòmica, en molts casos en situació irregular. A les Illes Balears, s'han fet estudis i propostes precisament per oferir alternatives a aquestes dones prostituïdes. En ple segle XXI no podem permetre aquesta esclavitud humana.
330. La pandèmia sanitària de la COVID-19, amb les conseqüències econòmiques negatives que s'han patit de forma immediata, va posar de relleu una vegada més, que davant les dificultats, la desigualtat en contra de les dones tornava a créixer. S'intensificaven els rols de les dones en les cures dels infants, dels majors, dels dependents, la vulnerabilitat de les dones en situació de prostitució, etc.
331. Una de les decisions importants d'aquesta legislatura i que s'ha d'anar ampliant paulatinament, és la gratuïtat de l'etapa educativa de 0-3 anys, ja que l'elevat cost de les escoles i guarderies, té un claríssima influència sobre la conciliació de les famílies, i suposa l'abandonament de moltes dones a la seva feina o carrera professional, per mor de la cura dels infants o perquè des del punt de vista econòmic era o és insostenible. Aquesta gratuïtat que ha començat pels infants de 2 a 3 anys, s'ha d'anar universalitzant també de 0 a 2 anys. També han estat una gran passa les deduccions fiscals que s'aplica des d'hisenda, dins el tram autonòmic, vinculat a conciliació així com les ajudes directes per conciliació dins l'escut social aprovat pel Govern i la resta d'institucions liderades pel PSIB.
332. Hem de ressaltar també tot allò positiu que hem aconseguit en aquests darrers anys a les Illes. Especial menció a l'IBdona, organisme autònom que, en aquesta legislatura i, per primera vegada dirigeix una companyia socialista en exclusiva, Maria Duran i que ha donat un gran impuls a totes les accions feministes: V Pla Estratègic d'Igualtat 2021-2023; Aules feministes d'Eivissa i Formentera; el programa Dona Impuls (per incentivar i incrementar la participació de la dona en activitats d'emprenedoria); la creació de l'Observatori d'Igualtat de les Illes Balears; l'estudi sobre la prostitució, la tracta i l'explotació sexual; Balears ha estat la impulsora el projecte "Xarxa de comunitats autònomes per una vida lliure de violència per a les dones en contextos de prostitució i l'eliminació del tràfic i l'explotació sexual infantil i adolescent"; participació en la "Guia per a l'actuació davant casos d'explotació sexual en la infància i l'adolescència"; s'ha fet formació específica en violència sexual per sensibilitzar i captar professionals que poden intervenir en les distintes fases d'aquest procés; per primera vegada es signa un postgrau

amb la UIB per experts en intervenció social en situacions de tràfic de persones i prostitució; en l'àmbit de la salut destacar que els centres sanitaris tenen 2 responsables amb temes de violència masclista; Soib Dona que garanteix 2 anys de feina a les dones que han estat víctimes de violència masclista i un llarg etc.

333. Memòria i feminisme també han estat lligats històricament, i en aquests dies hem pogut viure amb molta emoció, un fet històric com ha estat el trobament de les restes de les Roges del Molinar. Les cinc dones assassinades fa 85 anys pels seus ideals, per la seva lluita. Aurora Picornell, sindicalista, la més coneguda de totes elles, i la seva ploma símbol de que pots matar a una dona però no les seves idees. Aquest és un símbol de la Memòria i del Feminisme. Juntament amb Aurora, foren assassinades Belarmina González, Catalina Flaquer i les seves filles Antònia i Maria Pascual, per la seva lluita antifeixista.
334. I no hem d'oblidar tot el que hem viscut, el que hem aconseguit, el que costa aconseguir-ho, i que pot resultar molt fàcil retrocedir. I ja estam veient com hi ha propostes i partits polítics que no s'amaguen del seu anti-feminisme. De la involució que pretenen amb tot el que hem aconseguit. I tot això no és teoria política. Per desgràcia ja podem comprovar que, en aquelles Institucions on governa la ultradreta de la ma del Partit popular, s'han fet propostes involucionistes. La més recent, l'ocorreguda a la Junta de Castella i Lleó, on el seu Vicepresident ha fet propostes que van en contra de la llei d'Interrupció Voluntària de l'Embaràs, per coaccionar a les dones que decideixen sobre la seva maternitat. També es podria parlar del recurs d'inconstitucionalitat que el PP va interposar en el seu dia contra la llei, i que a dia d'avui resta encara pendent de resoldre. La dreta i la ultradreta de la ma en contra tots els avanços que afavoreixen les dones.
335. En l'àmbit sanitari hem de continuar amb l'estratègia de salut al part natural i, per això, ha estat acollida amb gran satisfacció i il·lusió la posada en marxa per enguany d'un centre per a naixements de parts naturals en unes instal·lacions a prop de Son Espases i estudiant com executar el mateix projecte a la resta d'illes; la recuperació de la coordinadora de salut i gènere;
336. La conciliació i la coresponsabilitat es considera com un nou dret dins el Pla de Conciliació i Corresponsabilitat de les Illes Balears 2021-2024, per poder conciliar vida personal, familiar i laboral, que necessita un màxim desenvolupament i suport, que ha començat també amb suport econòmic del Govern d'Espanya del Pla Corresponsables.
337. Per altra banda, en matèria laboral en benefici de les dones, hem avançat amb 2 grans acords: la nova Llei de Turisme, que ha suposat millores laborals en les cambreres de pis (més de 20.000 dones a totes les illes), amb l'obligatorietat per llei de llits elevables; i l'acord en conveni col·lectiu, de les treballadores de les residències privades que els suposarà un augment significatiu del seu salari, un 41%.

338. **PROPOSTES**

- 339. • Intensificar la coordinació autonòmica de salut i gènere, allà on la perspectiva de gènere impregni els plans de formació del personal sanitari i d'investigació.
- 340. • Potenciar l'atenció a dones en situació o en risc d'exclusió social, i defensar la salut sexual i reproductiva.
- 341. • Blindar dels atacs del PP i la ultradreta el dret a la interrupció voluntària de l'embaràs, incorporant-ho a la Constitució.
- 342. • Fomentar la coordinació entre totes les administracions, Govern, Consells i entitats locals per desenvolupar el pla de conciliació i coresponsabilitat i l'eliminació de la bretxa salarial així com la lluita contra la violència masclista, una vegada que les competències foren transferides als Consells, en gener del 2019.
- 343. • Impulsar protocols per detectar assetjament sexual o discriminació per raó de sexe dins l'àmbit laboral.
- 344. • Flexibilitat en la jornada laboral dins l'àmbit de la negociació col·lectiva.
- 345. • Facilitar una bona gestió del temps per poder compatibilitzar la feina amb el temps lliure i d'oci, que no s'ha de confondre amb el temps que necessiten per a la cura de les persones al teu càrrec.
- 346. • Introduir la perspectiva de gènere en el disseny d'espais públics. Garantint, entre d'altres, les condicions lumíniques i espacials que garanteixin la seguretat de les dones, especialment en les parades de transport públic.
- 347. • La violència masclista segueix essent la cara més crua de la discriminació. La violència que pateixen les dones pel fet de ser dones. I, a pesar, dels esforços institucionals i econòmics, així com les millores amb els protocols d'actuació, està clar, que és una de les assignatures pendents en les que hem de posar més cura i coordinació. Per això es proposa:
 - 348. - Millorar els protocols d'actuació i la coordinació entre totes les Administracions que intervenen en els casos de violència contra les dones.
 - 349. - Intensificar la formació dels i les professionals, forces i cossos de seguretat de l'estat i tots els operadors jurídics que treballen amb les víctimes de violència masclista.
 - 350. - Millorar la prevenció i persecució del assetjament sexual que es produeixen tant en àmbits privats com a públics; el ciber assetjament com a nova forma de violència contra les dones entre la població més jove; aprofundir en la coeducació per evitar

el consum de pornografia per part de les persones adolescents que s'eduquen sexualment, cada vegada més joves, en un entorn on la violència és la tònica habitual d'aquestes relacions que ells consumeixen a través de la pornografia i que "normalitzen" com a la forma de relacionar-se amb les seves parelles.

- 351. - Seguir treballant amb els principis abolicionistes de la prostitució, des d'una concepció de la defensa dels drets humans de les dones, reduint aquesta demanda i per tant a la vegada el tràfic de dones i nenes. Es imprescindible la formació i donar alternatives laborals a les dones per què puguin deixar la prostitució.
- 352. • Seguir impulsant la recuperació de la memòria històrica de les dones, tal i com hem pogut fer amb Aurora Picornell i les Roges del Molinar, i promoure la seva visibilització.
- 353. • Pla integral d'educació afectivo-sexual, que fomenti el respecte en les relacions, i substitueixi l'accés a la pornografia com a forma, en molts casos, d'obtenir informació sexual per part de la joventut.
- 354. • Crear un programa pilot de suport a les famílies per situacions de malaltia dels infants que els impedeix anar a l'escola.
- 355. • Ampliar a totes les famílies monoparentals, els beneficis que tenen reconeguts les famílies nombroses.
- 356. • Impulsar investigacions i estudis amb col·laboració amb la UIB, sobre la demanda d'estudis diferenciada per sexes, per conèixer les causes per les quals hi ha una baixa presència de dones en les carreres científiques i tècniques.
- 357. • Establir un itinerari d'inserció per les dones que decideixin abandonar la prostitució o hagin estat víctimes de tracta. L'atenció integral hauria de contemplar l'atenció psicològica, l'oferta residencial durant un temps mínim garantit, oferta de feina garantida per 2 anys, tot això en col·laboració amb les entitats que fan feina a les nostres illes amb les dones en situació de prostitució.

358. 1.7. UNA SOCIETAT LLIURE I DIVERSA

- 359. Una constant en el pensament socialista és l'aspiració a incrementar les cotes de llibertat humana i consolidar i blindar les conquestes un cop realitzades. El nostre ideal ha de ser seguir treballant en la consolidació de la llibertat en democràcia, la llibertat que instaura i consolida els drets. Perquè garantir els drets de les persones és garantir la veritable justícia social.
- 360. Defensar la diversitat com a valor social i com a oportunitat d'enriquiment mutu davant els atacs, davant les discriminacions i davant l'odi, és un pilar fonamental en la societat que defensem les i els socialistes.

361. I això és el hem fet al llarg de la nostra història: aprovar lleis que han permès, de la mà dels canvis que la societat ha anat experimentant, avançar i garantir nous drets i llibertats. Lleis que lluiten per l'eradicació de la discriminació i per a la protecció dels drets dels col·lectius discriminats. Com la Llei 15/2022 de 12 de juliol d'Igualtat de Tracte i no Discriminació (Llei Zero), llei de dret antidiscriminatori que arriba a tots els àmbits de la vida política, econòmica, cultural i social
362. L'aprovació de la Llei 13/2005 per la qual es modifica el codi civil en matèria de dret a contraure matrimoni (matrimoni igualitari), la Llei 3/2002 reguladora de la rectificació registral de l'esment relatiu al sexe de les persones, el rescabament moral i econòmic de les víctimes del franquisme per la seva orientació sexual i identitat de gènere, al costat de les mesures més recents del Govern de Pedro Sánchez com al declaració oficial del 28 de juny com a dia nacional de l'Orgull LGTBI+, la creació del Consell de Participació LGTBI+, la recuperació de la memòria de les víctimes LGTBI+ durant la guerra civil i la dictadura franquista a la Llei 20/2022 de Memòria democràtica, la devolució del dret a l'accés a la reproducció assistida del Sistema Nacional de Salut a les dones sense parella, lesbianes i bisexuals, incloent a més a les persones trans, o el projecte de Llei per a la igualtat Efectiva de les persones Trans i per a la Garantia dels Drets de les Persones LGTBI+, són un clar exemple dels compromís socialista amb les persones LGTBI+.
363. I la nostra comunitat autònoma no ha quedat enrere, la Llei 8/2016 per garantir els drets de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals i per eradicar la LGTBI-fòbia, va suposar una fita importantíssima que ha permès impulsar, en aquests anys, la creació del Consell LGTBI+, el Servei d'Unitat de Gènere de Son Espases, l'elaboració de protocols d'atenció a l'alumnat trans, l'establiment de sancions per delictes d'odi i l'agilització de les operacions de reassignació de sexe per a les persones transsexuals, entre d'altres.
364. Alguns resultats derivats de l'aplicació d'aquesta llei són: 348 canvis de nom a targetes sanitàries i 56 intervencions de reassignació. El darrer curs es varen facilitar 75 canvis de nom al GESTIB sol·licitats per alumnat trans i s'ha ofert un acompanyament des de la Comissió d'Assessorament i Acompanyament LGTBI en l'àmbit educatiu impulsat i coordinat des de Convivèxit (Institut per la convivència i l'èxit escolar).
365. D'altra banda s'ha aprovat el Protocol d'atenció a les víctimes dels delictes d'odi per a les policies locals de les Illes Balears, per unificar l'abordatge a les infraccions d'odi i discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, racionalització, xenofòbia, aporofòbia, discapacitat o diversitat funcional, entre d'altres. El document s'ha pactat amb la Fiscalia de delictes d'odi i s'ha aprovat en la Comissió de Coordinació de Policies Locals.
366. Els marcs normatius són una eina imprescindible per avançar però no són suficient. En aquests darrers anys hem vist com la dreta i l'extrema dreta han legitimat l'atac a valors universals i drets conquerits al llarg de moltes dècades. Aquesta batalla contra drets conquerits polaritzen la societat i condueixen a l'increment de l'odi cap a diversos col·lectius com són les dones, les persones migrades o el col·lectiu LGTBI+.

367. El diàleg constructiu es fa més complicat, sobretot en l'esfera política i a les xarxes socials; les posicions més extremes i radicals ocupen molt més espai del que realment representen. L'augment de l'extrema dreta a molts països també està suposant més presència de discursos racistes i xenòfobs que van ocupant més espais en molts àmbits, i que entre altres conseqüències comporta una perillosa "normalització" d'aquests discursos. Discursos i pràctiques que qüestionen elements i valors importants sobre els quals es basen la democràcia, la convivència i la igualtat entre les persones i que reforcen els prejudicis i estigmatitzen determinats col·lectius culpabilitzats dels problemes de la societat.
368. Les i els socialistes proclamem tolerància zero davant les discriminacions, perquè rebutgem tota pràctica discriminatòria, que a més de perillosa és socialment injusta. Continuarem sempre fomentant valors democràtics i de respecte a la diversitat. A la vegada que pensem que en la defensa dels drets humans no ens podem permetre defallir i cal ser més bel·ligerant que mai i denunciar cada agressió. Perquè en qüestió de drets, no hi ha vulneració petita
369. Tal i com es va aprovar al 40è congrés del PSOE a València: "Avançar cap a la idea de societat que no és altra que una societat heterogènia i inclusiva, construïda des del mestissatge, des de la interculturalitat, des del respecte i la visibilitat sense impediments, "una societat plural i diversa, on hi capiguem totes i tots des de la diferència de cada un". Avançar per a que en els rols de conducta de les properes generacions no existeixi ni un índex de discriminació".

370. **DIAGNÒSTIC**

371. Sens dubte, després de vuit anys de govern progressista a moltes de les institucions de les nostres illes, els avenços en matèria d'igualtat i diversitat han millorat notablement la vida de les persones..
372. Prova d'això, com ja hem comentat, són fites com l'aprovació l'any 2016 de la Llei 8/2016; per a garantir els drets de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals i per a eradicar l'LGTBI fòbia. Així i tot, queden moltes iniciatives i polítiques per desenvolupar des de les institucions de les Illes per poder assolir una situació de major igualtat efectiva i integració social del col·lectiu, on les situacions de discriminació desapareguin.
373. Així mateix, és important destacar que la gran majoria de propostes i accions es van dur a terme durant la primera legislatura. Deixant aquests darrers quatre anys gairebé sense cap actuació concreta dirigida a la millora de la situació de les persones LGTBI+ i de les persones nouvingudes a les Illes Balears.
374. Si bé és cert que han estat uns anys complicats a causa de la pandèmia de la COVID-19 o la guerra a Ucraïna, no podem deixar de banda, més que mai en temps difícils, als col·lectius més vulnerables. Per això, aquesta situació ha de ser revertida totalment durant aquesta nova etapa que s'obre al nostre davant. És hora que les institucions i la política de les Illes no es quedi

enrere, perquè la seva societat, segueix avançant. En aquest nou període s'han de crear plans i polítiques concretes dirigides a consolidar les Illes com un entorn segur i referent en els drets de persones i col·lectius.

375. Segons l'informe del Ministeri de l'Interior sobre l'evolució dels delictes d'odi al nostre país l'any 2021, els comesos per racisme o per orientació sexual i identitat de gènere suposen el 61% del total de delictes. A més, la variació respecte a l'any anterior és preocupant: en el cas dels delictes d'odi per orientació sexual i identitat de gènere s'ha incrementat un 68,23% i per racisme i xenofòbia ha crescut un 31,75%.
376. D'altra banda, al mateix informe, apareixen les Illes Balears en la quarta posició de les comunitats autònomes amb major nombre de delictes per cada 100.000 habitants.
377. Un altre informe que ens mostra que, als darrers anys, hem sofert un retrocés pel que fa a drets aconseguits, el podem veure a l'informe de ILGA-Europa on es recull el rànquing europeu de drets LGBTI+. Espanya, l'any 2011, ocupava el 2on lloc d'entre els 49 països europeus; l'any 2020 ja ocupava el 6é i el 2022 va baixar fins al lloc 11é.
378. Les dades que tenim no són bones, però el més preocupant és que som conscients que aquestes dades no reflecteixen la realitat i que existeix una gran invisibilització de la gran majoria de discriminacions. Són poques les persones que denuncien que els seus drets són vulnerats per raons racials o per la seva orientació sexual i identitat de gènere encara que sabem que existeixen infinites situacions en que això es produeix: en l'àmbit escolar, laboral, en l'accés a l'habitatge... I el major perill que tenim és la invisibilització d'aquestes situacions: si no parlem, assenyalam i denunciem les discriminacions, no serem capaços d'eradicar-les. Si volem que es faci política pública que les previngui i condemni, cal identificar-les i mostrar que aquest és un greu problema que afecta a tothom: a les persones que el pateixen directament i les que no, perquè suposa viure a una societat injusta, mancada de valors.
379. Hem aconseguit un marc normatiu progressista que reconeix drets, ara és fonamental dotar de recursos per a que el seu compliment sigui una realitat. Comptar amb lleis no és suficient, és molt necessari afrontar la gestió de la diversitat des de les polítiques públiques i fomentar les relacions entre persones i comunitats. D'aquí la importància d'assumir el repte de respondre a aquesta diversitat, incorporant la perspectiva LGBTI+ i intercultural en el disseny, la planificació, l'execució i l'avaluació de les polítiques actuals i futures, així com la gestió de la diversitat en els seus recursos, serveis i programes.
380. Una qüestió fonamental haurà de ser tenir especial cura de les dones LTBI tradicionalment invisibilitzades a la nostra societat i de les dones d'altres orígens culturals que, per la seva realitat, esdevenen un col·lectiu amb especials dificultats.
381. I ho haurem de fer de la mà de la societat civil organitzada, entitats i col·lectius que han estat

fonamentals en els avenços conquerits al nostre país i que treballen de forma incansable per a la defensa dels seus drets. Institucions i societat civil de la mà, com no pot ser d'altra manera, treballant per un futur més igualitari, just i divers.

382. PROPOSTES

- 383. • Crear una "Oficina per a la No Discriminació" que integri l'Observatori LGTBI+ i el Centre de Recursos de Drets Humans. Un servei de referència en les polítiques de prevenció de les vulneracions de drets que permeti recollir dades i informació per poder canalitzar les actuacions públiques.
- 384. • Instar a la creació, revisió i formació de protocols específics per a la sensibilització i correcta actuació de serveis considerats crítics: forces i cossos de seguretat, àmbit judicial, serveis de salut i atenció ciutadana de primer nivell. Aquests protocols han de servir per garantir que qualsevol persona LGTBI+ o migrada no pateixi situacions de vulneració dels seus drets i/o discriminació per part dels serveis públics. També a institucions com la Universitat.
- 385. • Impulsar que totes les empreses de més de 300 treballadors comptin amb plans específics per a evitar comportaments LGTBfòbics i d'atenció a la diversitat.
- 386. • Crear Consells LGTBI+ a cada una de les illes i plataformes municipals per a l'abordatge de les necessitats del col·lectiu en l'àmbit comunitari. El treball en xarxa de totes les institucions i entitats implicades és fonamental per a seguir avançant.
- 387. • Crear una Comissió interdepartamental per a la Interculturalitat que garanteixi la governança de la perspectiva intercultural i faciliti el desplegament d'una estratègia "Illes diverses".
- 388. • Habilitar pisos d'acollida per a persones joves que no poden conviure amb la seva família per trobar-se en un ambient familiar hostil o LGTBfòbic de forma que puguin desenvolupar plenament la seva orientació/identitat/expressió de gènere.
- 389. • Impulsar mesures per combatre l'LGBTfòbia i per introduir la interculturalitat a diversos àmbits: educatiu (amb implicació de tota la comunitat educativa), esportiu (amb especial incidència a l'esport base), laboral, mitjans de comunicació, tercera edat (evitant que les persones que es troben en el final del seu cicle vital hagin de trobar-se novament condemnades a un armari), cultura.
- 390. • Dissenyar mesures específiques per a la visibilització de les dones LTBI.
- 391. • Fomentar l'aparició de personatges del col·lectiu LGTBI+ i interracial a les produccions

de la radiotelevisió pública evitant que reproduïxin conductes estereotipades.

- 392. • Establir que el Govern es personi com a acusació en els casos greus d'agressió o assassinats xenòfobs o LGTBIfòbics.
- 393. • Impulsar plans d'inserció laboral per al les persones trans.
- 394. • Introduir iniciatives per al foment de les Illes Balears com un destinació turística respectuosa amb la diversitat.
- 395. • Dissenyar una estratègia per a que les nostres illes puguin ser un lloc d'acollida de persones refugiades d'altres països per motiu de la seva orientació sexual o identitat de gènere.
- 396. • Recuperació de la memòria històrica de totes les persones LGTB+ que van patir algun tipus de persecució al llarg de la història, especialment durant el franquisme. Impulsar la creació d'un monument als represaliats durant la dictadura.

397. **Tercer: una societat ètica, culta i madura**

398. **1.8. Cultura com eina de transformació social**

- 399. La cultura és el mirall de la societat i enforteix amb l'orgull de la nostra llengua, dels nostres costums i les nostres tradicions, i posa en valor el nostre llegat.
- 400. Les Illes Balears tenen una extraordinària riquesa cultural, resultat de segles d'història i de la convivència de distintes cultures que han enriquit la nostra terra i la nostra societat, convertint el nostre territori en lloc d'inspiració per a molts de creadors i creadores.
- 401. La cultura és una eina de transformació, un motor de gestió dels canvis socials, i que fomenta l'esperit crític i el coneixement. Contribueix a generar ciutadans i ciutadanes lliures, i per això ens pertoca no de perdre mai de vista aquesta premissa en les nostres polítiques d'actuació.
- 402. En l'actualitat, estam immersos en canvis que suposen en essència, canvis culturals causats pels avanços tecnològics, la hiperconnectivitat, el mestissatge creixent de la nostra societat i la globalització.
- 403. En conseqüència, la cultura afronta avui un profund canvi de model que afecta també la gestió de les polítiques culturals i obliga els poders públics a repensar els models tradicionals d'accessibilitat i promoció cultural.

404. Durant aquesta legislatura, el Govern va declarar la cultura Bé Essencial. El compromís fou donar prioritat en aquest àmbit i a tenir en compte les seves especificitats en contextos com va ser la pandèmia.
405. Aquesta passa de gegant es la que marca el nou camí que els i les socialistes hem de mantenir caminant.
406. Com a repte de futur, cal participar de manera activa en reafirmar el nostre compromís amb la cultura, que ha de ser absolut i transversal. Ha de fomentar-se en totes les seves dimensions, per a donar oportunitats al talent dels nostres creadors, i protegir i promocionar el nostre patrimoni cultural.
407. Conscients del camí que ens queda encara per fer, hem de continuar impulsant un full de ruta clar, des de la responsabilitat i la voluntat d'enfortir el nostre ric teixit cultural.
408. **Cultura forta i autònoma**
409. La cultura és un servei públic, un dret i un element fonamental de l'Estat del benestar; segurament la millor eina d'integració, cohesió social i igualtat d'oportunitats.
410. També un recurs econòmic d'enorme potencial a les Illes; indústria, motor econòmic, element generador de riquesa i de talent, de creació d'ocupació i de vertebració territorial, que representa el 3'89% del PIB i el 2'33% de l'ocupació.
411. Durant la pandèmia s'ha evidenciat la vulnerabilitat de la cultura, i de manera especial la indústria cultural, i precisament per això el Govern de les Illes Balears ho va declarar formalment com un Bé Essencial.
412. Mesos després de la declaració de l'estat d'alarma es va produir una resposta coordinada que va obligar a reformular totes les polítiques, amb la prioritat del sosteniment del teixit de les indústries culturals i, la reactivació.
413. Així i tot, la cultura també pateix precarietat i necessita del suport de les institucions per tenir, com a mínim, els mateixos drets i recursos que altres sectors. Per tant, és necessari analitzar i impulsar accions de millora per als treballadors del sector cultural i establir compromisos per evitar l'alt percentatge de falsos autònoms i amb problemes d'inestabilitat en l'ocupació.
414. Es per això, que s'ha de treballar per situar la cultura en el centre de l'agenda política i com a resultat garantir la creació de la Conselleria de Cultura, sense compartir competències, per oferir una atenció i dedicació mitjançant una àrea completament autònoma.
415. Davant dels nous reptes és importantíssim impulsar un gran pacte de Cultura entre institucions, més enllà de les àrees amb la competència, i s'entén que també amb el sector i forces polítiques.

En aquest pacte es treballarà per aplicar una reducció de l'IVA cultural.

- 416. Cal continuar impulsant el Consell de la Cultura de les Illes Balears, perquè sigui eina essencial i mecanisme per garantir l'autonomia, centralitat i transversalitat de la cultura a totes les polítiques públiques.
- 417. Una vegada el govern de l'Estat ha aprovat l'Estatut de l'Artista, cal avançar d'acord amb les competències de la comunitat autònoma, impulsant mesures per a protegir als qui treballen en el sector cultural.
- 418. Es necessari reformular el disseny de les convocatòries públiques d'ajudes a projectes culturals per a adaptar-los a les noves demandes i dinàmiques dels sectors culturals. Per això, cal distingir entre ajudes a projectes emergents i a projectes consolidats que obeeixen a naturaleses molt diferents.
- 419. Cal actualitzar on sigui necessari el Pla de la Cultura perquè sigui l'estratègia a seguir, per desenvolupar l'Observatori de la Cultura, instrument per recollir les necessitats del sector cultural.
- 420. Perquè uns dels objectius ha de ser acabar amb la precarització dels creadors culturals i per això garantirem un Codi de Bones Pràctiques en cultura, consensuat amb el sector i d'aplicació obligatòria per a l'Administració, en col·laboració interdepartamental i interinstitucional.
- 421. Per això, també cal impulsar mesures per un nou conveni col·lectiu amb els artistes i creadors de les arts escèniques, per igualar a l'alça drets amb la resta dels treballadors i treballadores i protegir les bases de la nostra creació.
- 422. Per garantir el suport a la comunitat artística s'ha de reforçar l'IEB a fi que pugui donar resposta més àgil i correcte al sector cultural. Amb especial suport a línies com la Fira B i TalentIB, així com la creació de noves línies de subvenció en suport a la creació.
- 423. Enfortir l'Institut d'Indústries culturals (ICIB) per augmentar la seva capacitat de difondre el coneixement i la creativitat, com eina d'ajut i suport a la comunitat artística.
- 424. El Govern i els Consells insulars han de continuar donant suport a les administracions locals, especialment a les que tenen menys capacitat, per tal que puguin dur a terme una programació cultural, dissenyant nous sistemes i reforçar els existents, a fi d'ampliar recursos públics i així ampliar l'oferta.
- 425. En definitiva, tot això s'ha de fer, comptant amb la complicitat dels i les representants dels sectors culturals, i posant en valor el talent cultural i totes les possibilitats que dona la cultura com a eina per a millorar la convivència social i la sostenibilitat econòmica de les Illes Balears.

426. **Esport inclusiu**

427. En quan a l'activitat física i l'esport com a elements del desenvolupament de la personalitat, s'ha de facilitar a totes les persones l'exercici del dret a practicar activitat física i esport, i se'ls ha de proporcionar l'accés en igualtat de condicions i de manera equitativa, tant en l'àmbit de l'esport base, l'alt rendiment, com amb finalitats recreatives i socials i de millora de la salut i de la condició física.
428. Els programes d'activitats físiques i de l'esport han de ser formatius, participatius, saludables, adequats a les necessitats de cada persona i respectuosos amb el nostre entorn. És important iniciar l'etapa esportiva en edats primerenques, amb programes diversos que ens acompanyin al llarg de la nostra vida, perquè en cada etapa de la vida és important fer activitat física i esportiva, pel desenvolupament físic, psíquic i social. Hem de facilitar la continuïtat de la pràctica esportiva en la transició de les diferents etapes de la vida.
429. No podem obviar les males pràctiques que es produeixen a la grada, per tal de prevenir la violència, xenofòbia i racisme s'ha de fomentar el joc net en les manifestacions esportives i conscienciar a la ciutadania.
430. Pel que fa a les instal·lacions esportives cooperar amb altres administracions en la creació, construcció, ampliació i millora d'instal·lacions esportives en temes de sostenibilitat, accessibilitat, eficiència energètica, i digitalització és una realitat i s'ha de seguir fent feina i vetllar pel bon funcionament d'aquestes. De la mateixa manera, millorar amb la gestió esportiva de les instal·lacions serà una peça clau. Facilitar els espais, el nostre entorn que tenim a les illes, com espais propicis per a l'esport i l'activitat física i sensibilitzar i conscienciar a les persones perquè en faci un ús correcte.
431. Les Illes Balears són un destí privilegiat, tant per les persones que hi viuen com per les que ens visiten. La climatologia, el paisatge, les instal·lacions esportives, les carreteres entre d'altres, fan de les nostres illes un escenari perfecte per fer activitat física i esportiva a l'aire lliure. A més, l'esport és un fenomen de promoció de la nostra imatge, amb cada una de les illes i com a Illes Balears cap a l'exterior, sense oblidar la importància que té amb la nostra economia. La projecció dels esportistes illencs a l'exterior és una realitat.
432. L'esport ha adquirit un paper rellevant a les nostres illes, hem tingut i tenim esportistes de primer nivell, tant en esports individuals com col·lectius en diversitat de disciplines esportives. Això ens dur a generar una cultura esportiva a la nostra terra, on de cada vegada hi ha més persones que practiquen una disciplina esportiva.
433. Donar visibilitat a la dona en l'esport i el seu lideratge s'ha de seguir treballant, reforçar-ho amb una millor distribució de recursos entre les administracions i el teixit esportiu amb criteris i mesures d'acció clares i amb plans d'igualtat.
434. Les institucions hem d'estar al costat dels esportistes i dels clubs esportius en tots els seus

àmbits, tant si estan federats com si no hi estan. A nivell d'alt rendiment, elaborar un pla de subvencions per a l'organització de competicions esportives nacionals i internacionals. També un pla de patrocinis esportius per esportistes i clubs esportius, tant si són esportistes d'elit com si són esportistes que duen les nostres illes en projecció a l'exterior, en temes d'igualtat, diversitat funcional, inclusió i sostenibilitat. En aquest sentit, són referents per la visibilitat als mitjans de comunicació i són un mirall per difondre els valors que ens aporta l'esport.

435. **PROPOSTES**

- 436. • Impulsar polítiques d'inversió favorables a la cultura: Recomanan destinar encara més percentatge de l'impost turístic a projectes culturals i patrimonials, destinats a optimitzar espais, generar circuits d'itineràncies. Es tracta de crear un gran escenari, les illes culturals, capaç de estimular i acollir cultura de qualitat, amb cicles de poesia, concerts, fotografia, cinema, que, a més, afavoreixin la descentralització de la cultura. Aquestes estímuls també podem incloure bons que fomentin el coneixement cultural interilles i mecanismes de descompte en el consum cultural per a determinats col·lectius, que facin de la cultura el bé essencial i a l'abast de tothom que és.
- 437. • Bressol de talent mundial. Les nostres illes tenen l'atractiu, la història cultural i els referents creatius a tots els nivells com per aspirar a convertir-se en un pol mundial de formació de creadors i artistes. Per això són fonamentals actuacions com el campus de les Arts que impulsarem en els pròxims anys (proposta inclosa en l'apartat d'Educació). En aquest sentit, farem les passes necessàries per la implantació a la UIB de graus universitàries com Belles Arts i Comunicació i Producció Audiovisual, però també és clau el mecenatge privat per a projectar el talent i permetre als creadors desenvolupar-se a les nostres illes i d'elles projectar-se al món.
- 438. • Adoptarem mesures d'impuls al mecenatge i el micromecenatge en matèria cultural. L'aposta pública per noves titulacions i espais de formació i promoció de la creació se ha de complementar amb mecenatge privat per a projectar el talent i permetre als creadors desenvolupar-se a les nostres illes i d'elles projectar-se al món. Amb l'objectiu d'ampliar les eines de finançament de la cultura, estimularem mesures fiscals i programes de formació i acompanyament financer a projectes culturals i creadors, perquè puguin beneficiar-se de les noves oportunitats que aporta el mecenatge.
- 439. • Garantir i enfortir el pressupost d'ajudes de projecció exterior a fi de donar suport a la mobilitat d'artistes i professionals, a la promoció exterior d'espectacles, obres artístiques i literàries, projectes d'arts visuals i la traducció i edició de llibres de ficció, assaig, il·lustració o còmic i la cultura popular.
- 440. • Garantirem que el pressupost de cultura es multipliqui a totes les institucions on

governem.

- 441. • Preservarem l'arxiu històric d'imatges i sons de les Illes Balears, amb la creació de la Llei de protecció d'Arxius Audiovisuals, i al mateix temps crearem la Caixa de la Imatge i del So, amb els recursos necessaris tant per poder adquirir els documents audiovisuals històrics i col·leccions privades, així com també per crear nous arxius i millorar els existents.
- 442. • Farem les passes necessàries per la creació del Projecte d'Arqueologia de les Illes Balears en coordinació amb els Consells Insulars a fi d'establir les línies i estratègies a seguir. Així com també impulsar la creació del Centre Autonòmic d'Arqueologia, a fi de convertir-se en un espai de treball i consulta per els arqueòlegs i historiadors
- 443. • Consolidarem el compromís institucional amb la candidatura de Menorca Talaiòtica, per ser declarada Patrimoni de la Humanitat, perquè sigui una realitat.
- 444. • Impulsarem la creació Xarxa d'arxius històrics municipals de les Illes Balears, perquè cada Consell insular gestioni la xarxa de la seva illa, a fi d'agilitzar la feina als historiadors i divulgadors.
- 445. • Farem les passes necessàries per continuar fomentant que les productores audiovisuals continuïn escollint la nostra terra per les seves realitzacions, impulsant mesures perquè aquest motor econòmic emergent trobi a les nostres illes totes els avantatges possibles.
- 446. • Fomentarem la cultura popular, treballant directament amb el sector de l'artesanía i amb associacions que promoguin o defensin la cultura popular i les tradicions, donant a més suport a la presència en fires i espais de promoció i projecció internacional.
- 447. • Continuarem apostant pels equipaments culturals i per això impulsarem noves infraestructures com la Capsa de Música, que serà una realitat i permetrà que l'Orquestra Simfònica disposi per fi d'una seu adequada.
- 448. • Farem realitat el Centre de Creació i Recerca Llucalcari per convertir Can Junyer en el Centre de Creació i Recerca.
- 449. • Apostarem per el Sindicat de Felanitx, amb l'interès de preservar l'emblemàtic edifici catalogat perquè sigui convertit en un centre dinàmic, on les arts plàstiques tindran el protagonisme mitjançant la formació i l'exposició d'obres.
- 450. • El Museu de Formentera ha d'esdevenir una realitat la legislatura vinent.
- 451. • Consolidar el Centre Internacional de Fotografia Toni Catany perquè esdevingui el centre de referència de les Illes Balears de divulgació i coneixement de la fotografia, així com la seva obra.

- 452. • Reforçarem lligams i millorem el pressupost a fundacions i consorcis on hi participa el Govern de les Illes Balears, entre els quals hi trobem el Museu del Baluard a Palma, la Fundació Robert Graves, el Museu d'Art Contemporani a Eivissa, l'Institut Ramón Llull, el Teatre Principal de Maó...etcètera
- 453. • Potenciarem la cultura popular en coordinació amb els consells insulars a fi de que l'artesania, associacions de cultura popular i tradicions, perquè augmentin la seva presència a fires i altres contextos de promoció.
- 454. • Impulsarem l'elaboració d'estudis sobre la situació de les dones en els sectors culturals i creatius per a establir polítiques correctores dels desequilibris existents. Així com també recuperarem la memòria de les creadores i artistes per a refer el relat de la història cultural de les Illes Balears.
- 455. • Consolidar la Llei d'Indústries Culturals, perquè serveixi de palanca per incentivar la producció dels creadors de les Illes, atreure inversions internacionals i crear el marc administratiu que agilitzi la producció cultural a Balears.
- 456. • Fomentarem l'aliança entre la cultura i IB3, garantint una major presència de continguts culturals a la programació i publicitant la agenda cultura de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera entre espais de programació.
- 457. • Proposem impulsar una aliança entre la cultura i els esports, que promoció a la vegada la cultura de les illes i faciliti l'activitat i creixement del nostres esports i de les organitzacions esportives, especialment les més lligades als esports minoritaris, femenins i de base.

458. **ESPORTS**

- 459. • Seguirem Impulsant la incorporació de l'educador físic esportiu en l'àmbit de la salut, treballant conjuntament amb els professionals sanitaris. L'activitat física i l'esport s'han d'incorporar en la prevenció primària i secundària del sistema públic de salut
- 460. • Incorporació de la figura del gestor esportiu als Ajuntaments de les Illes.
- 461. • Fomentarem la participació de l'activitat física i esportiva al medi natural i a l'entorn que ens envolta, aprofitant el marc incomparable que tenim a les nostres illes i conscienciant que s'ha de tenir cura a aquests espais. S'han habilitant espais amb instal·lacions a l'aire lliure per poder fer diversos tipus d'exercicis, que compleixin en temes d'accessibilitat, de manera que també els puguin utilitzar les persones amb mobilitat reduïda, també tenint en compte els principis de l'eficiència energètica i sostenibilitat, zones tipus ; espais biosaludables, workout, cal·listènia... per tal de facilitar la pràctica d'exercicis i afavorir les

condicions físiques de les persones, contribuint així, a augmentar l'autonomia personal i el benestar.

- 462. • Fomentarem, d'acord amb les diferents federacions esportives, la creació de categories per a joves esportistes, que evitin l'abandonament de l'esport quan s'acaben les categories de formació i només cal fer el pas a la professionalitat. Es tracta de mantenir la vinculació dels joves als valors de l'esport durant tot el temps possible.
- 463. • També impulsarem l'esport femení, promovent la creació de competicions a tots els nivells i donant acompanyament pressupostari als clubs i federacions per a garantir que totes les modalitats esportives amb arrelament a les illes tenen categories femenines.
- 464. • Desenvoluparem un mapa d'instal·lacions esportives a les quatre illes, amb dos objectius. D'una banda, cal facilitar, en col·laboració entre totes les institucions, la millora, ampliació o creació d'espais públics per a l'activitat esportiva. Per altre, cal desenvolupar mecanismes que permetin als ciutadans i ciutadanes de les illes accedir a les instal·lacions i recursos disponibles en tots els municipis de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, donant a més l'opció de conèixer-les i accedir el seu ús a través d'aplicacions tecnològiques.
- 465. • Desenvoluparem un pla de suport als clubs que impulsen l'esport base en totes les disciplines perquè millorin les seves instal·lacions.
- 466. • Fomentarem un programa de joc net destinat a l'erradicació de la violència en l'esport, posant especial èmfasi en la violència física o verbal que es produeixi entre les aficions. Hem de ser capaços de garantir que el respecte impera sempre i l'odi desapareix de les graderies, secundant de manera activa als clubs i federacions que contribueixin a aquest objectiu.
- 467. • Les illes són bressol de campions i campiones en totes les disciplines i ho continuaran sent. Per això augmentarem les línies de suport als esportistes i les esportistes, facilitant el seu desenvolupament cap a l'excel·lència en totes les disciplines.

EIX 2.

UN TERRITORI PER A VIURE

468. 2.1. MOBILITAT I AGENDA URBANA: L'ÚNIC MODEL DE FUTUR

469. Les corrents de fons de la societat postpandèmica, fonamentades en el desplegament d'un gran escut social a través del reforç del sector públic, i en el canvi de model energètic com a resposta tant al repte climàtic com al context geopolític, dibuixen un entorn molt favorable a les polítiques de mobilitat que sempre hem defensat des del Partit Socialista. A nivell europeu i internacional, ningú dubta que cal reforçar el transport públic, col·lectiu i descarbonitzat com a alternativa clara al transport aeri o al cotxe. I en l'àmbit metropolità, ampliar sense por les xarxes de transport col·lectiu i 0 emissions, des dels metros lleugers i tramvies, fins als busos, microbusos, bici pública i sistemes de mobilitat i micromobilitat compartida.
470. A nivell urbà les lliçons apreses dels temps del confinament ens menen cap a ciutats on l'espai públic i el verd urbà pugen esglaons en l'agenda per situar-se com a elements centrals de l'urbanisme postCOVID, aplanant el camí cap a més espais per a vianants i ciclistes i més corredors verds que retornin als ciutadans i les ciutadanes el paper central als carrers, que havia estat pres per l'automòbil des de la segona meitat del segle XX. És el retorn a les ciutats saludables, a l'urbanisme «higienista» actualitzat, ara en forma de lluita contra l'excés de protagonisme del cotxe i l'adaptació i lluita contra el canvi climàtic.
471. En la revisió crítica dels dogmes de finals del XX, hem entès que és l'excessiu augment del vehicle privat el que ha provocat un creixement exponencial de la densitat de trànsit a les xarxes viàries, i un consum energètic absolutament desmesurat, fonamentat en la creença que les fonts energètiques són innòcues i infinites, cosa que l'evolució climàtica s'ha encarregat de desmentir. I això és especialment rellevant a les Illes, on el territori limitat no permet, ni fa recomanable ampliar-la indefinidament, si volem preservar el nostre territori i avançar en la lluita climàtica.
472. Cloure de forma definitiva el model de carreteres i autovies per evitar-ne el creixement, treballar en eines per fer-ne més eficient l'ús i que puguin acollir també altres modes de transport o instal·lacions d'energia renovable, apostar per esquemes que facin reduir la pressió automobilística, i avançar en el debat sobre els límits als cotxes als espais insulars com ja han fet Formentera i, recentment, Menorca, esdevenen elements bàsics a afrontar de cara al futur.
473. És també important l'acceleració del desplegament de les noves tecnologies a nivell laboral i domèstic, que ha avançat els canvis en els nostres hàbits de treball i socials. D'aquí, el pes creixent del teletreball, i la irrupció de nous esquemes tecnològics que transformen els nostres hàbits diaris, i de retruc canvien també les formes que tenim de moure'ns i de viure el territori i la ciutat. Hàbits que també s'encomanen a la forma de viatjar, i per tant al sector turístic.
474. En aquest sentit, el sector del transport, com a sector econòmic, també ha viscut una transformació accelerada i intensa, marcada també pel sotrac de la pandèmia. El repte de la descarbonització, inevitable, provoca maldecaps als centres de decisió empresarial atesa la permanent ebullició

en el sector energètic, entre les diferents tecnologies, per a saber quina serà l'aposta segura en sistemes de propulsió 0 emissions.

475. En els vehicles turisme, l'aposta per l'electrificació amb bateries és la via més assentada. Turismes particulars i serveis com el taxi i les VTC s'orienten de forma clara cap a aquest costat. Però en la resta de tecnologies, la tria és més complexa, en un moment en què l'hidrogen tan sols comença a despuntar entre d'altres apostes més complexes. Caldrà, per tant, acompanyar i donar suport als agents econòmics en aquest procés que pot esser decisiu sobretot en l'àmbit dels vehicles pesats i del transport aeri i marítim. Tot plegat incideix, també, en canvis en les relacions laborals i noves necessitats i oportunitats d'ocupació que poden esser rellevants als propers anys.
476. L'evolució tecnològica i la disrupció digital plantegen també grans reptes i fan moure els dogmes clàssics del sector. En l'àmbit turístic això es tradueix en l'augment dels viatges sense reserva prèvia, cosa que impacta en el sector del transport discrecional vinculat tradicionalment a la touoperació. I en l'àmbit del transport urbà suposa l'aparició d'eines de gestió de la mobilitat que poden suposar canvis per part dels operadors tradicionals, i que si no es regulen adequadament poden comportar pèrdua de drets laborals de forma dràstica.
477. En conjunt, la feina feta pels nostres governs ha encertat en enfocar cap als eixos de transició energètica i digitalització, absolutament en línia amb les fites que marca Europa. Això ha suposat que a les Balears hem aconseguit esser capdavaners en molts aspectes, cosa que ens posiciona prou bé per encara els reptes actuals i futurs de forma adequada.

478. **DIAGNÒSTIC**

479. Els avenços en l'aplicació del Pla Director Sectorial de Mobilitat a les Illes Balears ens han de fer esser optimistes en l'eficàcia de les polítiques que hem aplicat als nostres governs. El Pla apostava clarament per la reducció del pes dels desplaçaments en cotxe en la nostra mobilitat quotidiana, que al 2017 estaven al voltant del 55%. I una de les eines establertes per a fer-ho és la de la millora decidida del transport públic.
480. Si ens fixem en el cas de la renovació de la xarxa del TIB de Mallorca i les millores fetes en la xarxa ferroviària mallorquina l'èxit de la mesura avala aquesta política: l'any 2022 es va tancar amb un total de 22.111.325 usuaris, mentre que el 2019, any pre pandèmic i amb un elevat dinamisme econòmic, foren 16.310.524. Un augment del 36%, que s'explica no només per la implantació de bonificacions en les tarifes del transport -gratuites el darrer quadrimestre de 2022 en el cas del tren-, sinó per la millora en el servei iniciada l'any 2021, però desplegada en la seva totalitat el 2022, un any més "normal" que els anteriors. Una dinàmica molt semblant l'ha experimentada la xarxa de l'EMT de Palma, que també ha estat objecte de millores, tant en renovació de flota com en canvis al servei.
481. De manera que l'augment i millora de l'oferta de transport públic ha de seguir essent la columna

vertebral sobre la que descansin la resta de polítiques de mobilitat sostenible, ja que així és com es poden escometre, en paral·lel, altres mesures destinades a desincentivar l'ús del cotxe privat i transvasar-ne part dels desplaçaments cap a altres modes.

482. La millora de la xarxa de transport terrestre s'ha fet en el cas de l'illa de Mallorca amb la renovació completa del sistema de concessions del bus interurbà, mentre que resten pendents encara la renovació dels sistemes de concessió a Formentera, Eivissa i Menorca, que es troben en diferents graus de tramitació. Cal esser ambiciosos en aquestes renovacions si, com al cas de Mallorca, es vol fer créixer de forma dràstica l'ús del transport públic.
483. En l'àmbit ferroviari a l'illa de Mallorca, l'ampliació de la xarxa és una aposta clara que els bons resultats obtinguts en termes d'augment d'usuaris en la resta de sistemes. Els projectes d'ampliació cap al corredor de Llevant, cap a Alcúdia i cap a Lluçmajor i Campos estan llançats, si bé no tots compten amb finançament assegurat. Més avançat es troba el projecte del trambadia, el tramvia de Palma, en el seu primer tram, del que es preveu iniciar obres dins el 2023. Un projecte que assegura la vertebració de l'àrea metropolitana de Palma, i que ha de tenir continuïtat també cap a Ponent. I que suposarà la clau de volta del canvi de model urbà a nivell del territori metropolità, gràcies a la gran capacitat d'aquesta infraestructura, que pot ajudar a rebaixar la pressió del cotxe als accessos a Palma.
484. Menorca, Eivissa i Formentera treballen també per modernitzar, ampliar i renovar les seves xarxes de transport terrestre, alhora que malden per a rebaixar la pressió dels cotxes principalment a l'estiu, quan se'n multipliquen les entrades per via marítima. Menorca ja ha explicitat la seva aposta pel camí iniciat a Formentera, i Eivissa també n'apunta la mateixa intenció. Convé, en tot cas, no perdre de vista que cal garantir el dret a la mobilitat, i que és a aquestes illes, per la seva mida, on més decididament es poden escometre polítiques en favor dels vianants i ciclistes no només a escala urbana, sinó també en les connexions entre diferents nuclis.
485. Els plans de vies ciclistes, i la transformació de les carreteres en espai d'ús exclusiu per al cotxe cap a infraestructures multimodals convé que s'estengui de forma ràpida, ja que això, acompanyat d'una bona interacció amb el transport col·lectiu, pot donar lloc a canvis molt rellevants en poc temps. Pensem per exemple en la cobertura territorial de la mobilitat en bicicleta elèctrica, que eixampla de manera important el territori a l'abast d'una bicicleta convencional. Adoptant un enfocament "a l'holandesa", segur que podríem trobar maneres de fomentar la combinació de bici elèctrica i transport públic, que suposarien una alternativa insuperable al cotxe en molts de desplaçaments quotidians.
486. De forma complementària, les polítiques desenvolupades aquests anys no han suposat només el plantejament de nous quilòmetres de xarxa o noves línies, sinó també han permès organitzar millor el sistema per a que sigui vertaderament integrat i accessible. Així, la integració tarifària entre les targetes intermodal, del TIB, i ciutadana, de Palma, ha estat una fita històrica pel que fa a facilitar la interacció entre ambdues xarxes, cosa que també ha incidit en l'augment d'usuaris

i la vertebració territorial de l'illa. S'està enllestit també la seva extensió cap a un model interoperable entre totes les xarxes de transport, que depèn principalment de la velocitat en que s'acabin transformant les xarxes de transport terrestre a cada àmbit geogràfic.

487. Destaca així mateix la necessitat d'ordenar millor l'oferta de mobilitat en temporada alta turística, i harmonitzar de forma més efectiva la demanda de transport i una oferta que a l'estiu de 2022 va ser molt justa, generant en molts casos problemes importants als usuaris. Més enllà del transport públic, tot això ens ha de fer empènyer els sectors que tradicionalment han ofert transport al turisme (axis, vehicles de lloguer, VTC i bus discrecional), i pensar de quina manera s'han d'adequar a les noves demandes i esser, per tant, més eficients i més efectius a l'hora de proveir els serveis de transport que els nous hàbits turístics introdueixen.
488. Considerant que el viatger sol preferir el transport públic si aquest és bo, i que els serveis com el taxi o el discrecional tindran de cada vegada una demanda més atomitzada, ja que la gent vol moure's més durant la seva estada. No sembla que la solució contundent a aquest problema hagi de ser la irrupció sense traves de models de la mal anomenada "economia col·laborativa" que al capdavant amaguen grans moviments de capital i poca garantia dels drets laborals. Però sí que cal una aposta decidida per la modernització, per l'ús d'eines tecnològiques que permetin al ciutadà triar i gaudir de bons serveis, i que s'adaptin de forma efectiva a aquesta nova manera de moure's.
489. Cal afrontar també la implantació de Zones de Baixes Emissions (ZBE) als centres urbans, tal i com marca la Llei de Transició Energètica estatal. Aquestes ZBE són una oportunitat molt clara d'apostar per la reducció del vehicle privat en entorns urbans, i no només per fer un canvi de tecnologia de propulsió. A Palma, Eivissa, Maó o Ciutadella s'hi hauran de delimitar, cosa que també pot ajudar a treballar per aprovar Plans de Mobilitat Urbana Sostenible molt més ambiciosos.
490. Queda també el deure pendent d'aprovar una nova Llei de Mobilitat Sostenible, en la línia de la llei estatal, i que ha de ser si o si una realitat la propera legislatura.

491. **PROPOSTES**

492. • Incloure la mobilitat sostenible en l'Estatut, per a que sigui un dret més de ciutadania.
493. • Garantir, per llei, una estabilitat en el finançament de les xarxes de transport públic, de manera que s'acceleri el desplegament i millora del transport col·lectiu a totes les illes.
494. • Aprovar de forma definitiva una Llei de Mobilitat Sostenible a les Illes Balears.
495. • Fer una Llei Ferroviària a les Balears, de manera que s'actualitzi el marc de gestió i operació del sector ferroviari per a facilitar-ne l'adaptació als estàndards europeus, a

nivell d'infraestructura, d'operació i de seguretat.

- 496. • Concloure definitivament a les Illes la xarxa de carreteres i autovies, i revisar la Llei de Carreteres per a reconvertir la política de carreteres i posar-la al servei de les polítiques de mobilitats sostenible, la seguretat vial amb l'objectiu de la "visió 0 accidents", i l'aplicació d'eines per fer més eficient l'ús del cotxe.
- 497. • Impulsar els Plans de Mobilitat Urbana Sostenible a tots els nivells, generant, des del Govern i el Parlament, un marc estable tant normatiu com de finançament per a la seva execució.
- 498. • Establir plans de finançament de xarxes de carrils bici, urbanes i interurbanes, per part del Govern, que permetin accelerar el desplegament d'una infraestructura ciclista potent.
- 499. • Establir límits a l'entrada de vehicles a cada una de les illes en funció de la seva realitat territorial, incloent els límits a vehicles de lloguer
- 500. • Ampliar l'abast i recursos econòmics del Consorci de Transports de Mallorca per a que esdevingui un Consorci de Transports de les Illes Balears on també l'Ajuntament de Palma hi sigui present. Tot respectant les competències transferides a cada administració, aquest organisme ha de permetre coordinar millor la política de transport públic, inclòs la del sistema tarifari, de manera que sigui més fàcil unificar xarxes i targetes de transport; i planificar inversions a mig i llarg termini.
- 501. • Promoure Punts d'Intercanvi Modal al voltant dels centres urbans, a mode d'intercanviadors que permetin combinar transport públic, cotxe elèctric i punts de càrrega, mobilitat ciclista i sistemes de mobilitat personal. Vinculats a través d'aplicacions digitals, aquests Punts, desplegats per totes les illes, poden esser un important element per a combinar diferents modes de transport i garantir així una millor intermodalitat.
- 502. • Desplegar a totes les illes una aplicació pública per al sector del taxi, que permeti sol·licitar serveis i gestionar millor tota l'oferta.
- 503. • Desplegar una estratègia de reconversió del sector del transport discrecional, per a que pugui adaptar-se als nous models de viatge turístic.
- 504. • Impulsar nous plans de renovació de flotes de transport, de manera que s'avanci en l'adopció de sistemes de propulsió més nets en tots els àmbits de transport, i especialment en el dels vehicles pesats.
- 505. • Fomentar la introducció de sistemes de propulsió 0 emissions, començant per l'hidrogen, al sector nàutic i de transport marítim.

506. • Exigir un pla de transició energètica a les xarxes de transport aeri, que permeti avançar cap a les 0 emissions o compensar l'excés d'emissions d'aquest sector.

507. • Avançar en la cogestió aeroportuària, de manera que des de les Balears puguem esser actors en les grans decisions que afecten als nostres aeroports, especialment pel que fa a capacitat i volums, amb un model més semblant al de les Autoritats Portuàries.

508. **2.2. EL DRET DE L'HABITATGE: MÉS SOLUCIONS PER AL GRAN REPTE**

509. Des de l'any 2015, els socialistes de Balears hem desplegat un seguit de polítiques per afrontar una de les principals preocupacions dels ciutadans de les illes Balears, per facilitar l'accés a l'habitatge, i ho hem fet des del compromís amb la garantia del dret a un habitatge digne. A més, es tracta d'habitatges pensats per ser eficients energèticament i per actuar contra la pobresa energètica. Es tracta d'habitatges sostenibles tant socialment com mediambientalment.

510. Hem construït i adquirit habitatges per fer créixer el parc públic d'habitatges. Amb la Llei d'Habitatge de 2018 garantim que aquests habitatges no perdran mai la qualificació d'HPO (habitatge de protecció oficial) i que sempre se cediran exclusivament en règim de lloguer.

511. Hem millorat la gestió immobiliària del parc públic, amb una tramitació més àgil, adequant el preu a les característiques del llogater, tot garantint que mai superarà el 30 % dels ingressos. Ho hem fet amb habitatges especialment adreçats a joves o dones víctimes de violència de gènere i als col·lectius més vulnerables. Per als socialistes és important remarcar la tasca que fem de col·laboració interadministrativa i amb el Tercer Sector d'Acció Social de les Illes Balears, amb cessió d'habitatges, per poder fer front a les necessitats sobrevingudes d'habitatge.

512. Aquests darrers quatre hem incrementat el parc públic d'habitatge un 72 % al conjunt de les Illes Balears, amb la incorporació de 1.273 nous habitatges, en règim de lloguer, enfront dels 1.756 acumulats que es varen comptabilitzar en els 33 anys anteriors.

513. I hem assolit aquest increment amb la construcció de nous habitatges i amb els nous instruments que la Llei d'Habitatge del 2018 ens facilita: el tempteig i retracte (amb el que ja hem adquirit 100, 49 de particulars i 51 de grans tenidors); o la cessió temporal d'habitatges, que ha estimulat la posada al mercat de més oferta, preferentment pel col·lectiu de joves menors de 35 anys.

514. Hem revisat el mòdul del preu de venda dels habitatges protegits d'inversió privada, per incentivar la construcció d'habitatge protegit per part dels promotors privats, amb el que s'estima que s'impulsarà la construcció immediata de 1.500 pisos i d'uns 14.000 habitatges a mig termini.

515. S'han multiplicat per set els ajuts de lloguer des del 2015 i per sis i mig el nombre de persones beneficiàries. Hem passat d'1,5 milions d'euros de pressupost i 785 beneficiaris a 9,7 milions d'euros i 5.427 beneficiaris el 2020.

516. A més, hem aprovat una bateria de mesures fiscals amb l'objectiu d'afavorir l'accés a l'habitatge: rebaixa de l'ITP per compra d'habitatge habitual, ja iniciada el 2019 per a la compra d'habitatge habitual d'immobles fins a 270.000 euros, de manera que passa del 8 % al 4% el tipus de l'impost sobre transmissions patrimonials; ampliació de l'abast de la deducció autonòmica de l'IRPF, de fins a 440 euros per lloguer d'habitatge habitual per a menors de 36 anys, persones amb discapacitat igual o superior al 33 % i famílies monoparentals de dos o més fills, que s'equiparen a famílies nombroses.

517. **DIAGNÒSTIC**

518. Tot i els esforços per assolir la transformació absoluta de la política d'habitatge duta a terme a Balears, els darrers anys la falta d'accessibilitat a l'habitatge ha anat creixent. Aquest fenomen s'ha associat a l'augment del preu, l'augment de la mobilitat de la població, i la pressió del mercat turístic sobre el mercat residencial. Aquest problema s'ha manifestat en la impossibilitat d'accés a la propietat, concentrant la demanda en mercat del lloguer, incrementant-se així també els preus de la renda. Malauradament, aquest fenomen no sols es dona a les Illes Balears, sinó que es tracta d'una problemàtica global als espais de concentració de població, de manera que s'ha anomenat "Crisi global de l'accessibilitat residencial urbana", fet que ha provocat que la ONU l'hagi integrat com un problema en els Objectius de Desenvolupament Sostenibles (ODS) de la Nova Agenda Urbana.

519. Per als socialistes, l'habitatge o l'accessibilitat residencial s'entén com la capacitat que té una llar per cobrir els costos d'un habitatge digne amb els ingressos corrents i sense comprometre la resta de despeses necessàries per a viure. Per tant, abordar la problemàtica de l'habitatge s'ha de fer des d'aquest punt de vista, on l'habitatge no és un bé immoble o un bé de mercat sotmès als vaivens de l'especulació, sinó que l'habitatge és una llar, és l'espai on desenvolupar el projecte vital de cadascun de nosaltres.

520. De l'anàlisi que hem efectuat, el marc normatiu urbanístic actual ha demostrat clarament la seva incapacitat per resoldre el problema de l'accés a l'habitatge. D'això se'n deriva que cal un nou enfocament amb mesures senzilles i àgils. Cal anar cap el nou paradigma de l'urbanisme productiu, un nou urbanisme que permet solucions ràpides actuant sobre els sòls ja qualificats o qualificant el mínim territori imprescindible i de consum immediat per evitar així el processos especulatius.

521. Per això són necessàries mesures urgents i un replanteig a mig i llarg termini de les polítiques urbanístiques de les últimes dècades per aconseguir habitatge, atès que partim dels següents condicionants que afegeixen encara més pressió al problema:

522. • La població no atura de créixer i, per tant, el problema s'incrementa.

523. • La crisi econòmica i la pandèmia han alentit l'execució de nous habitatges.

524. • La pressió d'una forta demanda per part de no residents amb un alt poder adquisitiu.
525. • L'evolució d'una societat que demanda nous models d'habitatge més enllà del tradicional: pisos més petits o experiències comunitàries com el cohousing, coliving o el coworking.
526. Paradoxalment, a les Illes Balears, hi ha sòl classificat per unes 350.000 persones més (els municipis en major quantitat de sòl vacant residencial són els de la zona metropolitana de Palma, Manacor, Capdepera, Ciutadella i Sant Josep). D'aquest sòl, de manera general, un 55% és per tipologies d'habitatge unifamiliar o de baixa densitat.
527. A més, les grans bosses existents de sòl per habitatge social no s'arriben a activar per culpa de tramitacions burocràtiques. A això, cal afegir-hi que les nostres poblacions en gran part estan infraedificades (moltes construccions estan per davall de la superfície permesa pels planejaments). I, finalment, els nous models de vida, han generat una concentració comercial i de serveis que han propiciat que molts de locals comercials a carrers sense atractiu romanguin buits.
528. L'emergència climàtica ens condiciona les solucions que hem de trobar per aconseguir resoldre el problema de l'habitatge:
529. • Cal evitar el consum de nou territori per a ús residencial, densificant el teixit urbà existent, sobretot els de baixa densitat, per reconvertir aquests assentaments urbanísticament disfuncionals.
530. • Cal pensar en la ciutat de 15 minuts i regions de 30 a 60 minuts. Això vol dir que cal densificar els nuclis existents i apostar per les capçaleres comarcals amb intervencions intenses. Per tant, la solució del problema l'habitatge passarà per potenciar aquestes poblacions: Palma, Inca, Manacor, Maó, Ciutadella i Eivissa.
531. • El canvi climàtic afectarà en major mesura als habitatges senzills i als barris de menor renda, pel que calen polítiques de millora dels barris i dels seus habitatges, millorant la seva eficiència energètica i prenent mesures per evitar l'efecte illa de calor.
532. Abordar el problema de l'habitatge és un repte col·lectiu. Per tant, la resposta també ha de ser col·lectiva. Com ho afrontem aquest repte és precisament una de les diferències més clares entre les polítiques de dreta i d'esquerra. Abordar-la des de l'autoregulació del mercat, deixant únicament en mans de la iniciativa privada la cobertura de les necessitats de la població, o mitjançant estímuls fiscals únicament per a les grans operacions immobiliàries, és la fórmula clàssica i inútil de la dreta. Nosaltres optam per un paper dual, des de la intervenció en el mercat per facilitar l'accés a l'habitatge, i al mateix temps oferint un marc en el que el sector privat pugui també aportar solucions a aquesta problemàtica.

533. Sens dubte, estem davant d'un problema complex, que no tindrà una única solució o abordatge, sinó que seran complexes, diverses, confluents i complementàries. Les solucions aparentment "fàcils" i unidireccionals són cosa dels populismes.
534. La societat del segle XXI es distingeix de la dels anys 70 del segle XX, en què ara reclama l'accés a l'habitatge com un dret fonamental, un dret a garantir per part de tots els Poders Públics, i sobre el que no hi ha de recaure l'especulació. La funció social del sòl, i en conseqüència de l'habitatge, ha pres en els darrers anys una nova dimensió, i ha fet que les polítiques públiques no únicament s'adrecin a la població més desfavorida, sinó també a la classe mitja i treballadora del nostre país.
535. La importància de l'habitatge es pot veure en les enquestes del CIS, on l'habitatge es manté entre el primers llocs de preocupació de la població balear, i aquesta importància es reflecteix també l'aparició d'associacions en defensa d'aquest dret, la darrera, el sindicat de llogaters de Palma.
536. Entendre com hem arribat fins aquí, de la mà d'un capitalisme de lliure mercat i suposadament autoregulat (des de la llei del sòl de José María Aznar que va obrir la porta a l'especulació sobre el sòl i a la primera bombolla immobiliària, a les directives de serveis de la Unió Europea que han permès la generalització del lloguer vacacional) és fonamental per tal de poder plantejar les línies de treball de futur, per plantejar solucions progressistes en defensa de la dimensió social de l'habitatge.

537. PROPOSTES

538. • Partint de l'habitatge com a dret bàsic, podem afirmar que hi ha un consens pràcticament unànime sobre la necessitat de garantir a tota persona un habitatge digne (una altra cosa és com entenem cada una de les forces polítiques com s'ha d'aconseguir aquest objectiu).
539. • És necessari un pacte social per l'habitatge a balears, que permeti establir i consensuar les línies necessàries d'actuació a curt, mitjà i llarg termini, amb la societat civil, els agents socials i econòmics, els partits polítics i les institucions públiques.
540. Aquest problema global i complex és un repte que hem d'afrontar entre tots i totes, deixant enrere la confrontació partidista i avançant cap a l'enteniment en la necessitat de facilitar l'accessibilitat residencial. Sols ho podrem fer possant-nos de nou a l'avantguarda de les polítiques públiques en habitatge, tal i com ho vàrem fer amb la Llei 5/2018 d'Habitatge de les Illes Balears.
541. Les polítiques públiques d'habitatge han de marcar de manera clara els seus objectius:

- 542.1. Habitatge digne, accessible i de qualitat per a tothom.
- 543.2. Garantir l'accessibilitat als col·lectius més vulnerables: majors, discapacitats, famílies nombroses i monoparental.
- 544.3. Facilitar vertaderament l'emancipació dels joves.
- 545.4. Aportar independència habitacional i econòmica per aquelles dones que decideixin abandonar el seu agressor.
546. • Hem de continuar desenvolupant les polítiques dutes a terme fins ara, pensant en la solució habitacional per als ciutadans de Balears. En primer lloc, els més vulnerables, però alhora amb les classe mitjes i treballadores a les que hem d'oferir una opció que no les expulsi dels seus barris i pobles.
547. • Fruit d'aquestes necessitats, són les propostes que els socialistes de les Illes Balears plantejam per abordar l'accessibilitat residencial, la cerca activa per tal de que tota la població de Balears disposi d'una llar on desenvolupar amb dignitat i independència el seu projecte vital.
548. • Molts són els instruments de que disposen les administracions públiques per desenvolupar la política d'habitatge. La llei 5/2018 ha suposat un abans i un després, però encara ens queda molt per fer. És imprescindible disposar de tres instruments de manera immediata:
- 549.1. Observatori de l'habitatge: anàlisi dels preus, oferta, demanda, estadística, etc.
- 550.2. Un instrument de planificació cabdal, per la qual cosa ens hem de marcar l'objectiu d'aprovar el **primer pla autonòmic d'habitatge públic**, en desenvolupament de la llei d'habitatge de 2018.
551. 3. Vint-i-tres anys després de la primera edició, i per tal de tenir dades actualitzades i a l'abast de tots els actors implicats en el sector, hem de reelaborar el Llibre Blanc de l'Habitatge de les Illes Balears.
552. • **Agilització administrativa.** L'experiència d'aquests anys ens ha demostrat que la tramitació administrativa lligada al sòl i a la seva gestió, és excessivament burocràtica i que s'allarga en el temps, ocasionant un retard en la construcció, la rehabilitació o renovació del parc d'habitatge. Per tant, és necessari abordar una agilització administrativa d'aquests processos, tant el de modificació i adaptació del planejament municipal, com també el de concessió de llicències. Es fa palesa la necessitat d'establir procediments exprés, que dotin de major agilitat els processos administratius. **Cal establir, addicionalment, la regulació de l'interès autonòmic per a la construcció d'habitatges de protecció oficial.**

553. • **Més inversió en habitatge públic.** Cal continuar amb l'increment del pressupost destinat a polítiques d'habitatge per part de les administracions públiques. El darrer pressupost de la Comunitat Autònoma dedica un 0'3% del PIB a polítiques d'habitatge. Hem de fer un esforç i arribar a un 0'6% del PIB autonòmic fins que es donin per complerts els objectius del Pla Autonòmic d'Habitatge, per tal de que el parc públic d'habitatge suposi un 30% del total parc d'habitatges de Balears. Això ens ha de conduir a fixar l'objectiu ambiciós d'incrementar en un 60% el parc d'habitatge públic en el termini de quatre anys.
554. • **Desenvolupament àgil de sectors estratègics de sòl, ecobarris.** A més d'agilitzar els processos administratius com hem assenyalat anteriorment, es imprescindible transformar determinats sectors urbans o urbanitzables identificats d'acord amb una visió estratègica territorial, per així poder iniciar el seu desenvolupament de manera immediata. Els sòls proposats han de ser de titularitat pública o s'haurà d'habilitar el mecanisme perquè així ho siguin, establint aquesta estratègia territorial al Pla d'Habitatge Públic.
555. La gestió àgil precisarà de l'increment dels mitjans econòmics, materials i personals de la Conselleria d'habitatge i de l'IBAVI mitjançant la creació d'un ens públic capaç de incidir en el mercat del sòl i de l'habitatge.
556. La incidència en el mercat del sòl, ha de passar per l'execució dels mecanismes de gestió que atorga la Llei d'Urbanisme de les Illes Balears (LUIB). Permetrà, entre d'altres, actuar en el sòl vacant en àrees urbanes en mans de grans tenidors, fent que passi a formar part d'una bossa de sòl destinat a la construcció de nous habitatges de protecció oficial, reduint així la possibilitat d'especulació sobre el preu del sòl que pot suposar el mantenir bosses de sòl urbans consolidats sense desenvolupar.
557. Una de les grans pors dels arrendadors és, en moltes ocasions, no cobrar la renda o trobar-se amb desperfectes que siguin inassumibles. Aquest 'Ens Públic ha de tenir com a finalitat també la de pal·liar aquesta incertesa i alhora incrementar els nombre d'habitatges disponibles a preu accessible per a la població, fent les tasques de intermediació i garantia necessàries.
558. Al mateix temps es proposa **la recuperació i regeneració dels patronats municipals d'habitatge**, seguint la política de les 3 «R», ja que no únicament s'ha de centrar l'acció en la nova construcció d'habitatge, sinó que cal incidir en la Rehabilitació, Regeneració i Renovació de barris i habitatges.
559. En un context de canvi climàtic és fonamental preparar els nostres barris i habitatges per mitigar els efectes de l'illa calor i posar en servei molts d'habitatges buits o en males condicions. Així és fonamental seguir actuant en els barris residencials dels anys 50-70, els centres històrics d'alguns pobles i també a les zones turístiques madures i saturades.

560. En aquest àmbit més local i de detall els Patronats Municipals de l'Habitatge en els anys 80-90 feren una gran tasca, havent perdut a poc a poc la seva força. Per tant, cal la seva reactivació o creació de nou dotant-los de recursos econòmics i humans. En aquest sentit, aquest patronats junt amb els planejaments urbanístics han d'identificar els immobles en mal estat i mitjançant figures d'actuació com les àrees de conservació i rehabilitació, forçar la recuperació d'aquests immobles.
561. • **Mesures fiscals per evitar l'especulació i d'estímul de preus justos de lloguer.** Els tributs municipals són uns dels instruments dels que disposen els municipis, que els permet incidir sobre els habitatges buits o sobre l'incentiu a la construcció d'habitatge de promoció pública.
562. Així, **l'Impost de Béns Immobles (IBI)**, en el context actual de manca d'habitatge i com a mesura transitòria, ha de premiar amb fortes bonificacions als propietaris d'habitatges llogats amb preus dins dels llindars que s'estableixin amb l'objectiu de facilitar l'accessibilitat residencial i, alhora ha de ser capaç de penalitzar a aquells que tinguin els habitatges buits.
563. Cal ser agosarats, vivim una situació d'emergència habitacional. Hem de fer que els habitatges disponibles estiguin a l'abast de la ciutadania, complint amb el seu mandat constitucional i amb la seva funció social. No podem permetre que un percentatge important de cases i pisos estiguin desocupats o únicament s'ocupin un mes o un parell de mesos a l'any; per la qual cosa, **la comunitat autònoma, de manera subsidiària a l'increment de l'IBI municipal d'habitatges buits, fixarà un impost sobre aquells habitatges buits als que els ajuntaments no apliquin el recàrrec de l'IBI**, destinant la quantia recaptada exclusivament a l'ampliació del parc públic d'habitatge.
564. De la mateixa manera que l'IBI pot incidir sobre el habitatges buits, des dels tributs municipals es pot incentivar, també de manera transitòria a causa de les necessitats actuals, la construcció d'habitatges protegits amb bonificacions als impost i taxes sobre la construccions.
565. Des de la comunitat autònoma, en base a la seva capacitat tributària, s'han d'establir mesures d'estímul fiscal a aquells propietaris que lloguin un habitatge a preu dins dels llindars establerts als col·lectius més vulnerables, de manera que l'aposta no vagi dirigida únicament a la construcció de nous habitatges, sinó que ha de ser per posar a disposició de la població habitatges a preus dignes.
566. Des del punt de vista de l'accessibilitat residencial hem de continuar amb el suport a l'adquisició del primer habitatge com s'està fent en aquests moments amb **l'aval de la comunitat autònoma del 20% de les hipoteques** per habitatge de menys de 270.000 per aquells residents que no hi puguin accedir per no disposar d'aquest 20%.

567. Hem de donar una passa més. Balears ja és la tercera comunitat autònoma on més hipoteques inverses s'han contractat, un 11% del total del 2022. Hem d'aprofitar les sinergies i oferir més i millors oportunitats a la nostra gent gran i, al mateix temps, incrementar el parc públic residencial. A tal efecte, les administracions públiques fomentaran un programa públic d'adquisició d'habitatges amb els principis de la **hipoteca inversa**, permetent així que les persones majors de 65 anys puguin obtenir un rendiment econòmic per casa seva, utilitzant com a garantia la propietat de l'habitatge, però mantenint l'ús, sense pagar quotes mensual i serà després de la mort o en el moment acordat, quan l'administració assumirà la plena propietat sobre l'habitatge.
568. Així, garantim que les persones major puguin continuar residint a la seva llar, dins del seu entorn i allà on estan arreglats, que sigui a la seva llar on els serveis comunitaris els ofereixin les cures necessàries. Aquesta mesura té sentit sempre que es lligui a les accions de solidaritat i suport intergeneracional, a les accions de lluita contra la soledat no desitjada o a les noves formes col·laboratives d'habitatge.
569. Com hem dit abans, l'abordatge de la problemàtica de l'habitatge és cosa de tots i totes, també de la resta de institucions públiques, tant nacionals com internacionals. Per això cal fer esment també a propostes concretes de intervenció en el mercat, on una de les més destacades és la necessitat del **topalls als lloguers a les zones de mercat residencial tensionat**, o la modificació del límit de consideració de gran tenidors passant de 10 a 5 habitatges en total, i que en aquest moment està pendent de la seva regulació final per la llei d'habitatge estatal.
570. Els socialistes, des de les institucions on governem, mantindrem una actitud d'intensa reivindicació de la necessitat que siguin escoltades les particularitats de l'accés a l'habitatge a les Illes Balears tant per part del Govern d'Espanya com per part de la Unió Europea. Reclamarem les mesures que calguin per a garantir el dret de l'accés a un habitatge digne i assequible mitjançant l'aplicació de **mesures d'intervenció en el mercat per a evitar l'especulació**, possibilitant que recobri la seva vertadera naturalesa de bé essencial i deixi de ser una mercaderia amb la qual acumular riquesa generant desigualtats. Aquestes mesures, de caràcter normatiu, podran condicionar els règims de tinença i, sobretot, s'aplicaran amb l'objectiu d'abaratir els preus dels lloguers per tal que deixin de ser un luxe inassolible per la majoria de famílies de les nostres illes. En aquest sentit, farem valer la nostra condició d'illes que, per les particularitats de connectivitat però també d'intensa vinculació amb el sector turístic, provoca unes problemàtiques que altres indrets d'Europa, amb un territori més extens i sense les externalitats negatives del turisme, no tenen.
571. Els darrers mesos han vinguts marcats pel debat sobre la compravenda d'habitatges per part de persones no residents (estrangeres o no) lligats a adquisicions que no tenen per

objecte l'establiment de l'habitatge habituals, sinó el de un segon habitatge i, en una gran majoria de casos, el lloguer vacacional. Els socialistes de Balears no podem deixar sense abordar aquest aspecte, entenent que és necessari obrir les vies de negociació oportunes tant amb l'Estat Espanyol com amb la Unió Europea, per tal de que es puguin establir **limitacions a l'adquisició d'habitatges** per part de no residents a les Illes Balears, basades en criteris de sostenibilitat ambiental i territorial i emparades en la funció social que ha de complir l'habitatge. En aquest sentit també se poden estudiar mesures fiscals que penalitzin la compra de segones residències o habitatges per part de no residents i que no siguin destinats a usos habitacionals al manco un determinat percentatge de temps cada any natural.

572. Un altre dels aspectes que genera consens en la diagnosi de la problemàtica de l'accés a l'habitatge és la incidència del lloguer vacacional, provocant una constant gentrificació de les nostres ciutats i assentant-se en les zones turístiques. Si volem disposar d'habitatges dignes per als residents a Balears és imprescindible la **prohibició de noves llicències de lloguer vacacional i un increment de les plantilles d'inspectors i mesures dedicades a la detecció i control del lloguer turístic il·legal**, amb tots els mitjans humans i tecnològics que siguin possibles i reforçar, al seu torn, la capacitat sancionadora del Govern establerta a la Llei 5/2018.
573. • **Sensellarisme.** La funció social de l'habitatge pren la seva dimensió més important quan observam com persones, per manca de recursos, es veuen abocades a emprar la via pública com a la seva llar. En una societat que avança en drets i serveis públics per a tothom no ens podem permetre aquesta situació. Tenim un deure col·lectiu amb aquestes persones que han hagut de recórrer a aquesta solució com a últim recurs. Caldrà imposar una coordinació més eficaç i àgil entre les diverses administracions competents en serveis socials i habitatge, per tal de trobar solucions habitacionals d'urgència per a aquests casos. En aquest sentit, serà precís que el parc públic d'habitatge tingui la suficient capacitat d'absorció per a aquests casos d'emergència i que es podrà complementar amb altres equipaments (sigui quina sigui la titularitat). La pandèmia de la Covid fou un exemple de gestió i coordinació interinstitucional per a evitar que les persones que habitualment viuen al carrer hi romanguessin amb el conseqüent risc de contagiar-se del virus. Cal, doncs, que reprenem aquella dinàmica i se doni un impuls radical a albergs i altres solucions habitacionals, en estreta col·laboració amb el Tercer Sector Social.
574. Aquestes mesures d'intervenció més directa en el mercat de l'habitatge per part dels Poders Públics han de venir acompanyades de **mesures per incentivar la construcció d'habitatge de protegit a preu taxat**, afavorint així que els preus de l'habitatge siguin més assequibles per la classe mitjana i treballadora i on la intervenció pública ha d'anar acompanyada pel sector privat.

575. El Pla Estatal d'habitatge no contempla el ajuts directes als promotors, malgrat això el futur Pla Públic d'habitatge haurà d'estudiar idoneïtat de incentivar al sector privat amb ajuts directes, per tal de que abordi la rehabilitació, reutilització o nova construcció d'habitatges, sempre subjectes a preu taxat.
576. Els nous creixements urbanístics per a sòl residencial s'han de classificar exclusivament per a habitatge de protecció oficial de promoció pública i privada, o per fórmules col·laboratives com el *cohousing* o *coliving*, amb una revisió de la densitat residencial per hectàrea, ja que aquests nous creixements també han de respondre als nous models d'habitatge.
577. • **Densificació de sòl amb ús residencial extensiu:** Més del 50% del sòl vacant a les Illes Balears, correspon a sòl d'ús residencial de baixa densitat, aquest tipus d'urbanització s'ha demostrat totalment insostenible, cal optimitzar aquest sòl amb processos de densificació per crear més habitatges, permetent augmentar el nombre d'habitatges, definint uns nous paràmetres urbanístics estàndards que mantinguin la tipologia residencial aïllada però en plurifamiliars. Aquesta mesura extraordinària s'hauria d'aplicar de manera transitòria i durant un període de 4 anys, fins que els planejaments municipals proposin i regulin la densificació d'aquests sectors. Els nous habitatges que es poguessin generar hauran de ser de protecció oficial.
578. • **Revisió de planejaments per densificar teixits residencials extensius:** els teixits residencials de baixa densitat, les anomenades ciutats jardí, a més de ser un model urbanístic gens propi de la cultura mediterrània, són altament ineficaços i insostenibles (manteniment, mobilitat, serveis, etc). En un context d'emergència climàtica, cal repensar aquest sectors per aconseguir una major eficiència abans que consumir nou territori, i que la nova densificació ho sigui per habitatges de protecció oficial de promoció pública o privada. Així cal fer un manament als Planejaments municipals perquè els densifiquin i dotin de les infraestructures i serveis necessaris.
579. • **Reaprofitament de locals desocupats:** Un cert desajust entre edificabilitat i nombre màxim d'habitatges, així com canvis en els models comercials i de serveis urbans, han propiciat que existeixi un gran estoc de locals buits a les nostres poblacions. Partint del concepte de reaprofitament del construït abans de construir noves edificacions, es proposa que certs locals puguin reconvertir-se en habitatges, encara que es superi l'índex màxim residencial i sense necessitat de modificar el planejament municipal, però amb un acord explícit sobre la voluntat de la seva aplicació al nucli de població o municipi, sempre que els locals no estiguin ubicats a carrers de la xarxa principal urbana o dels carrers comercials. Aquest procediment extraordinari s'hauria d'aplicar per un període màxima de quatre anys. El nous habitatges han de ser de venda o lloguer lliure, però a preu taxat.

580. • **Regulació de noves figures d'habitatge col·lectiu.** La societat ha anat canviant i la unitat familiar tradicional ja no és l'única demandant d'habitatge, per tant hem de generar un nou règim jurídic que doni cabuda a nous models d'habitatges, pensat per a l'implantació d'allotjaments amb espais comuns complementaris, el que coneixem com cohousing o coliving.
581. Aquest nou règim jurídic ha de tenir dues dimensions ben diferenciades. Per una banda, la de tipologia d'habitatge, definit aquests espais comuns, i definit també la suma i proporció amb els espais privats, la impossibilitat de divisió en propietat horitzontal, la seva qualificació i règim de lloguer. Per l'altra banda, per tal de regular les figures d'ordenació i planejament urbanístic, que permetin la implantació als nostres pobles i ciutats, adaptant-los a les necessitats específiques que suposen i facilitin l'habilitació de sòl per aquestes la seva implantació, tant si són de iniciativa privada com pública.
582. • **Assistència a famílies vulnerables que convisquin amb habitatges ocupats il·legalment.** Tot i els intents de la dreta i la ultradreta de convertir en un debat públic una realitat augmentada interessadament per tal de generar alarma, és cert que els principals problemes s'observen en aquells edificis plurifamiliars on hi ha algun habitatge desocupat. Per regla general, aquests pisos són propietat de grans tenidors que s'han desentès de les obligacions que comporta la tinença d'un pis, cosa que dona origen a que les màfies d'ocupació il·legal puguin apropiar-se'n i llogar-lo a famílies vulnerables.
583. Aquestes circumstàncies normalment originen problemes a la resta de veïns que ja patien situacions de feblesa i que sols es veuen agreujades amb l'arribada dels nous inquilins, tinguin o no aquests una actitud cívica amb la resta. Per tot plegat, i perquè els socialistes pensam que és aquí on cal posar el focus de l'actuació (i no en revictimitzar a les famílies que són estafades amb un lloguer fals d'un habitatge okupat, ni carregar de més problemes a les restants famílies d'aquests immobles), posarem en marxa tots els mecanismes necessaris per garantir un habitatge digne als tots els implicats i, a més, reclamarem als grans tenidors el compliment estricte de les seves obligacions com a copropietaris i a que iniciïn, a costa seva, totes les accions necessàries per a evitar la repetició d'aquesta problemàtica i a col·laborar amb la resta de copropietaris.

584. **2.3. PACTE PER UN NOU MODEL TERRITORIAL**

585. Fa 50 anys que es va aprovar el Pla provincial d'ordenació de les Illes Balears, el primer pla d'ordenació territorial que tot intentar introduir l'urbanisme en el nostre territori, beneí el canvi de l'estructura territorial que generà el desenvolupament turístic. Promou, a més, una urbanització de la costa sense límits.

586. Fins a principis del segle XX l'estructura territorial era la que havien definit les ordinations dels pobles del rei Jaume II l'any 1300 (a Mallorca i Menorca a on es complementà en aquesta darrera illa amb el pariatge). Aquesta estructura, ja en aquell temps, pretenia equilibrar l'excés de pes demogràfic i de serveis de la capital i distribuir la població en els pobles que tots coneixem perquè fossin capaços de generar aliments per tota la població. Eivissa i Formentera seguiren amb els seus models de població dispersa.
587. No serà fins l'any 1999 quant s'aprovaren les Directrius d'Ordenació Territorial (DOT), que tímidament s'intentà reconduir el model desenvolupista d'ocupació de la costa.
588. Durant aquests 24 anys, hem anat seguint el model de les DOT, aprovant els diferents plans Territorials així com planejaments que a poc a poc han intentat reconduir els planejaments descontrolats aprovats en les darreries del franquisme.
589. Tota una bateria d'iniciatives legislatives, en els anys de pactes de progrés han ajudat a eliminar molts dels sòls urbanitzables, que si s'haguessin desenvolupat, haguessin destruït totalment molt de territori amb gran valor ambiental i paisatgístic.
590. En aquesta legislatura, un cop eliminats els principals sòls urbanitzables no desenvolupats, també s'han revisat els sòls urbans i fins hi tot modular el possible nou creixement.
591. Per altre banda, també hem anat protegint, el territori amb lleis primer d'àmbit mixt, ambiental i urbanístic -com la Llei d'espais naturals-, o ja de caire clarament ambiental -com els decrets d'alzinars i les figures definides a la LECO, així com totes les figures de protecció Europea com les LICs, ZEPA, Xarxa Natura 2000.

592. **PROPOSTES**

593. Ara, passats 50 anys del pla provincial i a punt d'acomplir els 25 anys de les Directrius d'ordenació, i davant el nou paradigma en que estem abocats pel canvi climàtic i la transició ecològica, cal que redefinim el nostre model territorial.
594. Cal estructurar tots els espais protegits i, mitjançant una política de paisatge activa, recuperar, gestionar i protegir el nostre territori. Ha arribat el moment de definir un nou model territorial per a les Illes Balears. Aquest objectiu exigeix, primer de tot, un correcte diagnosi, que implica revisar els indicadors de les Directrius d'Ordenació i interpretar correctament les dades.
595. Així per exemple, el 5 d'agost de 2022 es superà l'índex màxim de pressió humana a les Illes Balears amb 2.048.863 persones, amb un 74 % més de gent que la de la població de dret, però sense superar el màxim de 2017 de 2.071.124. Si considerem que Balears els darrers anys ha crescut en unes 11.500 persones per any, la població a l'any 2017 era de 57.500 persones menys. Si la diferència entre l'IPH d'aquests 5 anys és d'un 22.000 persones, això vol dir que realment

el dia de màxima pressió turística hi havia uns 35.000 visitants menys i el que havia crescut era la població.

596. Si la població censada a Balears és d'unes 1.175.000 persones al 2022 i el índex màxim de pressió humana és d'uns 2.049.000, vol dir que teníem 874.000 visitants. Considerant que a Balears tenim unes 603.000 places turístiques, vol dir que tenim 271.000 persones visitants ocupant segones residències.
597. Totes aquestes situacions demanen un anàlisi rigorós per prendre decisions. I després d'analitzar les dades hem d'iniciar un procés col·lectiu, a on tota la societat participi per decidir cap a on volem anar en les properes dècades. Hem de definir un nou model adaptat a la transformació ecològica que ens ha portat la crisi climàtica, un model de densificació o de nous creixements, un model de reequilibri econòmic, entre d'altres qüestions. És, per tant, l'hora d'establir un debat seriós, rigorós i assossegat en el que tota la societat hi participi.
598. Fins ara la societat i institucions d'aquestes illes han anat protegint el territori amb actuacions puntuals. A més, el nou manament Europeu al que s'ha compromès també Espanya, ens diu que hem d'estructurar tots els nostres espais protegits amb una xarxa ecosistèmica, l'anomenada infraestructura verda.
599. Per tant, les noves directrius d'ordenació han de donar els instruments perquè cada illa dissenyi la seva infraestructura verda en els seus plans territorials, i que aquests es projectin als planejaments municipals, perquè des del gran parc natural a la petita zona verda d'una població tot funcioni de manera interrelacionada.
600. Si la infraestructura verda ens serveix per cohesionar i donar sentit a tots els nostres espais verds, el paisatge es l'altre gran instrument que ens serveix per cohesionar tot el nostre territori. Fa anys que parlem d'una llei de paisatge i de fet molts d'instruments d'ordenació ja en fan referència. Però fer política de paisatge no només es una feina d'identificació i de marcar directrius de paisatge: fer autèntica política de paisatge es gestionar-lo, tal com ja fem per exemple a la reserva de la biosfera de Menorca o al Paisatge cultural de la Serra de Tramuntana, experiències de governança i respecte que tal vegada també es podrien importar a altres indrets com puguin ser les Feixes d'Eivissa, el pla de Mallorca, la marjal o el pla de sant Jordi.
601. Per acabar, una autèntica política de paisatge també el projecta i el recupera. És per això que necessitem que els nostres planejaments, ja siguin territorial com municipals, identifiquen els llocs que necessiten intervencions de recuperació. Tot això només serà possible si aprovem una llei de paisatge de balears.
602. En aquest món global, els canvis són continus i els nostres planejaments són incapaços d'ajustar-se a les noves demandes de la societat. Aquest fet ha implicat que cada cop més s'emprin els instruments legislatius per ordenar el nostre territori i les nostres ciutats en una visió molt de pics

purament sectorial, perdent-se la visió global que té la ordenació del territori i l'urbanisme i que obvien també la participació ciutadana, fonamental en una societat democràtica com la nostra.

603. Cal repensar el nostre urbanisme, i tendir cap al nou paradigma de l'urbanisme productiu. És aquell que consumeix estrictament el territori necessari perquè puguem desenvolupar les nostres activitats industrials, terciàries, habitacionals, logístiques, sense que sigui necessari ocupar sòl rural i urbanitzar-lo, si no hi ha una previsió efectiva que la urbanització servirà per a la ràpida construcció dels edificis que puguin ser ocupats en la forma prevista al planejament. És, doncs, un instrument eficaç contra l'urbanisme especulatiu que en les dècades passades ens va deixar un llegat d'urbanitzacions inacabades, saquejades, deteriorades i buides.
604. Hem de cercar fórmules alternatives sostenibles que, des del respecte al medi ambient i aplicant les noves tecnologies, ens permetin ordenar el territori a mesura que l'anem ocupant. L'objectiu és cercar alternatives possibles als planejaments generals desmesurats que pretenen planificar per a diverses generacions, errant la majoria de vegades i dilapidant uns recursos econòmics, humans i ambientals escassos sense que moltes vegades s'aconsegueixin els objectius cercats per la nostra societat.
605. Acompanyar-ho d'un consum responsable dels recursos naturals i energètics del nostre país, serà el que permetrà que aquest canvi de paradigma sigui una realitat. Els canvis de mode i estructural que proposem els socialistes de les Illes Balears, també han de venir acompanyats de millores en la gestió administrativa de l'urbanisme, amb la millora de les tramitacions dels planejaments urbanístics, cada vegada més enrevesada i complexa, cercant fórmules de simplificació que facin possible que d'una vegada per totes el Planejament dels nostres municipis s'adapti als Plans territorial i a la resta de normativa al respecte; però també amb millora de les tramitacions d'autoritacions i llicències, reducció de tràmits, eliminació de duplicitats i una aposta decidida per la introducció de la declaració responsable, permetran que les tramitacions no s'eternitzin.

EIX 3.

UNES ILLES

AMB FUTUR

606. 3.1. ENERGIA NETA I TRANSICIÓ ECOLÒGICA

607. Ja som a punt de superar el primer quart de segle XXI. Una gran part dels reptes, problemàtiques i lògiques del pensament que van marcar els enormes canvis del segle XX ja han quedat enrere.
608. La pandèmia sanitària, dos grans crisis econòmiques o una guerra dins Europa son només alguns dels exemples que mostren la magnitud de les experiències vívides pel conjunt de la ciutadania a escala global durant els darrers 20 anys.
609. Canvis profunds i, en molts casos, traumàtics que han donat consciència col·lectiva respecte a les limitacions que enfrontem com a societat per controlar i subjugar els valors naturals als interessos econòmics.
610. S'imposa una nova concepció del món, amb un nou rol de l'ésser humà respecte a la seva relació amb la naturalesa. Es tracta d'un replantejament del paper que com a societat avançada i moderna hem d'impulsar, el que ens obliga a reformular una part dels nostres valors més arrelats i en conseqüència a establir una gradació distinta dels reptes amb l'objectiu de dissenyar una nova agenda política, econòmica i social.
611. L'estat de benestar vinculat al sistema capitalista tradicional ha aportat grans beneficis a la societat (generació de riquesa, prosperitat, innovacions,...), però ha anat acompanyat d'uns efectes col·laterals devastadors que poden portar-nos al col·lapse. No hi ha discussió científica possible al respecte.
612. Els més evidents han sigut per una banda el desproporcionat consum de recursos energètics provinents dels combustibles fòssils i, per altra, l'explotació dels recursos naturals per sobre de la capacitat regenerativa natural que té la naturalesa. Sobrepassar aquests límits està provocant la ruptura de l'equilibri entre la relació de l'ésser humà i el seu ecosistema.
613. És aquest, sens dubte, el gran repte del nostre segle. El gran problema a resoldre i al que anem a dedicar, com ja venim fent, els majors esforços tant a nivell global i regional com local.
614. Per aconseguir-ho és necessària una nova fulla de ruta institucional, econòmica i social que permeti reformular el nostre model energètic, establir límits i temps en l'ús dels recursos naturals per tal de preservar la biodiversitat. Només així abordarem amb èxit el repte de reduir l'escalfament global i mitigar així els seus efectes sobre la ciutadania adaptant-nos a les conseqüències que ja estem patint.
615. Però la crisi climàtica és també una gran oportunitat en la configuració d'una societat millor. Una passa endavant en la concepció social i econòmica que s'obre a una millor comprensió de la naturalesa al temps que fomenti noves formes d'interactuar amb ella aportant-nos majors quotes de benestar així com un creixement econòmic més sòlid i millor distribuït.

616. Així la irrupció del model energètic basat en la producció d'energies renovables en detriment de les energies fòssils tal com hem conegut tindrà importants conseqüències geopolítiques i econòmiques, modificant per complet la ubicació i obtenció dels recursos energètics primaris alhora que els diversificarà, tot reduint de forma considerable els preus de producció.
617. Energia neta, de fonts inesgotables, amb capacitat per produir-la de forma autònoma i pròxima als grans centres de demanda representarà per aquells territoris que decideixin apostar determinadament pel canvi de model, una millora de les seves balances comercials (ja que deixarem d'importar recursos energètics fòssils per produir la nostra energia, que històricament és una de les principals partides d'entrada) i una oportunitat per la reindustrialització regional en el moment que es disposi d'energia a menor cost i s'aposti pel seu desenvolupament a tota la cadena de valor.
618. Tot això ubicant el ciutadà al centre de la transformació del model energètic donant-li accés directe a la tecnologia necessària que li permeti l'autoabastiment energètic al marge de les grans empreses energètiques. Sense dubte una passa important cap a l'autonomia personal i l'apoderament ciutadà.

619. **DIAGNÒSTIC**

620. No tots els territoris són iguals. Ni poden receptar-se les mateixes estratègies. La geografia, la climatologia, el model econòmic i institucional o la cultura d'una regió només són alguns elements que han de tenir-se en compte ja que condicionen l'elecció de les fórmules més adients.
621. Les Illes Balears són un clar exemple d'això. Les elevades densitats de població i una economia amb una forta estacionalitat econòmica i demogràfica, amb una elevada fragilitat dels seus valors ambientals i naturals, amb models territorials que han evolucionat de forma diferent a cada una de les illes i una estructura administrativa descentralitzada són alguns dels principals factors que han d'alinejar-se de forma acurada en el disseny d'una estratègia de descarbonització de l'economia insular.
622. Una realitat complexa a la que s'afegeixen singularitats energètiques específiques de l'arxipèlag balear, en no formar part del sistema elèctric peninsular, tot i estar connectada amb un enllaç entre Mallorca i la península, disposar d'una escassa cobertura de la demanda amb energies renovables – per davall del 10% a Balears respecte del 50% a la península – i no poder competir en igualtat de condicions degut als costos d'inversió, transport i sol a les subhastes que des del Govern d'Espanya es llancen per tot el territori nacional.
623. Però tot això no ha sigut obstacle per a que les Illes Balears hagin assentat les bases per a la transformació del seu model energètic des de la rigorositat científica, la determinació institucional i la participació dels sectors econòmics i socials.

624. Així la Llei de Canvi Climàtic i la Declaració d'Emergència Climàtica, ambdúes aprovades al 2019, juntament amb el Pla de Transició Energètica i Canvi Climàtic, actualment en fase de redacció, constitueixen l'arquitectura jurídica sobre la que descansa la fulla de ruta dissenyada per a establir el canvi de model energètic.
625. Una estratègia articulada entorn a un sistema de governança que garanteix la participació dels diferents actors i sectors de la societat de les Illes Balears a la presa de decisions. Així el Consell Balear del Clima, el Consell Assessor de l'Energia, el Comitè d'Experts per a la Transició Energètica i Canvi Climàtic, la Comissió Interdepartamental de Canvi Climàtic i el Pacte d'Alcaldies per el Clima i l'Energia de les Illes Balears, tots ells ja creats, són la constatació d'una voluntat d'exercir la política des de la garantia del diàleg social i la presa de decisions compartida
626. Seguretat jurídica i participació social com pilars sobre els que construir un nou model energètic, però també plans d'inversió econòmics que garanteixin l'avanç cap a majors quotes de producció d'energies renovables. Així el Pla d'Inversions per a la Transició Energètica de les Illes Balears, dotat amb 233 milions d'euros, amb l'objectiu d'accelerar i aprofundir la transició energètica en tots els sectors; la Planificació Elèctrica 2021-26 amb una inversió exclusiva per les Illes Balears de 1.169 milions d'euros, amb l'objectiu de enfortir la xarxa de transport i garantir la integració de l'arxipèlag amb el sistema peninsular; les subhastes en matèria de producció d'energia fotovoltaica, per valor de 60 milions d'euros, que volen garantir la producció mitjançant la construcció de nous parcs fotovoltaics; o les ajudes per l'autoconsum i l'emmagatzematge residencial, dotat amb 13'4 milions d'euros, són els exemples més rellevants de recursos públics invertits amb la finalitat exclusiva d'impulsar la descarbonització.
627. Tot això ja està donant els seus primers fruits. Així les Balears ha eliminat el fuel com energia primària per la producció d'energia elèctrica i ha reduït la utilització del carbó a tan sols un màxim de 20 dies naturals en 2 dels 4 grups de la central de Murterar, al mateix temps s'ha construït el nou enllaç Eivissa-Formentera que garantirà el desmantellament de l'actual central tèrmica de Es Ca Marí de Formentera.
628. Tot això ha permès una reducció del 47% de les emissions de CO2 vinculades a la producció d'electricitat i d'un 88% de les emissions de SO2; ambdós en el conjunt de les Illes Balears. Pel que fa al sector industrial, la reducció d'emissions de la indústria intensiva a Balears ha sigut d'un 98%. Només al 2022 hem duplicat la potència instal·lada en més del 50% dels municipis.
629. Al mateix temps s'ha triplicat la generació d'energia renovable de 2019, multiplicant-se per 10 les sol·licituds d'ajudes a l'autoconsum, mentre Mallorca s'ha convertit en el primer territori del sud d'Europa en produir hidrogen verd i integrar-lo a la xarxa – gràcies a la reconversió de la central de producció de ciment de Lloseta -, i s'ha electrificat per complet la xarxa de transport ferroviari i pràcticament eliminat l'ús de combustibles derivats del petroli a la xarxa de transport públic per carretera.

630. **PROPOSTES**631. **PRODUCCIÓ D'ENERGIES RENOVABLES I REDUCCIÓ D'EMISSIONS**

632. • Revisarem la Llei de Canvi Climàtic i Transició Energètica de les Illes Balears amb la finalitat d'adaptar-nos als nous objectius del FIT for 55 acordats a la UE. Així, per l'horitzó 2030 establim a nivell de Balears:

633. - Reducció del 55% d'emissions de CO2 (actualment el 40%)

634. • Tancament complet i desmantellament de les centrals tèrmiques de Es Murterar i Es Ca Marí.

635. • Impulsarem mitjançant concursos públics la inversió privada en projectes innovadors, tractors o estratègics que tinguin per finalitat l'increment i/o emmagatzematge d'energies renovables.

636. • Arribarem a l'autosuficiència energètica en els campus de la UIB i el Parc Bit.

637. • Fomentarem l'energia eòlica mitjançant la repotenciació del parc eòlic des Milà i el desplegament d'energia off-shore d'acord amb el Pla d'Ordenació dels Espais Marins.

638. • Assolirem l'autosuficiència energètica en el campus de la UIB i el Parc BIT.

639. • Seguirem impulsant els autoconsums compartits a tots els municipis de Balears.

640. • Des de l'acord amb ajuntaments i consells i d'acord amb la Llei de Canvi Climàtic garantirem que:

641. - El 100% de l'enllumenat públic sigui de baix consum (led)

642. - Tots els pàrkings públics de més de 1.000m2 disposin de plaques fotovoltaiques

643. - Tots els edificis públics que sigui possible disposaran de plaques fotovoltaiques i seran energèticament eficients.

644. **MOBILITAT TERRESTRE**

645. • Completarem la xarxa de punts de recàrrega en el conjunt de les Illes Balears arribant als 2.000 punts de recàrrega. D'aquesta forma garantirem que tot l'arxipèlag es converteixi en un territori 100% habilitat per a la mobilitat elèctrica.

646. • Dissenyarem i aprovarem de forma particular i singularitzada les Zones de Baixes Emissions per cada una de les illes.

- 647. • Eliminarem els combustibles derivats del petroli de tota la xarxa de transport públic de Balears.
- 648. • Prohibirem d'acord amb l'establert a la Llei de Canvi Climàtic l'entrada a tot l'arxipèlag de vehicles dièsel a partir de 2025.
- 649. • Garantirem l'electrificació de totes aquelles llançadores de transport públic en els territoris d'alt valor ambiental.

650. DESCARBONITZACIÓ DE LA MAR

- 651. • Electrificarem totes les infraestructures gestionades per PortsIB amb la finalitat de permetre la connexió de les embarcacions als punts d'atracada.
- 652. • Electrificarem la ruta marítima Eivissa-Formentera.
- 653. • Impulsarem la creació d'un pol industrial amb el qual accelerar la implementació d'empreses destinades a la fabricació d'embarcacions de zero emissions.
- 654. • Fomentarem la producció d'energies netes, ja sigui la marina, fotovoltaica o eòlica, en les instal·lacions portuàries.
- 655. • Implementarem les energies renovables, l'eficiència energètica i l'emmagatzematge en el cicle d'aigua.
- 656. • Impulsarem en els embassaments de Mallorca l'emmagatzematge d'energia hidràulica fins arribar als 15 MV.

657. PROMOCIÓ I TRANSICIÓ JUSTA

- 658. • Fomentarem la creació de 100 comunitats energètiques amb la finalitat de facilitar el canvi de model energètic basat en un model col·lectiu i distribuït.
- 659. • Garantirem a 2.000 famílies en situació de vulnerabilitat actuacions socialment justes mitjançant l'impuls de l'autoconsum i l'eficiència energètica als edificis.
- 660. • Crearem una xarxa d'oficines de dinamització per la transició energètica amb implantació a les 4 illes, amb l'objectiu de sensibilitzar i assessorar a la ciutadania en la matèria a la ciutadania, teixit empresarial i entitats locals.

661. **3.2. AIGUA: TANCAR EL CICLE**

662. **CONTEXT**

663. La gestió del cicle de l'aigua es un dels principals reptes mediambientals a les Illes Balears. La baixa pluviometria natural característica del nostre clima mediterrani provoca una escassetat natural d'aigua amb sequeres periòdiques que es veuen aguditzades en l'actualitat pel canvi climàtic. A la vegada, el creixement poblacional produït durant les últimes dècades, juntament amb el fort creixement de la població estacional de turistes, ha causat un elevat increment de la demanda d'aigua per a ús humà que ha comportat la sobreexplotació de les aigües subterrànies, principal recurs hídric natural a les nostres illes. Així, per un banda com a resultat de l'elevada demanda d'aigua per a consum de la població, a les illes Balears, el 51% de les masses d'aigua subterrànies es troben en estat de sobreexplotació o en estat de mala qualitat.
664. Aquesta greu situació va ser un dels principals reptes que es va trobar el pacte progressista al any 2015. L'aigua dels aqüífers a Balears era clarament insuficient actualment per poder satisfer la demanda i per altra banda hi havia 8 dessaladores construïdes infrautilitzades per manca d'inversió, connexions inacabades i nuclis de població amb greus problemes de subministrament d'aigua potable. Durant aquests 8 anys s'ha pogut donar la volta a aquesta situació, fomentant i prioritant l'ús d'aigua dessalada durant tot l'any per permetre recuperar els aqüífers i fer front a períodes de sequera. D'aquesta manera, 14% de l'aigua per a proveïment urbà a les illes Balears prové d'aigua dessalada. Destaca el cas de l'illa d'Eivissa més del 70 % del proveïment urbà prové d'aigua dessalada que ha possibilitat la recuperació dels aqüífers inclús amb l'actual situació de sequera. En aquest sentit es va completar a l'any 2019 la connexió dels 5 municipis a les 3 dessaladores garantint aigua de qualitat durant tot l'any.
665. A més, el fort creixement poblacional estacional implica l'increment del cabal d'aigües residuals a tractar i pot comprometre el bon funcionament de les depuradores durant els períodes d'estiu. Durant aquests 8 anys s'ha incrementat la inversió en sanejament i depuració per aconseguir el bon funcionament de les depuradores de les Illes Balears. Així, el cànon de sanejament va a tornar a ser finalista a l'any 2019 per garantir el finançament per la millora de les infraestructures hidràuliques de sanejament i depuració. D'aquesta manera s'ha pogut executar actuacions molt importants que han suposat la millora de la qualitat de l'aigua al medi natural amb especial importància a les zones costaneres tal i com el col·lector i tanc de tempestes a la ciutat de Palma, així com millores a les depuradores de Porreres, Es Llobards, Cales de Manacor, Vilafranca, Llubí entre altres la illa de Mallorca. A més s'ha iniciat la remodelació de les depuradores de Inca i Sa Pobla. També la retirada de llots a la depuradora de Ferreries ha estat una fita molt important a l'illa de Menorca juntament amb la construcció de la nova depuradora d'Addaia i la execució d'altres actuacions com la millora de la xarxa de sanejament de Es Migjorn Gran i les obres de l'emissari de Ciutadella Nord. A la illa d'Eivissa s'ha executat la remodelació integral

de la depuradora de Santa Eulària i així mateix s'ha executat actuacions de millora de les depuradores de Can Bossa, Sant Josep, Sant Joan i Cala Sant Vicent. A més s'ha iniciat la licitació del nou emissari submarí de la depuradora de Santa Eulària i la retirada de l'antic emissari de Talamanca.

666. Per altra banda, s'ha realitzat una tasca molt intensa en la planificació i la regulació de la gestió dels recursos hídrics. Així durant aquest última legislatura s'ha redactat i aprovat el Pla Hidrològic de les Illes Balears així com el Pla de Gestió del Riscs d'inundacions que suposen la fulla de ruta de les actuacions de millora del cicle integral de l'aigua durant el període 2021-2027. Així mateix, aquests plans han suposat donar un pas endavant en la regulació per avançar en la recuperació de les masses d'aigua, i treballar en la transforació digital i transició energètica a la gestió dels recursos hídrics. A més, s'ha aprovat l'Estratègia de Zones Humides de les Illes Balears i es treballa en el nou Decret de Zones Sensibles, que tot plegat suposarà la protecció i recuperació dels ecosistemes aquàtics.

667. **DIAGNÒSTIC**

668. Les Illes Balears son territoris insulars fràgils amb un dèficit hídric natural característic de les regions mediterrànies i a la vegada amb una forta pressió humana derivada de la activitat turística. Aquesta combinació ha provocat una sobreexplotació històrica dels recursos hídrics subterranis i la pèrdua de la qualitat dels ecosistemes aquàtics i marins. Per aquest motiu, la gestió dels recursos hídrics suposa un repte molt gran per compatibilitzar la conservació dels recursos hídrics amb el desenvolupament econòmic a les nostres illes. Aquest repte es fa més urgent perquè la pròpia activitat turística requereix de la millora dels recursos hídrics per oferir un producte de qualitat i garantir la excel·lència del seus serveis.

669. En aquest sentit, és fonamental dotar d'aigua de qualitat per al consum humà a tota la població resident i també als establiments turístics i activitat econòmica vinculada al turisme. Així, s'ha de continuar amb la ampliació de la xarxa d'abastament en alta a l'illa de Mallorca connectant les tres dessaladores i subministrar aigua dessalada al Pla i al Llevant amb greus problemes de subministrament d'aigua de qualitat. A més, es necessari incrementar l'ús de la dessaladora de Ciutadella per recuperar els aqüífers occidentals de l'illa. A Eivissa i Formentera s'ha continuar amb actuacions per incrementar la capacitat de emmagatzematge amb nous dipòsits de regulació per fer front a situacions de emergència. A més, és necessari ampliar la capacitat de producció d'aigua dessalada a l'illa d'Eivissa per respondre a la demanda actual d'aigua durant l'estiu. D'aquesta manera també es continuarà reduint la pressió sobre els aqüífers, donat que la seva recuperació és crítica com reserves estratègiques per situacions de sequera i situacions d'alta demanda estival.

670. Aquestes actuacions s'han de complementar amb una forta empenta en la millora de la gestió municipal de l'aigua. Les Illes Balears tenen un gran nombre de petits municipis amb una manca

de personal tècnic i capacitat econòmica que suposa una greu dificultat per donar resposta a les necessitats bàsiques de subministrament d'aigua. Així, molts municipis de les Illes pateixen elevades pèrdues a les seves xarxes de subministrament i aquesta situació compromet donar aigua de qualitat i agreugen la sobreexplotació dels aqüífers al requerir més aigua que es perd a les seves xarxes. Un altre exemple és la manca de plans municipals de gestió sostenible de l'aigua i d'ordenances municipals d'estalvi d'aigua a molts municipis de les Illes. També en aquest cas la manca de recursos humans suposa la dificultat de redactar i posteriorment d'executar aquests plans i ordenances una vegada s'han aprovat. Tot plegat implica una greu debilitat de les corporacions municipals a donar un servei bàsic de subministrament d'aigua agreujat amb l'actual situació de prealerta de sequera que pot suposar talls d'aigua el proper estiu en poblacions no connectades a la xarxa autonòmica d'abastament en alta d'aigua dessalada.

671. Per altra banda s'ha de continuar treballar en la millora del sanejament i depuració a les Illes Balears, durant les dues legislatures del Pacte s'han aconseguit importants fites per aconseguir que totes les depuradores que es gestionen per part del Govern de les Illes Balears compleixen amb la normativa de tractament d'aigües residuals. En aquest sentit, únicament manca la finalització de la nova depuradora d'Eivissa que està construint el Ministeri de Transició Ecològica com obra de interès estatal i que es preveu la posada en marxa a el inici del proper any 2024.
672. Malauradament el sanejament i depuració requereix encara una forta inversió per la millora del clavegueram municipal que porten les aigües residuals cap a les depuradores. El dèficit de manteniment i l'antiguitat d'aquesta xarxa de clavegueram municipal provoca en molts de municipis de les illes que estigui trencat. Per una banda provoca la contaminació difusa al subsol contribuint al mal estat de les masses d'aigua subterrànies per contaminació per nitrats. Per altra banda, entra aigua salada del nivell freàtic a les zones costaneres i provoca que entri una aigua residual salobre a les depuradores que dificulta la depuració i impedeix la seva reutilització per usos agrícoles. A més, n'hi ha un dèficit del control dels abocaments industrials il·legals a la xarxa provocant l'arribada d'un aigua residual molt carregada de contaminants químics que compromet la correcta depuració.
673. A més, la majoria dels municipis de les Illes no tenen xarxes separatives d'aigües pluvials i residuals. Això provoca que durant els períodes de pluges arribi un cabal molt elevat d'aigües mixtes (pluvials i residuals) a les depuradores que no tenen capacitat de depurat aquest cabal tant elevat i han d'abocar aquestes aigües deficientment depurades al medi aquàtic. A més, els sobreeixidors de les xarxes de clavegueram aboquen aigües mixtes sense depurar a la mar en zones costaneres o a torrents durant els períodes de fortes pluges.

674. **PROPOSTES**

675. 1. La gestió sostenible de les aigües subterrànies i la suficiència hídrica es el primer objectiu per continuar treballant per aconseguir una recuperació dels aqüífers com principal recurs

hídric natural a les nostres illes donant compliment al recent aprovat Pla Hidrològic de les Illes Balears per garantir aigua de qualitat a la població i donar resposta a situacions de sequera i demandes estivals.

676. 1.1. Es reforçarà el control dels grans consumidors d'aigua mitjançant la creació de un cos de policia de l'aigua.

677. 1.2. S'ampliarà la xarxa d'abastament en alta d'aigua dessalada:

678. • Connexió de les tres dessaladores de Mallorca al sistema d'abastament d'aigua en alta d'aigua a la illa de Mallorca i continuar l'ampliació de la xarxa per subministrar aigua als municipis del Pla i del Llevant.

679. • A l'illa d'Eivissa ampliació de la dessaladora de Santa Eulària, renovació de la xarxa i construcció d'un dipòsit de regulació.

680. • A l'illa de Formentera renovació del dipòsit de regulació actual i construcció d'un nou dipòsit per garantir una reserva d'aigua.

681. 1.3. Es promourà finalitzar la redacció e implementació dels Plans Municipals de Gestió Sostenible de l'aigua a tots els municipis de les Illes Balears que incloguin una programació de actuacions de reducció de pèrdues a la xarxes així com mesures de estalvi i reutilització als serveis i equipaments municipals.

682. 1.4. Es recolzarà als municipis a redactar, aprovar e implementar ordenances municipals de estalvi de l'aigua i gestió sostenible de l'aigua.

683. 2. La millora continua de la gestió de las aigües residuals, pluvials i contaminació difusa es determinant per garantir el bon estat ecològic de les masses d'aigua i els ecosistemes aquàtic, així com per la conservació de la biodiversitat. El principal repte a les illes es solucionar les mancances del cycle urbà del aigua per garantir una adequada gestió de les aigües residuals i pluvials.

684. 2.1. Es donarà suport als municipis a redactar plans de renovació del clavegueram per reduir la contaminació difusa al subsol i reduir la entrada d'aigua salada del subsol al clavegueram costaner.

685. 2.2. Es fomentarà la redacció i aplicació de ordenances municipals del clavegueram per millorar el control de abocaments industrials (salmorres, hidrocarburs, olis, etc.) que comprometen el bon funcionament de les depuradores.

686. 2.3. Es promourà la separació de xarxes pluvials i residuals i creació de tancs de tempestes per reduir el cabal que arriben a les depuradores i reduir els abocaments d'aigües mixtes al medi.

687. 2.4. S'impulsarà la instal·lació de sistemes de retencions de sòlids als sobreexidors d'aigües pluvials i mixtes i una xarxa telemàtica de control per reduir la contaminació al medi amb especial importància a les zones costaneres.
688. 2.5. Es continuarà de remodelació de les depuradores prioritàries per garantir una aigua depurada que posteriorment es pugui reutilitzar per usos agrícoles, urbans i ambientals (Felanitx, Campos, Consell, Es Mercadal, Sant Lluís, Port de Sant Miquel, Formentera, etc.)
689. 2.6. Es continuarà la renovació d'emissaris submarins com infraestructures de seguretat per garantir una sortida de l'aigua depurada quan no es pugi reutilitzar (Son Servera, Maó-Es Castell, Sant Antoni de Portmany, Formentera, etc.).
690. 3. S'impulsarà la reutilització de l'aigua, la circularitat i la transició energètica de la gestió de l'aigua. La dessalinització i la depuració han de suposar una oportunitat com font de recursos i energia en un context local de estrès hídric, un context global de dèficit de matèries primes (clor, fòsfor, CO₂, etc.) i l'elevat cost de l'energia.
691. 3.1. Es fomentaran els projectes de reutilització de l'aigua per als usos urbans per al baldeig i reg de parcs i jardins. Es construïran punts de recàrrega d'aigua regenerada per camions cisterna a les depuradores com sistema més ràpid i econòmic per portar i reutilitzar l'aigua als nuclis urbans.
692. 3.2. Es desenvoluparan i continuaran actuacions de reutilització de l'aigua per ús ambiental com la recàrrega d'aqüífers (p.e. Deià, Cales de Mallorca i Sant Lluís (Menorca), la restauració i creació de zones humides artificials (p.e. Llacunes de Can Figuera a Mallorca, Sal Rossa i Ses Feixes a Eivissa) i promoure un cabal ecològic d'aigua depurada a zones humides naturals.
693. 3.3. S'implementarà el recent redactat Pla de Regadius amb aigües regenerades de les Illes Balears fomentant comunitats de regants i la construcció de noves basses de reg.
694. 3.4. Es dissenyaran les noves depuradores com biofactories aprofitant els residus com recursos: llots per generar biogàs, fòsfor com fertilitzants, CO₂ per ús industrial, etc. Així mateix, es desenvoluparan projectes pilot per reutilitzar la salmorra de les dessaladores per obtenir clor com recurs.
695. 3.5. Es continuarà desenvolupant el Pla de Transició Energètica de la Agència Balear de l'Aigua per implementar instal·lacions fotovoltaïques a les superfícies dels dipòsits d'aigua així com altres superfícies lliures a les infraestructures hidràuliques.

En especial es desenvoluparan actuacions de autoconsum i millora de la eficiència energètica a les dessaladores de les Illes Balears gestionades donat l'elevada petjada de carboni.

696. 4. Es promourà la transparència i la millora del coneixement a la gestió dels recursos hídrics per garantir la planificació hídrica amb informació accessible, fiable i actualitzada així com punt de partida per a la participació pública:
697. 4.1. S'implementarà el Pla de Transformació Digital de la gestió dels recursos hídrics de les Illes Balears per modernitzar la gestió, seguiment i control dels recursos, gestió d'inundacions així com aplicar tecnologies avançades per la gestió de les infraestructures hidràuliques d'abastament i sanejament.
698. 4.2. Es fomentarà la col·laboració entre els àmbits de la recerca i la gestió pública per aprofundir en el coneixement aplicat del cicle aigua. Es desenvoluparà una càtedra de l'aigua per canalitzar la col·laboració entre la UIB i el GOIB. D'aquesta manera s'aprofitarà el capital humà i tecnològic dels centres de recerca i universitat a les Illes Balears dirigit a la planificació hidrològica, la gestió de les inundacions, la implantació de noves tecnologies, etc
699. 4.3. Es crearà l'Observatori de l'Aigua com ens de la administració responsable de la gestió de totes les dades lligades als recursos hídrics i als ecosistemes aquàtics, recolzant a les administracions hidràuliques competents i publicant dades e informes per garantir la transparència i participació pública, tenint en compte el Pla Hidrològic de les Illes Balears així com el Pla de Gestió dels Riscs d'Inundació i la Estratègia de Zones Humides de les Illes Balears com eines de treball per dur a terme el seguiment i avaluació de l'estat del seu compliment.
700. 5. Una administració moderna que promogui la cooperació institucional i la participació ciutadana activa es clau per respondre de manera ràpida i eficient als reptes de la gestió de l'aigua.
701. 5.1. Es promourà la simplificació administrativa per reduir els temps de tramitació de projectes lligats a la millora dels recursos hídrics, l'abastament, sanejament i reutilització.
702. 5.2. Es prioritzarà la dotació de recursos humans a les administracions hidràuliques competents.
703. 5.3. Es crearan Oficines Insulars de l'Aigua en el marc del Pacte per l'Aigua per donar suport als ajuntaments amb especial atenció a la reducció de pèrdues a les xarxes de subministrament i a la millora del clavegueram
704. 5.4. Es recolzarà econòmicament als municipis per donar resposta als reptes del

cicle urbà de l'aigua. Així, es desenvoluparà una línia específica de POS i ITS per la gestió municipal del aigua en el marc del Pacte per l'aigua.

705. 5.5. Es treballarà el increment progressiu de les tarifes d'abastament de l'aigua per complir la recuperació de costos i garantir el manteniment de les infraestructures d'abastament i la millora de la qualitat de l'aigua. P2

706. 5.6. Es desenvoluparà una llei autonòmica de l'aigua per incloure entre altres:

707. • Modernitzar l'estructura i funcions de l'Administració Hidràulica Autonòmica.

708. • Ampliar l'estructura i funcions de les Junes Insulars de l'Aigua i resta d'òrgans de participació per dotar de una major participació en la presa de decisions de la gestió de l'aigua a Consells, ajuntaments i ciutadania.

709. • Crear un cànon de l'aigua que inclogui el sanejament i a més el finançament d'actuacions de reutilització

710. **3.3. ECOLOGIA, ESPAIS NATURALS I BIODIVERSITAT**

711. **CONTEXT**

712. La transició ecològica que estem impulsant per fer front als reptes actuals, com el canvi climàtic o la crisi de biodiversitat, impliquen canvis econòmics i socials importants en l'àmbit tant local, com global. Estem davant els majors reptes als que s'enfronta la generació actual. Hem d'assumir la responsabilitat d'impulsar les transformacions necessàries per assegurar el benestar present i també el de les generacions futures. El repte és gegant, ja que tal i com estableix el Panell Intergovernamental d'Expertes en Canvi Climàtic de la ONU (IPCC) els canvis que s'estan produint són d'una magnitud i es produeixen a una velocitat inèdita. Així, la lluita contra el canvi climàtic té dos vectors d'acció principals que ens permetran mitigar i adaptar-nos als impactes; la descarbonització i transició energètica justa per una banda i la protecció de la salut dels ecosistemes, els seus habitats i la seva diversitat, per l'altre.

713. La biodiversitat és la variabilitat d'organismes vius de qualsevol Font, inclosos els ecosistemes terrestres i marins, la seva diversitat genètica i les funcions que duen a terme en els complexos ecològics dels quals formen part. És tan necessari preservar la diversitat d'espècies, com la diversitat genètica o la d'espais per mantenir els equilibris necessaris i preservar la salut de les persones (la COVID19 prové de la zoonosis. El 60% de les malalties que afecten a les persones són zoonòtiques). En conseqüència, els ecosistemes no tan sols protegeixen la biodiversitat, sinó també la nostra seguretat sanitària i, per tant, el nostre benestar.

714. La 15a Conferència de les Parts del Conveni de Diversitat Biològica (COP-15), celebrada el passat desembre de 2022, va concloure amb un acord important per revertir la pèrdua de biodiversitat

pel 2030: Posar en marxa mecanismes de finançament de la protecció de la natura a nivell internacional i la protecció d'un 30% de la Terra (es a dir, el 30% dels ecosistemes a la terra i al mar) a l'hora que restaurar el 30% del patrimoni natural degradat. Aquest acord va ser signat per 188 governs.

715. Les Illes Balears compten amb un patrimoni natural i biodiversitat de gran valor pel que s'han de seguir fent esforços per conservar-lo i gestionar-lo adequadament. Els Espais Naturals Protegits són instruments per garantir la conservació de la biodiversitat, del patrimoni natural, tant animal com vegetal, i la promoció de l'ús sostenible dels recursos naturals.
716. Balears disposa d'onze espais naturals declarats; un parc nacional, set parcs naturals, dos reserves naturals i el paratge natural de la Serra de Tramuntana, així com tots els espais declarat per la Xarxa Natura 2000 (LIC, ZEPA i ZEC) i les Àrees Naturals d'Especial Interès. En total són 82 espais protegits que sumen 76 mil hectàrees de superfície terrestre (31%) i 109 mil hectàrees de superfície marina
717. La planificació i gestió dels Espais Naturals són mecanismes imprescindibles per assolir la connectivitat ecològica i restablir corredors verds. Els plans de gestió aprovats (16) aporten les eines necessàries per a mantenir en bon estat de conservació els hàbitats i les espècies, tant en l'àmbit marítim com al terrestre.
718. Terra
719. Els objectius principals dels espais naturals terrestres són la conservació dels valors naturals i culturals, fent-lo compatible amb el gaudi públic, com també promoure l'observació i investigació científica en matèria de flora i fauna. Aquest objectiu ha de ser des d'una visió integradora amb les activitats productives que permetin la preservació de la riquesa biològica a través de pràctiques respectuoses amb el medi ambient i el paisatge.
720. Zones humides
721. Balears disposa de l'inventari de zones humides per avançar en l'estratègia de de conservació d'aquests espais de biodiversitat, de retenció de diòxid de carboni i de refugi d'aus. A més, són una eina clau per garantir la protecció costanera davant els fenòmens meteorològics extrems vinculats al canvi climàtic com inundacions i turmentes, com la Borrasca Glòria a l'any 2020.
722. Mar
723. La mar Balear dona cabuda a una gran diversitat d'espècies protegides; Tortugues marines (tortuga boba, *Caretta caretta*, i tortuga laúd, *Dermochelys coriacea*), catxalot (*Physeter macrocephalus*), raor (*Xyrichtys novacula*), nacra (*Pinna nobilis*)...
724. La Posidònia oceànica aporta una àmplia varietat de beneficis ecològiques (crea hàbitats de

molta biodiversitat, protegeix la costa, ajuda a la formació de platges, oxigena l'aigua i és el més importat embornal de carboni) La mar de les Illes Balears conté més del 50% de la superfície de posidònia de l'Estat Espanyol (554 km²) i actualment està protegida a nivell europeu i estatal. És una planta molt sensible a la temperatura de la mar, als fondeigs de vaixells i als abocaments d'aigües urbanes; essent aquest tres factors les seves amenaces principals. Tot i que no tan abundants, no menys importants són els habitats formats per *Cymodocea nodosa* (3,5 km²) o coraligen (1000 km²).

725. Les illes disposen de deu Reserves Marines d'Interès Pesquer a les quals es regulen usos i explotacions del medi marí per afavorir la regeneració natural del medi i conservar l'ecosistema i en breu s'incorporarà la d'Es Vedrà-Vedranell i Ses Bledes. L'aposta per la pesca artesanal i tradicional, i la seva regulació, tant pel que fa la pesca recreativa fent un seguiment de l'evolució de les poblacions i captures de peixos i són necessàries per incrementar la productivitat del sector pesquer de les illes, com a sector d'especial interès.
726. Per enfocar correctament les polítiques no podem perdre de vista que el ser humà pertany al món natural, mantenint una relació viva, retroactiva, dinàmica i amb permanent interacció amb els ecosistemes. La protecció dels espais naturals beneficia la biodiversitat dels ecosistemes i, a la vegada, la qualitat de vida de les persones.
727. La societat actual s'enfronta a problemes socials i de salut que mereixen atenció urgent. La pèrdua de qualitat de l'aire, l'augment de temperatures en períodes cada vegada més prolongats, la vida cada cop més sedentària o les amenaces globals, entre altres, poden incrementar diferents problemes de salut, tant física com mental. Diversos estudis avalen que el contacte amb la natura és una via per abordar els reptes socials i de salut, per aquest motiu hem de conservar el benestar de les persones sense que comporti el patiment dels ecosistemes que ens permeten la vida.
728. L'acció del govern del pacte durant les dues darrers legislatures ha fet possible posar els ciments necessaris per accelerar la transició ecològica; la Llei de Canvi Climàtic i Transició Energètica (Llei 10/2019 de 22 de febrer), la Llei de Residus i Sols Contaminats (Llei 8/2019, de 19 de febrer) per disminuir la generació de residus, restringint l'ús de productes d'emprar i tirar, la transferència de les competències de costes, l'augment de la reutilització, reciclatge i l'economia circular, el decret de protecció de la posidònia i l'aprovació de diversos plans de gestió d'espais naturals, entre d'altres. Accions totes elles alineades amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 de Nacions Unides.
729. Els propers anys són claus i el repte s'ha d'afrontar des de la transversalitat i la integració de tots els agents implicats.

730. **DIAGNÒSTIC**

731. És necessari incrementar les polítiques que facin possible la compatibilitat de la conservació del medi ambient amb l'activitat econòmica amb l'objectiu de que tota la societat pugui tenir una vida digna i mantenir, inclòs incrementar, el nostre benestar.
732. La present dècada serà primordial per prendre les decisions oportunes que propiciïn les transformacions socials i econòmiques necessàries per fer front a la crisi ecològica d'una manera justa i equitativa sense deixar a ningú al darrere.
733. Hem d'aprofitar les oportunitats que ens brinda la transició ecològica desenvolupant nous nínxols d'activitat econòmica assegurant la igualtat i la justícia ètica, social i ambiental.
734. La transició ecològica no és sols una necessitat ambiental sinó que és una oportunitat per a la transició social i econòmica així com la millor manera de protegir la salut de la societat i dels ecosistemes, respectant els límits del planeta.
735. Transitarem cap un sistema social i productiu compatible amb la resta d'essers vius, únic camí possible per consolidar el nostre contracte social amb la ciutadania, adaptat a les necessitats del moment actual. Hem de preservar la biodiversitat, accelerar la reducció de les emissions de diòxid de carboni, preservar i gestionar eficientment el bé públic més apreciat per a la vida que és l'aigua, reduir l'abocament de plàstics i altres formes de contaminació i augmentar i gestionar adequadament els espais naturals per assegurar la seva preservació.
736. És necessari ampliar la xarxa i el nivell de protecció dels espais naturals i reenfocar la seva gestió per prioritzar la recuperació i conservació de les espècies i els hàbitats per garantir les seves funcions ecològiques i ambientals i compatibilitzar-los amb altres usos que permetin dotar-los de recursos suficients per a la seva gestió en base a una planificació estratègica a llarg, mig i curt termini.
737. El tractament sostenible de la biodiversitat s'ha de fer amb estratègies de gestió integrals que mantinguin els paisatges vius i productius de manera compatible amb el desenvolupament de la pròpia natura, la diversitat de les espècies vegetals i animals i incorporant activitats addicionals que reportin beneficis econòmics, culturals i socials.
738. La gestió sostenible dels espais naturals s'ha de dur a terme de manera transparent, amb informació dels criteris d'ús públic en base a la capacitat de càrrega i de racionalitat econòmica. S'ha de potenciar la sostenibilitat dels sectors econòmics vinculats amb els espais naturals, tant terrestres com marins; l'agricultura i ramaderia i l'activitat pesquera.
739. El món rural és un sector estratègic que vincula els termes ecologia i comunitat. S'ha de donar valor afegit a l'activitat agroalimentària i fomentar les indústries de transformació, donant suport al seu creixement i modernització per afrontar els reptes mediambientals al que es veurà

sotmès. S'ha d'assegurar la seva competitivitat i qualitat de l'ocupació rebent un preu just pels diferents productes de la cadena alimentària.

740. L'agricultura ecològica i sostenible és la més respectuosa amb la preservació de la biodiversitat i, per això, s'ha de promoure.
741. El sector pesquer és importantíssim en una comunitat illenca com la nostra. El subministrament de peix fresc per part de la flota pesquera illenca és un producte de primeríssima qualitat i bàsic per a una alimentació saludable. També és un producte representatiu i identitari de la nostra terra. S'ha de posar especial atenció en la millora de la productivitat i rendiment del sector i fomentar el seu relleu generacional. L'activitat pesquera balear ha de ser exemple de bones pràctiques i de defensa de la preservació d'espècies i habitats però amb criteris adaptats a la nostra realitat, criteris que s'han de fer valer davant les polítiques globals impulsades per la unió europea.
742. La formació, investigació i innovació són eines claus en el disseny i l'acompanyament de la transició ecològica i poder lligar la protecció de la biodiversitat amb l'àmbit de la salut.
743. Aspectes com qualitat de l'aigua i l'estat ecològic dels sistemes aquàtics són també imprescindibles, per aquest motiu s'ha de potenciar l'observació de bioindicadors i propiciar col·laboracions de les diferents institucions a través d'un pla Estratègic de recerca (Institut oceanogràfic, OCIB IMEDEA, CSIC, UIB (grau ciències del mar), IRFAB, LIMIA -Laboratori Investigació Marina i aqüicultura-, Institut de Física de Sistemes Complexes) potenciant la interdisciplinarietat i col·laboració en la investigació i la recerca. Recentment l'IMEDEA i la Universitat de Milano Bicocca, utilitzant una tècnica pionera que està en experimentació per detecció d'ADN en grans masses d'aigua, a Balears s'han identificat ADN de vell marí en les proximitats del Parc Nacional de Cabrera i el Parc Natural de Sa Dragonera. Aquesta tècnica podrà ser molt positiva en la identificació de la recuperació i millora de la qualitat del medi marí balear en les àrees protegides.
744. Igual passa amb el control dels abocaments (salmorra, residus sòlids -plàstics, microplàstics-, aigües depurades, aigües pluvials)
745. L'educació ambiental, la divulgació científica i la promoció de l'activitat del sector ens permetrà crear consciència i impulsar sinergies positives, aliances i acords amplis, que fomentaran que les activitats econòmiques assoleixin un rol més respectuós amb el medi ambient, el paisatge i la població local.
746. El futur serà verd o no serà per açò la nostra acció ha d'estar enfocada en la transició ecològica des d'una perspectiva social i econòmicament justa.

747. **PROPOSTES**

748. 1. Foment dels nínxols d'Ocupació verda i blava amb el desenvolupament i promoció de nous estudis formatius (instal·lació d'energies renovables, etc.), tant a nivell de formació professional com universitari (Grau en Ciències del Mar, Grau en Ciències Ambientals, Màsters oficials, etc.) així com millorar l'ocupació del sector ambiental públic i privat i els mecanismes de control públic dels indicadors i de les activitats vinculades.
749. 2. Aprovar la Llei de patrimoni natural i biodiversitat en línia amb la protecció del 30% del medi terrestre i 30% protegit marí de Balears al 2030 i el 10% estrictament protegit. Dotant-los d'uns criteris bàsics de planificació i gestió.
750. 3. Aprovar la Llei de protecció i gestió del paisatge per cuidar dels contorns i perfils que atorguen singularitat al nostre paisatge.
751. 4. Mapeig i avaluació dels estat dels ecosistemes en relació amb les necessitats de la població fomentant la seva participació per ajudar i facilitar l'accés i l'ús a l'entorn natural.
752. 5. Implantació de sistemes (digitalització) per la recuperació de costos de la gestió dels espais naturals, gestionant els accessos als espais naturals, especialment els usuaris amb vehicles motoritzats, i implantant la recuperació de costos mitjançant l'aplicació de taxes amb finalitat d'invertir-les en les despeses de la gestió dels espais naturals.
753. 6. Incorporar criteris en la gestió dels espais naturals com la capacitat de càrrega, l'ombrall crític de regeneració i altres criteris economicistes a l'hora d'avaluar els impactes humans al medi natural com també incorporar indicadors respecte els usos i activitats recreatives en la gestió dels espais naturals.
754. 7. Iniciatives per promoure els parcs naturals i centres d'interpretació de la natura i fomentar iniciatives particulars basades en activitats de negoci verd i blau, com el turisme ornitològic o el busseig i donar suport a les activitats dels clubs recreatius de busseig en les Reserves Marines.
755. 8. Entendre el sistema Salut – societat- natura com un aspecte vital pel benestar de les Illes Balears i fomentar les sinergies entre tots tres elements.
756. 9. Rehabilitació i recuperació d'espais degradats, periurbans, urbans, pedreres, militars... instal·lacions en desús, per promoure o dur a terme activitats com la recuperació dels marges de pedra en sec, com també esdeveniments o projectes vinculats amb la transició ecològica.
757. 10. Estudi, anàlisi i identificació de tots els marges degradats per dur a terme un Pla de

recuperació de marges de manera coordinada amb les diferents administracions i sectors implicats.

758. 11. Línies de foment de la reducció del consum de plàstics i envasos i altres formes de contaminació física del medi.
759. 12. Identificar línies en projectes innovadors per diversificar el model productiu fent servir la metodologia d'Economia de Missions de Mariana Mazzucato.
760. 13. Desenvolupar plans estratègics sectorials vinculats amb la transició ecològica i prospectius amb l'objectiu d'incorporar línies estratègiques a nivell de totes les illes orientades a obtenir les bases per un model econòmic sostenible, descarbonitzat i resilient i que permeti un creixement socialment just, intel·ligent i democràtic per complir amb els compromisos de la llei de canvi climàtic i transició ecològica
761. 14. Invertir en mecanismes de prevenció, alerta primerenca i resposta davant els fenòmens naturals, basats en l'evidència científica disponible, per adaptar-nos als impactes negatius del canvi climàtic. Comprendre els Efectes del canvi climàtic sobre el dia a dia dels espais naturals i la biodiversitat però també el seu paper com a mecanismes de mitigació i adaptació al canvi climàtic, i, per això, la rellevància de la seva protecció i conservació.
762. 15. Creació d'un Observatori de la Sostenibilitat Ambiental a Balears, tal i com es va incloure als compromisos adquirits a l'Informe del CES del 2019.
763. 16. Impulsar accions per la rehabilitació i restauració d'espais naturals. Restauració d'ecosistemes degradats i generació d'infraestructures verdes que fomentin la connectivitat, per exemple la creació de corredors ecològics com per exemple des del Castell de Bellver amb la Serra de Tramuntana. Posar atenció també en la rehabilitació i millora dels espais periurbans degradats.
764. 17. Incorporar indicadors d'estat dels espais naturals. Sistema de compatibilitat del capital natural. Incorporar els indicadors ambientals IBESTAT i altres indicadors econòmics més enllà del PIB.
765. 18. Promoure l'educació ambiental en la línia del "Pla d'acció d'Educació Ambiental per a la Sostenibilitat (PAEAS) 2012-2025, elaborat pel Ministeri de Transició Ecològica i Repte Demogràfic que consta de sis eixos operatius i seixanta-una accions claus a desenvolupar per part de l'Adm General així com orientacions de treball i propostes d'accions per sectors i agents implicats. S'han d'implementar programes i projectes coordinats entre centres educatius i universitat per impulsar la transició ecològica justa, l'Educació ambiental i divulgació científica i entendre la Recerca, la tecnologia i la innovació com a eines imprescindibles per afrontar la transició ecològica. Fomentar la implicació dels

agents de l'I+D+i de les illes en aquest repte mitjançant la identificació i finançament de projectes clau.

- 766. 19. Aliances i cooperació amb altres territoris de la mediterrània. Creació d'un Observatori de la Biodiversitat a les Illes Mediterrànies amb seu a Balears però d'àmbit mediterrani.
- 767. 20. Reforçar la base legal i criteris tècnics pel desenvolupament d'activitats i projectes que puguin lesionar els valors naturals
- 768. 21. Actualitzar els catàlegs d'espècies amenaçades, vulnerables o en perill d'extinció i mitigar l'impacte d'espècies exòtiques i invasores sobre la biodiversitat local
- 769. 22. La inclusió de nous Indicadors ambientals a l'hora d'avaluar les polítiques públiques.
- 770. 23. Substitució paulatina de l'arrossegament per arts i portes d'arrossegament voladores per a minimitzar l'impacte al medi marí.

771. **3.4. SOBIRANIA ALIMENTÀRIA**

772. **CONTEXT**

- 773. Abans de l'esclat de la pandèmia, el sector primari de les Illes Balears es trobava en una situació complicada. El procés de globalització de les darreres dècades, en que s'havien anat aixecat totes les barreres aranzelàries amb pràcticament tots els tercers països, va anar deixant en una posició de debilitat als nostres productors primaris al ritme que s'ampliava l'espectre de la seva competència, obligant-los a competir via preus i minvant el seu poder de negociació vers les grans distribuïdores.
- 774. La pandèmia de la COVID va trastocar aquest procés de globalització, obligant per la seva naturalesa a tancar les fronteres dels països i reduir el seu tràfic de mercaderies amb la resta del món. Indirectament, la pandèmia va assenyalar una de les debilitats del nostre sistema d'organització econòmic: l'elevada dependència de l'exterior en determinats productes estratègics com els productes alimentaris.
- 775. Arrel d'aquesta situació, el sector primari va recuperar el seu estatus d'essencial i la seva importància estratègica, una importància que es podria resumir en 3 aspectes primordials:
 - 776. - Com a bé essencial que cal garantir un cert autoabastiment per raons de seguretat nacional
 - 777. - La necessitat de reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle per frenar el canvi climàtic.

778. - La conservació del paisatge.
779. Respecte aquest darrer punt, de les 499.170 hectàrees disponibles a les Illes Balears, el 43% està dedicada a cultius agrícoles i pastures, el 44% forestal i el 13% de superfície no agrari, una dada que il·lustra la importància clau del sector en la conservació del nostre paisatge.
780. D'altra banda, la posterior guerra d'Ucraïna ha disparat els costos de determinats inputs clau del sector, uns increments que els productors s'han vist obligats a traslladar al consumidor final. Un estudi realitzat pel Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació (MAPA) reflecteix que durant l'últim any els costos de producció s'han incrementat un 33%, un percentatge que es va disparar fins al 145'28% en el cas de la compra de fertilitzants nitrogenats, segons el MAPA.
781. Aquesta escalada de preus ha afectat de forma molt especial als petits productors. El desembre de 2022 es va signar el PROVILAC 2022, un acord interprofessional del sector lleter de Menorca, on ha afectat profundament la crisi de subministraments, en particular degut a la dependència d'Ucraïna de cereals i oleaginoses, a part dels costos derivats de l'increment del preu d'energia. Tot plegat aquesta situació ha portat a l'extrem a un dels sectors més emblemàtics i tradicionals de Menorca, com és la llet i el formatge. L'esperit de PROVILAC ha despertat un esforç de diàleg i compromís entre tots els actors del sector i l'administració, una col·laboració que s'ha d'estendre i reforçar a tots els sectors tradicionals per tal d'evitar la seva pèrdua.
782. En global, aquesta conjuntura a posat la sobirania alimentària a l'agenda política europea com un eix prioritari d'actuació. Ja al 2020, la nova estratègia europea Farm to fork apuntava de forma clara aquest objectiu de garantir la seguretat alimentària. Des de llavors, a Balears hem apostat de forma nítida al sector, fent que durant el 2022 sigui el segon en termes d'increment de PIB (+16'9%), només superat per l'industrial (17%).
783. En el marc de l'adaptació al canvi climàtic, la pandèmia i la guerra d'Ucraïna han suposat una embranzida a la transició. Per això, des del Govern ja hem començat a legislar per donar al producte local la importància estratègica que es mereix. Així ha sigut, per exemple, en la redacció de l'article 102bis de la nova llei turística, que compromet al sector d'hostaleria a un percentatge mínim d'entre el 3 i el 5%, en funció de la tipologia d'establiment, de producte primari balear. Sols aquesta mesura, entrada en vigor el 2022, implicarà més de 20 milions d'euros anuals pel sector.
784. D'altra banda, des del Govern de les Illes Balears s'ha incorporat una clàusula per tal que els contractes amb l'administració pública que impliquin compra d'aliments hagin d'incloure un mínim d'un 16% de producte local i ecològic. Igual que en el cas de restauració, la clàusula implicarà una gran oportunitat econòmica pel sector primari.
785. En la mateixa línia, hem anat fent passes en el reconeixement de la insularitat en matèria de política agrària, tal i com marca l'article 91 del Tractat de Funcionament de la UE, així com l'apartat

83 de la Resolució del Parlament Europeu, de 7 de juny de 2022, sobre les illes de la Unió i política de cohesió. D'aquesta manera, hem aconseguit el reconeixement de la insularitat en la Política Agrària Comú (PAC), que a partir de 2023 compensa els sobrecosts de la nostra pagesia: el sector agrari i ramader percebrà de mitjana un 50% més en relació a l'anterior PAC negociada pel Partit Popular.

786. La sobirania alimentària és un objectiu en sí mateix, però alhora conflueix amb la lluita del canvi climàtic. La lluita contra el canvi climàtic es beneficiarà de les reduccions d'emissions associades a les importacions de productes d'alimentació. És un factor especialment important, sobretot per un sector que és, probablement, el més vulnerable als canvis de temperatura i a l'increment de fenòmens meteorològics extrems lligats a aquest procés.

787. **DIAGNÒSTIC**

788. De la lectura del balanç dels darrers 4 anys es desprèn ja una fulla de ruta molt clara pel sector primari: la necessitat del seu foment i protecció per múltiples motius estratègics. Per aconseguir-ho, cal fer un repàs pels principals reptes que s'enfronta el sector per assolir l'objectiu de la sobirania alimentària.
789. En primer lloc, per incrementar la producció cal que el sector sigui cal que hi hagi gent que vulgui treballar la terra. El sector ha de ser capaç d'atreure professionals, especialment als col·lectius més joves, el que passa per a ser un sector atractiu per emprendre-hi i que garanteixi unes bones condicions laborals.
790. De la mateixa manera, cal potenciar i valoritzar el paper de la dona pagesa dins el sector agrari. Aquest reconeixement ha de ser patent tant dins les explotacions agràries com dins les estructures representatives de les entitats que les exploten. El paper de les institucions en aquest aspecte és cabdal, tant en el camp de la conscienciació i sensibilització ciutadana en el tema com en l'establiment de mesures per reduir la bretxa de gènere i atacar la resta de discriminacions per aquest motiu.
791. La competència tan intensa en un sector tan globalitzat és una de les principals barreres d'entrada pels petits productors al mercat, sovint amb molt poc poder de negociació front a les grans distribuïdores, el que els aboca a reduir els preus apropant-los als costos de producció. Amb aquestes condicions, és molt difícil emprendre, així com créixer en un sector tan competitiu. Cal potenciar les fórmules d'associacionisme entre petits productors per tal de reforçar el seu poder de negociació i l'aprofitament de les economies d'escala. Per exemple donant suport a les fórmules cooperatives, que a dia d'avui ja concentren el 49% de la producció agrària de la nostra comunitat.
792. Cal reconèixer la tasca realitzada per les cooperatives agroalimentàries de donar un paraigües i un accés a serveis i infraestructures als petits productors, un reconeixement que ha d'anar més

enllà si es pretén aconseguir la sobirania alimentària al nostre arxipèlag sense prescindir de les PIME. El cooperativisme, a més, és sinònim a garantia d'estabilitat i qualitat en l'ocupació, sent un sector on és especialment necessari donada la seva vulnerabilitat, a més de la promoció intrínseca dels valors democràtics i igualitaris d'aquestes entitats que són, per sí mateixes, un bé públic que cal protegir i fomentar.

793. Malgrat que ja hi ha hagut avanços en el reconeixement de la insularitat aquesta legislatura, cal seguir-hi avançant per tal de garantir una competència justa amb la resta de territoris peninsulars. Un dels aspectes que més ha limitat al sector en aquest sentit ha sigut la regla de mínimis, que limita de forma especial a un sector molt vulnerable ja de per sí. La seva revisió a nivell europeu és urgent per tal de garantir una justa competència.
794. Els recursos hídrics són condició bàsica per qualsevol forma de vida. Garantir la seva disponibilitat en condicions de seguretat és essencial per qualsevol explotació agrària o ramadera. La disponibilitat d'aigua és un factor crític i un dels més susceptibles de ser afectats per l'increment de temperatures lligada al canvi climàtic.
795. La política d'aigua de la propera dècada ha de ser una absoluta prioritat en totes les institucions. En l'àmbit particular del sector primari, caldrà buscar fórmules normatives per facilitar la introducció de noves tecnologies d'estalvi i reutilització d'aigües, per tal de minimitzar l'impacte de l'activitat del sector en la disponibilitat dels escassos recursos hídrics de la nostra comunitat autònoma.
796. Per aconseguir unes explotacions més ecològiques i sostenibles, cal buscar els marcs adequats per tal d'incentivar la innovació i la incorporació de tecnologia en el sector primari. L'economia circular en el sector primari no és, potser, tan rompedor com en altres àmbits de l'economia. Tot i així, continua havent-hi multitud d'oportunitats per allargar el cicle de vida dels recursos i aconseguir així unes explotacions agràries més eficients tant en termes econòmics com ecològics.
797. Un altre dels reptes que enfronta el sector és la recerca d'un equilibri en el referent a l'ús del sòl rural. La transició energètica obliga a buscar espais on es puguin realitzar instal·lacions fotovoltaïques amb la major eficiència, creant una situació de conflicte entre la transició energètica i la necessària sobirania alimentària. Des del PSIB, entenem el conflicte que això genera donada l'actual estructura de preus de l'energia i els productes alimentaris, creant una potencial situació de competència en que els petits productors agrícoles trobin dificultats per competir amb empreses energètiques de major grandària. És previsible que aquesta situació, sense intervenció, desplaci l'activitat agrària d'aquests petits productors incapaços de resistir la competència pel sòl.
798. Els i les socialistes estem convençuts de que és possible trobar un equilibri en aquest conflicte, però caldrà la intervenció decidida de les institucions per tal de buscar mecanismes compensatoris per poder satisfer alhora les necessitats energètiques de la comunitat amb la

necessària promoció del producte local.

799. Però per ser capaços d'incrementar la nostra producció és necessari garantir el manteniment de les infraestructures necessàries per part de les institucions. Aquest és un aspecte que afecta primordialment a l'activitat ramadera en el referent als escorxadors i sales de desfer, sovint una barrera d'entrada als subministraments als mercats de la ramaderia local. Cal garantir una capacitat adequada als objectius estratègics establert per part de les institucions.
800. Més enllà de tot lo exposat, l'assoliment de la sobirania alimentària no sols passa per els aspectes de la producció i la distribució. Més enllà d'incrementar la producció per tema de seguretat i com a sector d'interès estratègic, cal atacar una de les xacres del sector alimentari, juntament amb el sector turístic. Cal impulsar canvis normatius i, per tant, en el marc d'incentius de les empreses per tal de que comencem a implementar protocols i polítiques per minimitzar el malbaratament alimentari.
801. El malbaratament representa una pèrdua constant per la societat tant en termes econòmics com ecològics. En termes econòmics és una ineficiència injustificable que equival cada any a milions d'euros en pèrdues. En termes ecològics implica una pèrdua de recursos sovint en perfecte estat constant. Per atacar-ho, caldrà repensar des del models logístics, aspectes normatius en l'àmbit sanitari i de consum, així com aspectes organitzatius dels protocols a l'hora de tractar amb productes alimentaris en els sectors de la restauració i l'hostaleria. L'objectiu és tant d'eficiència econòmica com de sostenibilitat.
802. La innovació serà cabdal per ser competitius en un sector tan internacionalitzat com el primari: cal apostar de valent en noves fórmules que ens permetin ser més eficients amb l'ús i consum de recursos per fer d'aquest un sector d'oportunitats.

803. **PROPOSTES**

804. 1. Ampliar els percentatges de compra de producte balear per part dels establiments de restauració al ritme que l'increment de producció local ho permeti.
805. 2. Incrementar l'assessorament i acompanyament a joves emprenedors que vulguin començar la seva activitat en el sector primari. Des d'assessorament tècnic fins a mesures fiscals.
806. 3. Intensificar els instruments i recursos per a la millora de la industrialització i comercialització agroalimentària en les cooperatives agràries. Fomentar la orientació i el coneixement dels mercats, la potenciació de les eines per al foment de la comercialització, amb la finalitat de donar una adequada sortida a les produccions agroalimentàries i en la recuperació de l'activitat agroindústria de les nostres illes.

807. 4. Reclamar la inclusió de la insularitat ja reconeguda a nivell europeu a la regla de mínimis per garantir un accés en igualtat al mercat.
808. 5. Foment de les assegurances agràries com a eina per garantir les rendes de les explotacions.
809. 6. Establir les mesures pertinents que permetin que les aigües regenerades puguin ser utilitzables per l'agricultura després de la depuració, eliminant les restes de sal que en aquest moments fan que molta d'ella no sigui aprofitable per l'agricultura.
810. 7. Garantir que l'aplicació de la futura PAC a les Illes Balears tingui en consideració la insularitat característica del nostre territori i els sobre costos que comporten.
811. 8. Desenvolupar xarxes i infraestructures de producció, distribució i abastiment local de productes agroalimentaris i consums agraris amb criteris d'economia circular, tancament de cicles i d'accessibilitat global. Fomentar els Productes agroalimentaris locals, ecològics amb criteris de sostenibilitat.
812. 9. Realitzar de forma conjunta amb el sector turístic un estudi que analitzi les causes normatives i pràctiques del malbaratament alimentari en restauració per tal de poder realitzar les pertinents intervencions.
813. 10. Donar suport als projectes de recuperació i manteniment de l'activitat agrària a la Serra de Tramuntana, cabdals per la seva conservació.
814. 11. Posar en marxa l'Observatori de cadena alimentària
815. 12. Recuperar sòls agrícoles fomentant l'agricultura regenerativa.
816. 13. Impulsar la digitalització i la transició energètica del sector pesquer amb mesures com l'electrificació de les embarcacions de la flota de Balears.

817.

EIX 4.

ECONOMIA PER A LES PERSONES

818. 4.1. SECTORS PRODUCTIUS I EMPRENEDORIA

819. La gestió de l'activitat econòmica durant i després de la pandèmia del Covid-19, així com de la posterior crisi energètica derivada del conflicte bèl·lic a l'est d'Europa, ha estat marcada amb un clar segell del socialisme de les Illes Balears. La intervenció decidida de les institucions públiques ha permès revertir el xoc de la pandèmia i, després, de l'escalada de preus en menys de 2 anys, assolint una recuperació vertiginosa després d'un 2020 on es va desplomar l'activitat econòmica gairebé un 20%.
820. No obstant, i malgrat la magnitud de la davallada, tres anys després ens hem recuperat del cataclisme: amb dades del 2022 (encara provisionals), les Illes Balears som l'autonomia que creix a major ritme d'Espanya: 13'3% front al 4'5 estatal. Durant el primer trimestre de 2022, hem crescut un 9,5 % interanual i durant el segon, un 18,4 % (la mitjana espanyola el segon trimestre ha estat en el 6,3 %). Entre 2015 i 2022 s'han creat 100.000 nous llocs de treball, un 23 % més que el 2015. Estam en màxims històrics, encadenant des de 2021 i fins febrer de 2023 més de 15 mesos consecutius amb màxims d'ocupació. Alhora, les polítiques de protecció del teixit productiu (ERTO, ajudes, crèdits ICO i ISBA, etc.) han permès conservar la pràctica totalitat del teixit productiu, recuperant el nombre d'empreses pre-pandèmia amb menys d'un any i mig. L'emprenedoria ha agafat una embranzida particular, no sols recuperant el nivell pre-pandèmia sinó superant-lo amb escreix: hem passat d'una mitjana d'autònoms de 93.668 al 2019 als 97.111 de 2022.
821. Ara que som aquí pot semblar - com diuen algunes veus interessades de la dreta política i mediàtica - que aquesta evolució és normal i previsible, al marge de l'actuació pública. Emperò, basta fer un curt exercici de memòria per recordar com la Gran Recessió del 2008 i la gestió neoliberal de la mateixa ens va enfonsar en la més profunda precarietat durant més de 7 anys. El contrast és encara més sagnant quan recordem que, entre 2008 i 2013, el PIB només va caure de forma acumulada un 6%, però els seus efectes devastadors en termes socioeconòmics van ser més profunds i durables que la pandèmia. El PIB de 2008 no es va recuperar fins a 2015, la taxa d'atur es va disparar a més del 20%, 6 de cada 10 joves no trobaven treball i la resta encarava unes ocupacions temporals amb un salari mínim inferior als 650€ mensuals i el nombre d'empreses no es va recuperar fins a 2017.
822. Aquesta evolució recent mostra la diferència entre l'enfocament neoliberal de l'economia i una visió socialdemòcrata. La gestió socialista no és només més justa, també és més eficient en termes econòmics, deixant una economia amb una major fortalesa i resiliència front a les adversitats.
823. Però els i les socialistes no volem una economia forta que posi el creixement per davant de tota altra consideració i a qualsevol preu. Entenem que hi ha moltes més dimensions que el simple creixement del PIB, dimensions que no podem obviar si volem tenir una mirada llarga

i sobreviure als reptes que enfrontem. Volem una economia capaç d'adaptar-se al rumb que necessiten les nostres illes sense trencar-se, sense debilitar-se. Una economia forta que sigui sostenible socialment i mediambientalment. Una economia capaç de distribuir la riquesa entre totes les capes de la societat, que garanteixi qualitat de vida a les persones treballadores, que respecti el seu entorn natural i que es mostri flexible i adaptable als xocs externs.

824. La pandèmia ha mostrat un cop més com els destins dels individus i les entitats dins les complexes societats modernes són ineludiblement interdependents. La pandèmia, igual que el canvi climàtic, la digitalització i tots els grans reptes que afrontem globalment, només poden afrontar-se de forma eficient des de la col·laboració i la solidaritat. El discurs neoliberal s'ha demostrat inútil per garantir la prosperitat col·lectiva per enèsima vegada, de forma que ja només es pot defensar partint d'una absoluta insensibilitat davant la desigualtat, el bé comú i, en definitiva, l'esdevenir de la humanitat. És absurd entrar en discussions sobre la conveniència del sector públic envers el sector privat: només des del seu lideratge i la col·laboració podem afrontar les transicions que, vulguem o no, travessarem en les pròximes dècades.

825. **DIAGNÒSTIC**

826. La diversificació de l'economia és un dels principals reptes de la política balear i un dels més intricats. El lideratge indiscutible del turisme, protagonista del desenvolupament de la nostra economia, ha aclaparat la inversió privada de la nostra comunitat durant dècades baix un model de creixement quantitatiu sostingut. Ha estat massa llarga l'època en què el turisme s'ha desenvolupat de forma descoordinada i desconnectada de la resta de sectors productius, sobre el medi ambient i sobre les persones, sense considerar les seves externalitats.

827. Però ja ha acabat l'època del desenvolupament turístic sostingut i insostenible, gràcies al camí que s'ha dibuixat a la nova llei turística de les Illes Balears aprovada en maig de 2022, bloquejant el creixement de l'oferta d'allotjament turístic i marcant el camí al sector privat: la sostenibilitat ambiental i social i la recerca de sinèrgies amb la resta de sectors productius per a la diversificació.

828. És per això necessari que, d'aquí en endavant, des dels poders públics i juntament amb els agents econòmics i socials, hem de cercar polítiques decidides pel creixement de nous sectors productius a la nostra comunitat per aconseguir que aquests es desenvolupin de forma coherent per aconseguir la neutralitat climàtica, alhora que ens apropem a un model productiu més competitiu que respongui a les demandes de la nostra ciutadania.

829. En primer lloc, és necessària una planificació estratègica que coordini els esforços públics i privats en la promoció de sectors emergents que impliquin un valor afegit tant econòmicament com per la societat, com els derivats de la digitalització i l'economia verda; però també recuperar aquelles indústries tradicionals que amb el pas dels anys han perdut pes i que sovint són un emblema característic dels nostres paisatges urbans i rurals.

830. Al mateix temps, el condicionant del canvi climàtic obliga a que qualsevol esforç en la promoció de d'un o altre sector es faci amb un ull fixe a les consideracions ambientals, que han de ser un eix transversal en el desenvolupament de la nostra economia. En un territori tan fràgil i en favor de les generacions futures, la minimització d'impactes sobre el medi ambient ha de ser un factor comú de les indústries del futur.
831. La promoció de sectors estratègics és, ara més que mai, una necessitat per aconseguir superar els reptes que venen, però cal entendre molt bé el punt de partida abans per poder aprofitar les nostres potencialitats i no caure en l'error de voler reconstruir el model productiu des de zero. Des del PSIB PSOE creiem que la promoció dels sectors emergents s'ha de realitzar a partir de les fortaleces del nostre actual model econòmic i sobre la base d'una planificació estratègica que es comparteixi des de totes les institucions autonòmiques.
832. En aquest sentit, cal buscar noves sinergies entre el sector turístic i altres sectors necessaris per cobrir les noves necessitats (climàtiques, demogràfiques, tecnològiques, etc.), tot aprofitant la inversió disponible al sector turístic ara que s'ha bloquejat el creixement de nova oferta d'allotjament i que em començat el camí cap a la reducció de les places existents. L'economia blava, el sector primari, la indústria o les energies renovables son clars exemples d'àrees que poden trobar espais de confluència amb el sector turístic, diversificant l'economia des de l'arrossegament de la nostra locomotora.
833. És necessari defensar la indústria tradicional del nostre territori, un sector que en no pocs casos configura la identitat i el paisatge de molts dels nostres pobles i ciutats. Alhora, cal fomentar la seva digitalització per tal de garantir la seva competitivitat i, de la mateixa manera, que puguin crear llocs de treball estables i atractius pels nostres joves.
834. El comerç de proximitat, a part de ser un dels motors de la nostra economia, contribueix a la cohesió social i territorial dels nostres pobles i ciutats, configurant part de l'esperit dels seus paisatges. És un sector amb necessitat de reconversió i de modernització, que s'enfronta a canvis constants i amenaces globals, i, per tant, és important:
- 835. • Que el sector s'adapti al desenvolupament tecnològic (comerç digital, xarxes, reptes digitals) però és necessari donar-los eines, recursos i programes per fer-ho.
 - 836. • Impulsar programes específics de dinamització del comerç en els entorns urbans.
837. D'altra banda, és vital incentivar l'adopció de nous models de negoci innovadors que seran imprescindibles per assolir les unes Illes Balears competitives i sostenibles. El sector públic ha d'establir les condicions i el marc propici per fomentar la innovació, configurant el mercat de forma conjunta amb el sector privat per tal potenciar els sectors que siguin socialment més beneficiosos tant pel valor econòmic que aportin com per cobrir les necessitats col·lectives de la nostra societat.

838. La innovació és essencial per a la millora de l'eficiència de les organitzacions i de les empreses. Per tant és important i necessari que a les Illes Balears disposem d'un sistema d'innovació potent per tal de millorar la cadena de valor i la competitivitat de les indústries de tots els sectors de les nostres Illes. En aquest sentit, cal revitalitzar els nostres pols i parcs tecnològics per adaptar-los a l'actualitat, orientant-los en coherència amb els sectors clau per aconseguir el desenvolupament necessari
839. Cal establir les eines i incentius necessaris per donar suport a una indústria local innovadora i propera que respongui a cada necessitat del nostre model econòmic sense la dependència dels mercats internacionals volàtils i inestables.
840. La petita i mitjana empresa i els autònoms són més del 95% del nostre teixit productiu, pel que si volem una economia competitiva i resilient és imprescindible que se'ls acompanyi en la introducció de tecnologies punteres per tal de que no es quedin enrere en la digitalització o descarbonització de la nostra economia. Per tant, se'ls ha de dotar de mitjans necessaris perquè puguin desenvolupar la seva activitat amb el suport del sector públic.
841. Els i les socialistes tenim clar que el que sembrem a l'economia, creix en la nostra societat. I és per això que hem de tenir present els valors socials fonamentals en les nostres polítiques econòmiques. Cal crear els incentius adequats dins el mercat per tal de que contribueixi positivament a la societat no només en termes econòmics. Això passa per facilitar la conciliació familiar en tots els llocs de treball, aliens i autònoms. Passa per fomentar la paritat de gènere en el món laboral. Passa per facilitar que els joves puguin desenvolupar el seu projecte econòmic i vital a les nostres illes. Passa per fomentar l'economia de les cures i del sector quinari per atendre a les persones dependents.
842. Considerem necessària la innovació i el finançament de crèdits a les noves empreses pel bon desenvolupament econòmic de la nostra comunitat autònoma i col·laborar amb la universitat perquè jugui un paper fonamental en dinamitzar l'emprenedoria.
843. I com sempre hem fet els i les socialistes, en defensa i suport del més vulnerable, en favor de la major cohesió social i econòmica entre totes les persones, hem d'ampliar el suport a l'emprenedoria i al treball autònom.
844. Hem de vincular l'emprenedoria als sectors que més necessita el model econòmic de les nostres illes del futur i garantir-ne el suport en les principals dificultats, no només en les fases primerenques de la seva creació, sinó en el seu desenvolupament, en les primeres contractacions d'empleats, en la seva consolidació i en els seus processos d'escalabilitat.
845. En una economia cada dia més global, més digital i més copsada per les grans iniciatives empresarials, les iniciatives d'emprenedoria i de treball autònom es troben més desfavorides, trobant-se en una mateix mercat competitiu però en inferioritat de recursos front a grans

empreses. És per això fonamental impulsar les eines que poden contribuir a l'equilibri de la balança, compensant les mancances de recursos que els empresaris més vulnerables puguin tenir.

846. És per això que en favor de la democratització del nostre model econòmic, fomentem i ampliem els espais de col·laboració i cooperació que donin als emprenedors i autònoms la força que necessiten gràcies a la generació de sinergies, a l'agregació de solucions i a la generació d'oportunitats que la col·lectivitat ofereix.
847. En els darrers anys, a les administracions on hem governat, hem posat a l'abast de tots els emprenedors i autònoms eines de suport cap un factor fonamental pel seu desenvolupament com és el finançament especialment en moments de dificultats. Ara ha arribat l'hora de fer-la extensiva i permanent i s'han d'establir línies públiques de finançament permanent que redueixi un dels factors de principal dificultat per a l'emprenedoria, sense deixar de treballar en tots aquells altres riscos que han d'afrontar emprenedors i autònoms.

848. **PROPOSTES**

849. • Dissenyar un sistema d'innovació potent i ambiciós dotant-lo dels recursos necessaris amb l'objectiu de generar innovació des de la Universitat de les Illes Balears i des dels centres de recerca i posar-la a disposició del sector empresarial per tal que puguin aconseguir avantatges competitius.
850. • Fomentar l'R+D+I empresarial en sectors estratègics, perquè puguin ser el motor d'innovació i creixement de sectors tradicionals relacionat amb aquests sectors.
851. • Impulsar centres tecnològics com a acceleradors d'innovació del teixit productiu de les nostres Illes, majoritàriament petites i mitjanes empreses. És important la col·laboració de la universitat amb els centres tecnològics per tal d'accelerar aquests processos d'innovació empresarial.
852. • Crear l'Institut Balear de Finances per a PIMEs i Autònoms, amb la missió d'impulsar i facilitar l'accés al finançament de PIMEs i autònoms, per tal de contribuir al creixement dels sectors productius petits i mitjans de l'economia, actuant com a complement del sector financer privat, mitjançant diversos productes i serveis vinculats al finançament, principalment préstecs, avals i inversió en capital risc.
853. • Fomentar el desenvolupament de l'economia de les cures i d'atenció a majors mitjançant:
854. o Creació de la mesa de les cures i l'atenció amb representativitat de les organitzacions i associacions del sector, juntament amb les organitzacions empresarials (PIMEM, Cambres de Comerç.

855. - Reforç educatiu i de Formació Professional en les àrees de serveis de cures i atenció a majors.
856. - Inclusió d'una línia específica d'actuació de serveis de cura i atenció a dins del Pla d'Autoocupació i Foment de l'Emprenedoria
857. • Incloure en el Pla d'Autoocupació i Foment de l'Emprenedoria de les Illes Balears, línies d'actuació concretes que facilitin l'accés dels autònoms i emprenedors a tots els recursos que més necessiten.
858. • Crear l'Agència de Desenvolupament Regional i una finestra única empresarial. Tindrà com a objectius reduir la burocràcia, simplificar l'accés a les eines dinamitzadores de l'administració i facilitar a tots els sectors la modernització, la internacionalització i la diversificació del seu producte per elevar la competitivitat. Per aconseguir-ho, el Govern de les Illes Balears utilitzarà els recursos i el know-how de l'IDI i la Fundació BIT, i articularà una agència que actuarà alhora com dinamitzador de cada indústria que ho requereixi i de cada sector estratègic de la nostra economia. L'agència assumirà també funcions de finestra única empresarial, en coordinació amb les Cambres de Comerç, amb l'objectiu de guanyar eficiència, reduir la burocràcia i facilitar l'accés a tots els mecanismes d'estímul públic existents.
859. • Per fer-ho, serà necessari establir un Pla de promoció dels sectors estratègics, que seleccioni aquells sectors amb major potencial de creixement aprofitant les sinergies existents entre aquests i els reptes climàtics i tecnològics que enfrontem.
860. • S'ha de dur a terme un Pla de xoc per a la indústria tradicional en perill de desaparèixer.
861. • Crear un Pacte per a la Indústria, fòrum de debat entre l'administració i els representants d'empreses industrials de tots els sectors econòmics per tal de conèixer la realitat de l'empresa i acordar iniciatives per consolidar i incrementar l'estructura productiva dels diferents sectors industrials de les Illes.
862. • Seguir amb el diàleg social per afrontar els nous reptes de futur i garantir una economia més competitiva i, alhora, més sostenible.
863. • Modernitzar i impulsar els polígons industrials (ex. treballar amb la redacció d'una Llei de modernització de polígons industrials) perquè des dels polígons industrials i de serveis es pugui millorar la competitivitat de les empreses i aconseguir un desenvolupament econòmic més sostenible, per això, és necessari tenir unes infraestructures físiques i intel·ligents així com generar sinèrgies de col·laboració entre empreses instal·lades a la mateixa zona per ser més eficients (aprofitar canals de distribució, abaratir costos, establir canals de comunicació amb clients, aprofitar les xarxes de distribució, compartir zones d'emmagatzematge,...).

864. • Fomentar la compra pública innovadora per promoure que les PIMES venguin la seva tecnologia més innovadora als diferents nivells de govern.
865. • Ampliar les incubadores d'empreses per a prestar l'acompanyament fins a la maduració de projectes empresarials.
866. • Rellançar l'estratègia de clústers industrials centrada a respondre a les necessitats de formació, desenvolupament tecnològic, internacionalització i de cooperació.
867. • Acompanyar les empreses en l'elaboració de plans específics de digitalització, incloent-hi l'elaboració de metodologies d'autodiagnòstic, formació del capital humà en competències digitals, serveis d'assessoria especialitzada en transformació digital i elaboració de plans d'actuació.
868. • Equiparar els autònoms de fins a 3 empleats a les famílies nombroses en avantatges fiscals, socials i altres bonificacions que totes les administracions puguin establir.
869. • Finançar als emprenedors el cost de la seguretat social del primer empleat durant el primer any i el 25% dels segons empleats.
870. • Crear el Dret d'emprenedoria i vida a les Illes Balears
871. • Reforçar la presència de les empreses industrials balears a l'exterior, per tant és necessari impulsar i ajudar a les empreses en aquest procés d'internacionalització.
872. • Crear un llistat de sectors estratègics de les Illes Balears. L'objectiu és doble: per una banda demarcar els sectors prioritaris per a la diversificació del nostre sistema productiu als quals s'han de dirigir els esforços de promoció i, d'altra banda, donar una sèrie d'incentius i beneficis a les persones treballadores i empreses dels sectors estratègics. Per exemple:
873. - Donar prioritat als projectes d'emprenedoria dels sectors estratègics.
874. - Posar incentius fiscals tant a empreses com persones treballadores dels sectors estratègics.
875. - Agilitzar la creació de nous cicles formatius de FP relacionats per cobrir les necessitats de personal.
876. - Bonificar la matrícula als estudiants dels cicles de formació dual relacionats amb els sectors estratègics.

877. 4.2. TREBALL, QUALITAT DE VIDA I FORMACIÓ

878. El treball i els drets de les persones treballadores com a eixos vertebradors d'una societat més justa i igualitària han estat una de les puntes de llança de les polítiques del Govern de les Illes Balears d'ençà que començà el segon pacte de progrés al 2015. Una de les principals obsessions de la militància socialista ha estat la recuperació dels drets laborals perduts, l'eliminació de la precarietat laboral, la igualtat d'oportunitats i la superació d'unes taxes d'atur crònicament altes derivades de la gestió de la crisi del 2008 per part del Partit Popular.
879. Des de l'entrada al Govern al 2015, el Partit Socialista, prenent com a fil per teixir el diàleg amb agents socials i econòmics, va emprendre una forta aposta per revertir el model de precarietat laboral i empresarial instaurat pel PP amb la reforma laboral del 2012. Tot i el contrari context internacional inicial i al receptari neoliberal que es professava dins l'àmbit tant nacional com europeu i global, els i les socialistes de Balears hem empès cap a un model més inclusiu, just i que porta a la millora contínua de la qualitat de vida de les persones treballadores: el model de protecció, garantia i millora dels drets i oportunitats.
880. Vuit anys després podem dir amb orgull que hem revertit la situació. Tot i haver travessat una de les majors crisis sanitària, social i econòmica de la nostra història, i estar immersos a una crisi energètica i de preus derivada d'una guerra a Ucraïna, les polítiques socialistes no han perdut de vista el seu objectiu: avançar cap un model laboral amb drets més sòlids per les persones treballadores. Des de la reforma laboral del 2021, que ha suposat un gir de 360° a les relacions laborals del nostre país donant estabilitat i protecció tant a empreses com a les persones treballadores; el Pla de Lluita contra la Precarietat Laboral de la Inspecció de Treball i Seguretat Social als mesos d'estiu; la creació de l'Institut Balear de Salut Laboral (IBASSAL) per a combatre les elevades xifres de sinistralitat de les nostres illes; l'increment del salari mínim interprofessional en més d'un 40%; les reformes legislatives en matèria d'igualtat avançant en les mesures de conciliació, igualtat retributiva i lluita contra la bretxa de gènere; la pujada de les pensions per protegir els nostres majors; o fer del Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB) l'entitat de referència per a la inserció, intermediació i formació en l'ocupació de les Illes Balears.
881. Aquestes i moltes altres mesures, han canviat el paradigma de les relacions laborals al nostre país i a les illes. Balears han assolit una plena ocupació que no experimentaven des de la Gran Recessió i que suposa una garantia per la millora de la qualitat de vida de la classe treballadora. La taxa d'atur mitjana del 13'4% al 2015 s'ha reduït fins al 7'1% del 2022 - minvant en més de 27.000 persones les llistes de l'atur autonòmiques. En termes d'ocupació hem passat de 433.000 afiliats a la Seguretat Social al 2015 a més de 527.000 al 2022. Ara bé, no tan sols parlem de més ocupació, sinó també de millor qualitat. Pel que fa a la contractació temporal, els socialistes hem capgirat la inèrcia creada pel Partit Popular, i hem reduït la taxa de temporalitat fins al 20,8% al 2022. És a dir, 8 de cada 10 contractes a les Illes Balears són indefinits. Pel que fa la parcialitat, la taxa del 19,5% al 2015 es situa a l'11,8% al 2022. És important destacar que aquestes mesures

i xifres han beneficiat especialment les dones i els joves, que havien estat més afectats per la destrucció de drets de la reforma laboral del 2012 del Partit Popular.

882. Ens deien que només es podia créixer sobre la base de persones treballadores pobres, amb contractes precaris, que si s'incrementava el salari mínim interprofessional es destruiria l'ocupació i tancarien les empreses o que degut a l'estacionalitat del nostre sistema productiu era impossible mantenir una taxa d'atur baixa tot l'any. No obstant, podem estar orgullosos d'haver demostrat que els dogmes de la dreta sobre el mercat de treball i la nostra estructura productiva ja només es poden defensar des de la fe cega, ja que a la llum de les dades ha quedat acreditada la tesi contrària. En aquest sentit, estem vivint un canvi d'època on la vella ortodòxia neoliberal d'Europa i de les grans institucions econòmiques de referència internacional (FMI, Banc Mundial, etc.) és substituïda pels postulats socialdemòcrates i una perspectiva del sistema econòmic més justa.
883. Dues legislatures després és evident que la precarietat era una opció entre d'altres i que, a més, era la pitjor opció tant per les persones treballadores com per les empreses i el conjunt de societat. A les Illes Balears hem encadenat 15 mesos consecutius amb rècords d'ocupació, tenim més empreses i autònoms que mai, som el motor de creació d'ocupació a Espanya i encarem el 2023 amb molt bones perspectives de creixement econòmic, acreditades per totes les entitats d'anàlisi independents. Això significa que no podem parlar de millorar la nostra economia si això no passa per garantir i consolidar més drets i una ocupació de major qualitat pels treballadors i treballadores.
884. Però no hi ha lloc per l'autocomplaença. Revertir la situació sagnant del 2015 i recuperar els drets perduts només és el principi. Ara que hem aconseguit blindar els drets de la majoria social, és el moment de liderar les noves transicions que ja s'albiren en l'horitzó. Malgrat a millora viscuda els darrers vuit anys, el nostre objectiu és el mateix: liderar les polítiques que millorin la qualitat de vida de les persones treballadores.

885. **DIAGNÒSTIC**

886. Avancem cap a un nou contracte social centrat en les persones. Proposem un futur que situï a les persones en el centre de les polítiques econòmiques i socials i de la pràctica empresarial, garantint la igualtat i sostenibilitat per a les generacions presents i futures.
887. Noves forces estan transformant el món del treball. Ens esperen innumbrables oportunitats per a millorar la qualitat de vida de les persones treballadores, ampliar els drets i llibertats, tancar la bretxa de gènere, avançar en les nostres capacitats i aprenentatges, gaudir de l'oci, el temps lliure i la vida. Ara bé, res d'això ocorrerà per si mateix. Els i les socialistes hem de continuar liderant la democratització de les relacions laborals al nostre país i a les Illes Balears, que garanteixi una participació justa de les persones treballadores en el progrés econòmic i social, i en definitiva, la seva qualitat de vida.

888. La crisi sanitària de la COVID-19 ha canviat totalment la concepció del treball per a les persones treballadores. La nostra relació amb el treball està canviant. L'impediment sanitari per gaudir del temps lliure, de moments amb els nostres estimats, ens ha fet reflexionar sobre el lloc que ha d'ocupar el treball a les nostres vides. És cert que ens permet satisfer les nostres necessitats materials i construir una vida digna. Ara bé, més enllà, el treball ha de contribuir al nostre propòsit com a persones, ens ha de permetre crear la nostra identitat, satisfer les aspiracions personals i professionals, i garantir la qualitat de vida de les persones treballadores.
889. Ens trobem davant la revalorització del temps d'oci i la conciliació de la vida personal i familiar. És per això, que els i les socialistes proposem avançar cap a la sobirania de les persones treballadores sobre el seu temps. Els models laborals fonamentats en el "presentisme" i les llargues jornades laborals han quedat obsolets. Ja fa 100 anys a Espanya vam ser pioners a Europa amb la regulació de la jornada laboral de 8 hores i, des del PSIB PSOE, considerem que estem en un moment idoni per a que Espanya torni a liderar aquest debat sobre la conciliació i la qualitat de vida de les persones treballadores. Els treballadors i treballadores necessiten una major autonomia sobre el seu temps de treball i d'oci, per millorar la seva salut, competitivitat i productivitat. Cal prestar esforços encaminats a buscar noves fórmules que generin opcions reals de flexibilitat, jornades de treball que s'adaptin a les necessitats de les persones treballadores, un control efectiu sobre els horaris de treball, majors drets de conciliació, a més de mesures per a millorar la productivitat.
890. D'altra banda, la crisi de la COVID-19 ha accelerat la transformació digital de la societat, i per tant, també del món del treball. Les noves tecnologies estan posant a prova la resiliència de la figura del contracte de treball i de les proteccions socials i drets que emanen d'aquesta. El treball en plataformes digitals, el teletreball, l'aplicació de la Intel·ligència Artificial, figures com la reputació digital, el treball amb robots o cobots, l'ús de dades personals, són alguns dels exemples que s'estan confrontant amb els drets de les persones treballadores, i que no en poques ocasions, cerquen una fugida del dret del treball i la seguretat social. Per tant, és imprescindible que aquestes noves realitats s'afrontin des de la humanització de la tecnologia, que aquesta es posi al servei de les persones treballadores, per millorar la seva qualitat de vida.
891. Cal entendre l'entorn de treball com el que és: l'espai físic i virtual on la majoria de les persones passa gran part del dia. Conseqüentment a aquesta reflexió, hem de configurar aquest espai o entorn de treball no només en termes de servei al client, sinó també com àmbits que s'han de dissenyar tenint en compte el benestar i la qualitat de vida de les persones treballadores. La tecnologia ens dona noves oportunitats i innovacions per la millora de la salut de les persones (com ha sigut el cas dels sistemes d'elevació de llits als establiments hotelers), així com per aplicar mesures que facilitin la conciliació de la vida personal i familiar, permetent-nos separar de forma nítida el temps de treball del temps lliure, per exemple amb una regulació profunda del dret a la desconexió digital. Les noves tecnologies ens aporten infinites oportunitats per millorar l'eficiència dels nostres processos productius, però aquests increments en termes

d'eficiència i productivitat han de distribuir-se de forma equilibrada entre l'empresa i les persones treballadores. Novament, la qualitat de vida de les persones treballadores i la millora dels seus entorns de treball també ha de ser el fi de l'ús de les tecnologies.

892. En un context de crisi climàtica com l'actual, i amb unes illes fràgils com les Balears i amb recursos limitats, els sectors productius no tan sols s'han de limitar a generar riquesa i economia, sinó que el nostre futur passa per empreses que generin valor afegit a la nostra societat, i en particular, contribueixin a la sostenibilitat i protecció del nostre territori i medi ambient. Aquesta realitat dona pas a noves oportunitats de feina dins l'economia verda, amb llocs de treball qualificats, que requeriran d'un sistema d'intermediació i formació liderat pel SOIB. Però també haurem de fer front a les conseqüències de la crisi, cada vegada més freqüents, com els episodis climàtics descontrolats (elevades temperatures, temporals, etc.), el que ens obliga a dissenyar noves mesures per protegir i garantir la salut de les persones treballadores.
893. I si parlem de SOIB, ens hem de referir a l'aprenentatge. Les organitzacions, les empreses i les persones treballadores necessiten d'un procés d'adaptació a les transformacions dels models productius i dels llocs de treball, de manera que no es deixi a ningú enrere i ens permeti continuar avançant en la plena ocupació, i en un model econòmic més competitiu i amb major productivitat. En aquest sentit, els i les socialistes apostem per el dret de les persones treballadores a un aprenentatge continu al llarg de la vida professional, que permeti adquirir noves competències, perfeccionar-les i reciclar-se professionalment. Tenim la responsabilitat de generar un ecosistema d'aprenentatge al llarg de la vida que sigui efectiu i compti amb la finançament adequada.
894. Per a la consecució d'aquesta fita, el SOIB es vertebrarà com la pedra angular en el sistema d'intermediació laboral i gestió d'ofertes, formació ocupacional i formació professional, adaptant el seus serveis a les noves realitats del món del treball. Cal entendre que la plena ocupació és un bé públic de primer ordre, i que com a tal el l'hem de salvaguardar i protegir. Per fer-ho de forma efectiva, és necessari que el SOIB sigui el principal mecanisme d'intermediació laboral de les Illes, en detriment d'alternatives privades, com les ETTs que potencien la precarietat laboral. Una intermediació laboral de qualitat és garantia d'oportunitats per les persones treballadores i per les empreses.
895. I no podem parlar de qualitat de vida sense salut. Amb la crisi sanitària de la COVID-19 hem après la rellevància de la salut en les nostres vides. La plena ocupació i la qualitat d'aquesta passen per garantir un dret a la salut, sòlid i ampliat, de les persones treballadores. El nou mercat de treball ens obliga a avançar en la persecució de nous drets: el reconeixement de la salut mental dintre de la gestió preventiva en les empreses i les malalties professionals; la coordinació i integració de la salut laboral dintre del servei públic de salut per a una millor gestió i reconeixement de les malalties professionals; posar la ciència i la innovació a disposició de la salut de les persones treballadores (per exemple, sistemes d'elevació de llits als hotels, carros

motoritzats per les cambreres de pis, exoesquelets, etc.); així com també avaluar l'impacte del temps i el ritme de treball en la salut.

896. Els i les socialistes tenim clar els objectius i els camins que hem d'assolir, així com també les visions i les mirades per afrontar-los. La igualtat i l'empenta intergeneracional imperaran en el conjunt de les nostres polítiques.
897. Hem d'aprofitar el moment. Tenim les idees i les eines necessàries per assolir els reptes plantejats, per millorar la qualitat de vida de les persones treballadores. Hi ha reptes que necessiten d'una col·laboració a tots els nivells de la societat, una col·laboració que només podem assolir des del lideratge públic. Des de la cooperació de totes les forces del país hem aconseguit vaccinar a tota la població alhora que ens hem recuperat de la pitjor recessió en 100 anys amb una velocitat espectacular. Un cop més, estem vivint un canvi d'època. La COVID-19 i la crisi de preus ens han tornat a mostrar que el mercat i la competència per sí soles no poden guiar a la societat si volem superar tots els reptes que el segle XXI ens planteja. Des del PSIB-PSOE defensem que els valors fonamentals per la prosperitat d'una societat han de ser la solidaritat i la cooperació, des de la consciència de que la complexitat de les societats modernes ens fan a tots els individus i a totes les organitzacions interdependents. Trobar un equilibri entre aquesta interdependència i la defensa de les llibertats individuals és la clau d'aquest nou contracte social.
898. Aquesta col·laboració engloba per suposat la tan repetida col·laboració pública-privada, però ha d'anar molt més enllà. Del que parlem és d'una reforma de la governança de les institucions públiques i privades, per tal que la presa de decisions dins tots els àmbits faci passes cap a la pluralitat i la interdependència que caracteritzen les nostres societats. En paraules de Mariana Mazzucato: cal passar de l'economia d'accionistes (shareholders) a l'economia de les parts interessades (stakeholders).

899. PROPOSTES

900. • Continuar liderant el Pla de Lluita contra la Precarietat Laboral de la Inspecció de Treball i Seguretat Social, amb especial èmfasi en el control del temps de treball (temps de treball, parcialitat, ocupació irregular) per seguir avançant cap a un mercat de treball que garanteixi el compliment de la normativa vigent i promogui una major qualitat de vida de les persones treballadores.
901. • Exigirem al Govern de l'Estat a una reformulació de l'Estatut dels Treballadors per equiparar-lo amb la realitat actual del mercat de treball i de la resta de marc regulador del mateix, establint fórmules:
902. o Per adaptar els permisos retribuïts a les realitats actuals de les persones treballadores.
903. o I per adaptar el text en general a les noves problemàtiques sorgides arrel de la

introducció de noves tecnologies, entre d'altres.

- 904. • Sol·licitarem al Govern d'Espanya una revisió profunda de l'Estatut dels Treballadors que vagi acord a la realitat del mercat laboral del país.
- 905. • Reclamar al Govern d'Espanya la modificació la Llei sobre Infraccions i Sancions a l'Ordre Social, de manera que la superació del límit anual d'hores extres constitueixi una infracció per cada persona treballadora afectada. Actualment, tan sols figura com una infracció amb independència del número de persones treballadores afectades.
- 906. • Elaborarem un Pla de de promoció i protecció de la salut mental en els centres de treball, per tal de posar el focus els factors que contribueixen a l'estabilitat i salut mental de les persones treballadores i incentivar a les empreses en la seva promoció.
- 907. • Reclamem la modificació de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals per a incorporar el factor temps de treball i ritme de treball en els plans de prevenció, avaluació de riscos laborals i planificació de l'activitat preventiva
- 908. • Establir els programes públics d'intermediació laboral del SOIB com a columna vertebral del mercat de treball de cadascuna de les illes Balears per a garantir la igualtat d'oportunitats i aconseguir un mercat laboral més flexible que cobreixi les necessitats i demanes d'empreses i persones treballadores amb la major agilitat i eficiència possible.
- 909. • Establir des del SOIB itineraris de requalificació i recol·locació de les persones treballadores que perdin el seu lloc de treball com a conseqüència de la incorporació de noves tecnologies.
- 910. • Impulsarem programes per a garantir la inserció laboral dels joves universitaris i graduats d'FP en ocupacions lligades a la seva formació amb la finalitat de retenir el talent illenc.
- 911. • Elaborarem un Pla Estratègic per a la integració de les noves ocupacions vinculades a la transició ecològica de les Illes Balears, per tal de que l'escassetat de formació i qualificació no sigui un coll de botella per cometre aquestes reformes estructurals.
- 912. • Elaborarem una proposta legislativa per a garantir l'extensió de la formació contínua de les persones treballadores del sector turístic durant l'hivern.
- 913. • Enfortir la xarxa municipal d'infraestructures i personal en matèria de polítiques actives d'ocupació d'àmbit local.
- 914. • Modificar la Llei de Prevenció de Riscos Laborals i el Reial decret de llocs de treball per a incrementar la protecció de les persones treballadores, especialment en els centres de treball a l'aire lliure, enfront de les inclemències meteorològiques:

915. 1. Establir expressament obligacions de protecció per a les empreses.
916. 2. Estudiar situacions i condicions de clima que prohibeixin la prestació de treball (alertes de baixes o extremes temperatures, tempestes etc.)
917. • Millora de la protecció front les malalties professionals:
918. 1. Sol·licitar al Govern d'Espanya que iniciï el procediment previst per a estudiar la inclusió en el quadre de malalties professionals de les patologies dorsolumbars patides per les cambreres de pis.
919. 2. Sol·licitar al Govern d'Espanya que inclogui en el quadre de malalties professionals les patologies de les cambreres de pis que van ser reconegudes en 2018 per la Seguretat Social: Síndrome del túnel carpià, tenosinovitis de Quervain, dit de ressort, epitrocleitis, epicondilitis o "colze del tennista", bursitis.
920. • Increment progressiu del salari mínim interprofessional.
921. • Aplicació de les mesures del Primer Pla de Conciliació a l'àmbit laboral de les Illes Balears.
922. • Reforçar les actuacions de la Inspecció de Treball i Seguretat Social en l'àmbit de la igualtat.
923. • Continuar amb el recolzament a les figures de les oficines d'igualtat dels agents econòmics i socials.
924. • Pla de promoció i protecció de la salut mental en els centres de treball.
925. • Sol·licitar al Govern d'Espanya que iniciï el procediment previst per a estudiar la inclusió en el quadre de malalties professionals de les patologies derivades de la salut mental, com l'estrès o l'ansietat.
926. • Aplicació de coeficients reductors per anticipar l'edat de jubilació, sense perjudici econòmic, per a professions especialment afectades per accidents de treball i malalties professionals (com per exemple, les cambreres de pis).

927. **4.3. ECONOMIA SOCIAL**

928. L'afectació de la pandèmia ha estat, i és, profundament asimètrica en funció de la naturalesa de les activitats productives. Aquelles més centrades en serveis de caràcter presencial, o que requereixen d'interacció social, s'han vist durament castigades; igual que totes aquelles lligades a moviments internacionals de persones. Altres activitats, que poden suplir en tot o

en part el seu funcionament a través de l'ús de tecnologies i entorns digitals, s'han mantingut o fins i tot s'han vist afavorides per aquesta situació. En conseqüència, s'han posat de manifest nombroses limitacions i disfuncions del sistema econòmic. Procedeix reflexionar, per tant, sobre la conveniència d'impulsar fórmules alternatives d'activitat econòmica, que permetin reconstruir el teixit productiu, enfortint-lo i orientant-lo, en paral·lel, cap a la sostenibilitat.

929. La pandèmia ha mostrat les costures de la nostra societat. Més enllà de lo públic, que també s'ha mostrat imprescindible, el que ha evidenciat és la necessitat de col·laboració entre totes les parts en una societat tan complexa que s'enfronta a reptes transversals. La tan sonada resiliència que busquem des de totes les institucions per ser resistents als envits que ens esperen es mostra només assolible des de la coordinació de totes les forces, una cooperació també transversal.
930. L'economia social comprèn el conjunt de les activitats econòmiques i empresarials que, duen a terme aquelles entitats privades que persegueixen bé l'interès col·lectiu dels seus integrants, bé l'interès general econòmic o social, o tots dos. Tot això de conformitat amb els principis orientadors: la primacia de les persones i de la fi social sobre el capital; la gestió autònoma, transparent, democràtica i participativa; l'aplicació dels resultats obtinguts de l'activitat econòmica en funció del treball aportat i el servei o l'activitat realitzada per les sòcies i socis o pels seus membres; la promoció de la solidaritat interna i amb la societat; el compromís amb el desenvolupament local, la igualtat d'oportunitats entre homes i dones; la cohesió social; la inserció de persones en risc d'exclusió social; la generació d'ocupació estable i de qualitat; la conciliació de la vida personal, familiar i laboral; el compromís amb el territori; la sostenibilitat i la independència respecte als poders públics són principis que inspiren el discórrer d'aquestes entitats. Cada un d'aquests principis es troben reflectits en els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i al compliment de l'Agenda 2030 establerta per les Nacions Unides i, en definitiva, a la construcció d'un món millor.
931. Durant els darrers 8 anys, l'Economia Social de Balears ha viscut un creixement continuat i sense sotracs. Entre 2015 i 2022, han crescut un 10% el nombre d'entitats d'economia social a la nostra comunitat. El que més destaca, però, no és el volum de creixement, sinó que en cap exercici d'aquestes dues legislatures hi ha hagut un decreixement del nombre d'aquestes entitats existents, ni tan sols durant la pandèmia. Aquest creixement continuat demostra, d'una banda, la resiliència d'aquests models de negoci i dels seus sistemes de governança front la volatilitat de la resta d'empreses privades i, d'altra banda, el ferm compromís del Govern amb la promoció d'aquestes entitats.
932. Des del Govern s'ha donat suport a aquestes entitats mitjançant una sèrie de línies ordinàries de forma ininterrompuda durant aquestes dues legislatures, sumant un global de 5'5 milions d'euros en línies de suport. D'altra banda, al 2019 es va aprovar una llei de microcooperatives, un instrument legal que ha ajudat a potenciar l'emprenedoria de petits projectes cooperatius. Des de la seva implantació s'han creat més de 50 microcooperatives, la majoria d'elles de treball

associat, el que demostra la necessitat que existia d'aquesta figura.

933. Més recentment, al 2023 s'ha aprovat una nova llei de cooperatives de les Illes Balears al Parlament, una llei que s'ha realitzat en plena col·laboració de les entitats de l'economia social, unificant la llei de microcooperatives i incorporant la perspectiva de gènere i modernitzant la normativa.
934. En aquesta línia, a principis de desembre de 2020 divuit Estats de la UE van signar la Declaració de Toledo per l'Economia social en la reunió d'Alt Nivell de la Unió Europea "L'economia social per a una recuperació inclusiva, sostenible i justa", on es visualitza l'economia social com a factor clau en l'estratègia de resposta a la situació de crisi actual
935. Igual que a nivell europeu, a nivell estatal també està agafant embranzida el compromís amb l'economia social amb l'articulació del PERTE per l'economia social i de les cures, dotat amb mes de 800 milions d'euros
936. L'economia social té el seu lloc en totes les transicions socials i econòmiques, però també és un motor històric i actual d'aquestes transformacions. En un món que cerca, avui més que mai, nous punts de referència i més centrat en les persones i sensible a les qüestions mediambientals, l'economia social està front una gran finestra d'oportunitat.

937. **DIAGNÒSTIC**

938. El moment històric que està vivint l'economia social és el resultat de més d'una dècada de defensa i treball de les dones i homes del sector per a obtenir es reconeixement que es mereix com a eina per el canvi de model econòmic a les Illes Balears. Aquest reconeixement s'ha de concretar en les polítiques públiques i dotar-les de tots els mecanismes necessaris per a posar en marxa l'ecosistema de l'economia social a Balears i integrar-lo dins les transicions que estem afrontant.
939. La intrínseca naturalesa social d'aquestes entitats i el seu arrelament i compromís amb la comunitat local fa que el seu impuls sigui del màxim interès per part de lo públic. Aquests aspectes convergeixen en la conveniència de replantejar-se el paper de l'Economia Social com a via d'impuls i diversificació de l'economia i font d'oportunitats per les classes mitjanes i baixes.
940. Un dels principals obstacles pel creixement d'aquestes entitats és el desconeixement que encara existeix en la població de les mateixes. Malgrat les nombroses facilitats i avantatges que puguin gaudir aquestes entitats, si les persones emprenedores amb idees per contribuir al seu entorn o bé per buscar-se un mitjà de vida no coneixen aquesta alternativa, el suport que puguin tenir no té tot l'abast que podria. La divulgació dels principis de l'economia social i de les avantatges d'aquests models de negoci és una línia d'acció primordial per tal d'estimular el seu creixement.

941. Front a les formes d'emprenedoria tradicionals, on l'individu ha d'aportar tot el capital inicial, el compromís de les entitats d'economia social amb la comunitat local i amb l'interès conjunt dels seus socis representa un atractiu que molts considerarien com una alternativa realista d'emprendre la seva idea. A més, pot fer possible moltes d'aquestes idees que d'altra manera i de manera individual, cada un dels potencials socis no podria emprendre. La seva popularització pot provocar un procés multiplicador que beneficiaria al conjunt de la societat i conduiria a la promoció dels valors socials i la consciència de comunitat.
942. D'altra banda, la transició climàtica ens obliga a la concentració de les cadenes de valor, completant aquestes amb cicles de producció més curts on jugaran un paper important les estructures de caràcter local o regional. Es crearan així oportunitats associades a maneres de produir més sostenibles i respectuoses amb el medi ambient, com les enquadrades en l'economia circular, en les quals les entitats d'economia social poden tenir avantatges competitius per les seves singularitats.
943. En tot cas, juntament amb els valors d'aquestes entitats no cal oblidar que també son empreses i que poden tenir ànim de lucre. En aquest sentit, no per ser entitats d'economia social - amb o sense ànim de lucre - deixen de tenir com a objectiu la competitivitat i uns processos cada cop més eficients. Per això és imprescindible donar suport a la seva digitalització i promoció de noves tecnologies.
944. Lligat a això, un dels principals reptes que afronten les entitats d'economia social - caracteritzades, excepte excepcions, per la seva reduïda dimensió - és el d'incrementar la seva grandària per aprofitar les economies d'escala. Es fa necessari que des dels poders públics es facilitin les condicions, principalment mitjançant l'accés efectiu al crèdit i les ajudes, fent efectives les arribades dels fons europeus a tal efecte i fomentar noves eines per potenciar la seva escalabilitat. De la mateixa manera, cal explorar vies i eines per a facilitar la reconversió d'empreses tradicionals a fórmules d'economia social.
945. Juntament amb aquestes mesures, i donada la necessària adaptació i alineació amb les exigències del procés de transformació econòmica en el qual ens trobem, les empreses de l'economia social han de ser capaces de millorar la seva eficiència en el seu us i consum de recursos, implementant pautes d'economia circular en els seus processos. Per tal de fer-ho, cal fomentar un marc que incentivi a la innovació i a la incorporació de noves tecnologies per tal que no es quedin enrere en la implementació de l'economia verda i la circularitat.
946. Tots els reptes que afrontem com a societat (climàtics, econòmics, tecnològics, d'habitatge) són reptes eminentment col·lectius, pel que és imprescindible pensar en respostes des de la cooperació de la societat. Els i les ciutadanes, sigui quina sigui la nostra posició, vivim en una societat complexa que ens fa dependents un dels altres. Com a resultat, i tal i com ha demostrat la pandèmia o la crisi energètica, els nostres esdevenirs estan lligats. Per això, enfortir la col·laboració i la solidaritat entre els individus és una condició necessària si volem superar els

nombrosos reptes que afrontem. L'economia social i la seva naturalesa democràtica i igualitària, pot tenir un paper fonamental en tots els reptes que tenim: només cal imaginar - i, per tant, innovar - les fórmules adequades per aprofitar aquestes sinèrgies latents.

947. L'economia social presenta oportunitats immenses des de lo col·lectiu per superar aquests obstacles de la nostra convivència. Des de l'emprenedoria a la supervivència de les empreses; des dels reptes climàtics als tecnològics; des del problema de l'habitatge a la innovació, l'economia social hi té molt a dir.
948. En general, han de reforçar-se les potencialitats de les empreses d'ES i, en particular, de cooperatives de treball, per a la generació de riquesa social i econòmica que potenciï els lligams de la convivència i que promogui oportunitats d'ocupació de qualitat.

949. **PROPOSTES**

950. • Facilitar la participació de la Economia Social en el diàleg social generant les condicions perquè les empreses d'Economia Social puguin aportar tot el seu potencial a través de la construcció de polítiques públiques en col·laboració amb la resta d'agents socials.
951. • Establir mesures de foment de l'Economia Social amb l'objectiu de que puguin accedir a la compra pública de béns i serveis. Les administracions públiques podran cedir a les iniciatives de l'economia social infraestructures i propietats públiques per a projectes productius. Especialment, en sectors amb gran necessitat d'inversió o de servei a la comunitat i que puguin impulsar la transformació social a través del consum compartit, l'accés a l'habitatge, la salut i l'economia de les cures, etc.
952. • Introduir continguts formatius en matèria d'economia social en el currículum dels diferents ensenyaments, en particular en els nivells previs a l'accés al món laboral i en la formació per a l'ocupació.
953. • Afavorir la interlocució amb les entitats de l'economia social en l'execució de polítiques actives d'ocupació dirigides als diferents àmbits que conformen aquesta economia social, especialment en favor dels sectors més afectats per la desocupació, dones, joves, persones desocupades de llarga durada, persones amb discapacitat i persones en risc o en situació d'exclusió social.
954. • Creació d'una xarxa d'espais de referència al territori que fomentin l'aprenentatge, la reflexió col·lectiva, la cooperació i la transformació social, cap a un model socioeconòmic sostenible i centrat en les persones, amb les següents línies d'actuació :
955. - Observació, recerca, diagnosi i seguiment territorial en Economia Social.

- 956. - Formació per a la promoció, creació i consolidació de projectes de l'Economia Social.
- 957. - Acompanyament per la creació i consolidació de projectes de l'Economia Social.
- 958. - Divulgació, sensibilització i generació de coneixement.
- 959. - Facilitació de la intercooperació, enxarxament i dinamització territorial.
- 960. • Aprovació d'un nou pla director d'economia social 2023-2027 que reculli les accions del Govern de les Illes Balears per desenvolupar les línies estratègiques de marc normatiu i estructura administrativa, sensibilització, difusió, informació formació i investigació, suport a les estructures organitzatives i suport a les empreses.
- 961. • Promoure les cooperatives de serveis de transport individual i col·lectiu de mobilitat sostenible per tal de donar resposta a la saturació del trànsit i les seves conseqüències ambientals.
- 962. • Impulsar l'accés a l'ocupació de qualitat en el teixit productiu de l'economia social de col·lectius amb dificultats per a la seva incorporació al mercat de treball, com les persones joves, les persones desocupades de llarga durada, les persones majors de 45 anys, les persones víctimes de violència de gènere, les persones amb discapacitat, o en situació o risc d'exclusió social. Aquestes mesures incorporaran sempre la perspectiva de gènere.
- 963. • Impulsar el cooperativisme de plataforma (negocis de propietat cooperativa i de govern democràtic que usen una pàgina web, una aplicació mòbil o un protocol per a facilitar la venda de béns i serveis) com a alternativa viable a l'economia per encàrrecs i el seu model de falsos autònoms. Les plataformes cooperatives són gestionades i són propietat d'aquells que més depenen d'elles: els treballadors, els visitants de les pàgines web i altres membres de la comunitat.
- 964. • Desenvolupar accions de formació per a emprenedors i persones ocupades d'empreses i entitats d'economia social que duguin a terme una activitat econòmica, que donin resposta a les necessitats de formació de les empreses.
- 965. • Realitzar una labor d'estudi del mercat de treball territorial a fi d'identificar i localitzar aquelles necessitats econòmiques i professionals que siguin demandades i que puguin ser satisfetes per les entitats d'economia social.
- 966. • En cas que la gestió de les escoles d'Educació Infantil s'adjudiqui mitjançant concurs públic, incloure a les cooperatives de treball associat en les clàusules socials perquè accedeixin a aquests procediments, tal com estableix la normativa europea vigent.
- 967. • Obrir línies de finançament que comptin amb bestretes inicials per realitzar inversions

l·ligades a la transició energètica, als punts de primera venda de productes pesquers, al desembarcament i compliment de garanties sanitàries i de conservació, etc. Aquestes línies han de transcendir als propis fons estructurals europeus (és a dir al FEMP/FEMPA de cada període) i han d'estar sotmeses a un règim propi per a entitats d'economia social.

968. • Promoure les plataformes de lloguer cooperatiu com a model econòmic orientat a resoldre el problema residencial d'accés a l'habitatge que afecta a gran part de la societat Balear.

969. **4.4. EL TURISME QUE VOLEM**

970. A la conferència política de 2019 vam dibuixar tres grans objectius del PSIB en matèria turística: l'increment de la qualitat de l'oferta, l'allargament de la temporada i la diversificació dels productes turístics. Després d'una legislatura marcada per la paràlisi econòmica a la que ens va induir la COVID-19, podem estar orgullosos d'una gestió que no sols ens ha permès avançar en tots els objectius marcats, sinó que també ha pogut mirar més enllà, dibuixant tant normativament com en termes d'inversió pública, la direcció que ha de prendre l'activitat del sector al futur. En aquest sentit, es tracta de dissenyar conjuntament el mercat amb el sector privat no per capgirar el model, sinó per millorar-lo, fomentant i incentivant l'evolució en la direcció correcta.
971. La política de protecció desplegada a tots els nivells de Govern, tant de la població com dels sectors productius ha permès que la baixada d'activitat del sector turístic (del 80% al 2020) no es tradueix en una cascada de concursos de creditors que aprofundís el xoc de la COVID en una recessió de llarga durada. Els distints escuts socials desplegats, el repartiment dels 855 milions d'ajudes directes als sectors afectats per la pandèmia, els ERTO, les ajudes als fixos discontinus i un llarg etcètera han permès protegir el nostre teixit productiu, que alhora ha possibilitat la recuperació en "V" malgrat i encadenar la sortida de la pandèmia amb una crisi energètica imprevisible.
972. Només la intervenció decidida en l'economia per part de les institucions públiques, amb la Mesa de Diàleg social com a emblema, han permès que una situació gairebé apocalíptica a l'inici d'aquesta legislatura es capgirés en menys de dos anys, portant-nos a la plena recuperació del terreny perdut per encarar ja el 2023 amb unes perspectives de creixement net respecte a 2019.
973. Ni la pandèmia ni, després, la crisi energètica provocada per la invasió russa d'Ucraïna, han pogut soscavar l'impuls de Balears per sortir endavant front l'adversitat, liderant pràcticament tots els indicadors econòmics a nivell estatal (creixement, creació d'ocupació, atur, etc.). El turisme ha sigut protagonista en aquest procés de recuperació, passant d'una activitat anèmica al 2020 a tancar un 2022 amb el rècord històric de despesa turística absoluta i mitjana - 17.316 milions d'euros i 1.051 euros per turista, respectivament (EGATUR i IBESTAT), evidenciant l'èxit de

l'estratègia condensada dins l'eslògan "Qualitat, no quantitat". Hem allargat la temporada més enllà dels mesos d'estiu i hem ampliat com mai l'oferta de formació pública pel sector a totes les illes.

974. Més enllà d'això, totes aquestes contingències tampoc han evitat el compliment de la pràctica totalitat dels objectius marcats a la conferència política de 2019 anant, en alguns casos, més enllà d'aquestes fites. Just abans de la pandèmia es va aprovar el decret contra el turisme d'excessos, que elaborà un diagnòstic clar d'un dels majors problemes del nostre model turístic, i aportava una sèrie d'eines jurídiques per atacar l'arrel del problema. A Balears hem sigut pioners en la regulació del turisme de creuers, arribant a un acord signat amb les navilieres del sector establint límits clars a l'activitat en el Port de Palma liderant un model que ja està sent imitat a altres regions i que aviat s'estendrà a Eivissa.
975. L'elaboració de la nova llei turística de 2022 marcà de forma clara quina ha de ser la direcció que ha de prendre el sector: bloquejant la creació de noves places turístiques – iniciar un camí a la reducció de l'oferta d'allotjament – i imprimint un compromís ineludible del sector amb la sostenibilitat (Obligant a la implantació dels plans de circularitat i a la substitució de les calderes de gas-oil), així com amb les persones treballadores (incloent per primer cop en la normativa sectorial consideracions de cara al resident i no només al turista).
976. D'altra banda, els més de 230 milions d'euros de fons europeus per a la modernització del sector turístic que hem rebut a Balears aquesta legislatura també apunten aquesta millora del model, amb projectes emblemàtics i de futur a cada una de les illes i, de forma especial, a les zones turístiques més madures.
977. Des de Balears estem obrint el camí al que serà el turisme del futur: un full de ruta pensat per conservar la posició de lideratge internacional alhora que protegim el nostre entorn natural i social. En aquesta línia, les noves polítiques ja són referent per altres regions turístiques, despertant el seu interès i sol·licitant al Govern reunions explicatives per aprendre de la nostra experiència, el que demostra la importància d'aquestes noves mesures. Així ha sigut en la implantació de l'ITS per part de regions tan diverses com Escòcia, Gal·les o Granada; igualment en el cas de l'acord assolit amb les navilieres de creuers (Barcelona); i en el cas de la nova llei de sostenibilitat i circularitat turística (Andorra, Brussel·les i dirigents de la UE que han incorporat propostes de circularitat dins el full de ruta pel turisme europeu "Transition Pathway for Tourism", Alemanya o Itàlia).
978. Malgrat tots els avanços, cal reconèixer que hi ha àrees on encara tenim molt de marge de millora, i on s'hauran de dirigir els esforços públics i privats els propers anys. Parlem de l'intrusisme o oferta il·legal, un problema que agafa encara més rellevància des de l'aprovació de la moratòria de places, i que es focalitza de forma molt especial sobre el mercat de lloguer d'habitatges turístics. Les sentències del TJUE i del TSJIB que revocaven les sancions imposades pel Govern de les Illes Balears contra les plataformes de lloguer de curta durada, van suposar un cop molt

dur a la lluita contra l'intrusisme en el sector d'habitatge de comercialització turística.

979. Cal reivindicar amb totes les eines al nostre abast davant els òrgans europeus la legitimitat de l'exercici de les nostres competències, en particular les referents a l'ordenació i la inspecció turística. Volem deixar clar que la influència de les plataformes de lloguer de curta durada a Brussel·les estan deixant desemparades a les regions europees que volem establir límits a una activitat que està provocant la gentrificació i la pèrdua d'identitat de moltes ciutats europees. És imprescindible que Balears i Espanya (començant per la presidència espanyola del consell de la UE al 2n semestre de 2023) liderin el contraatac a les plataformes, exigint de forma clara i contundent a les institucions europees que acabin amb l'exempció de responsabilitats de les plataformes sobre els continguts publicats i permetin sancionar a les autoritats competents a les plataformes que de forma interessada permeten la proliferació de l'oferta il·legal. Per suposat, també és necessari seguir impulsant la inspecció turística insular per perseguir l'intrusisme, però deixant patent que l'arrel del problema està a les plataformes que segueixen facturant milions d'euros provinents d'activitats econòmiques il·legals

980. **DIAGNÒSTIC**

981. El turisme és un sector especial dins Balears, tant per la seva importància històrica, el seu pes predominant dins l'economia, així com per les passions i discrepàncies que desperta a la societat. La seva importància estratègica és evident veient les xifres del PIB: més del 40% del total entre efectes directes i indirectes i més de 200.000 persones treballadores. Tant és així que aquesta consideració d'estratègica roman consagrada dins l'article 24 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. Des del PSIB-PSOE, de forma inalienable al nostre compromís amb la nostra arrel obrera, sempre hem tingut clara la importància d'aquest sector, el que més oportunitats laborals ofereix dins el nostre territori.

982. Partint d'aquest reconeixement, cal constatar la resta d'evidències per tal de fer una justa defensa del futur del turisme i de la resta de la societat illenca. Així com és la principal font de riquesa de la nostra comunitat, el model turístic tal i com està plantejat des dels seus inicis (un turisme de sol i platja amb una pronunciada estacionalitat, basant el seu creixement econòmic en l'increment acumulatiu any rere any de les arribades de turistes), també és origen de debilitats i amenaces del nostre model productiu. El nostre territori insular – petit i amb uns recursos naturals molt escassos – i les seves infraestructures sofreixen un desgast evident degut a l'increment de pressió humana lligada a aquesta activitat.

983. Al contrari que els paladins llibertaris del neoliberalisme, des del PSIB entenem que les dinàmiques de mercat sovint agafen una inèrcia negativa que si no s'ataca des de lo públic acaba esdevenint un verí per sí mateix. La dinàmica del nostre model turístic tradicional, basat en l'arribada creixent de visitants, té aquest efecte tant en termes de sostenibilitat ambiental com en termes de sostenibilitat social.

984. Entenent això, els i les socialistes defensem que era necessària una intervenció decidida en aquesta dinàmica del mercat - acostumat a créixer només en termes quantitatius - per redirigir aquesta inversió cap a la millora de l'oferta existent. El bloqueig a les borses de places i les noves obligacions introduïdes a la llei turística (plans de circularitat, llits elevables, substitució de calderes de fonts fòssils, etc.) tallen netament aquesta dinàmica i orienten el creixement del futur del sector de forma clara, amb l'objectiu d'assolir la neutralitat climàtica alhora que es blinda el futur d'un sector que depèn de forma inalienable del seu entorn natural, cultural i social. En resum, es tracta de bloquejar les 18.718 places que quedaven a les borses de places insulars en el moment d'entrada en vigor de la moratòria, per tal d'evitar la saturació del mercat i utilitzar la inversió disponible en la millora de les 630.000 places existents, afrontant les necessàries transicions que travessem: climàtica i digital.
985. L'avantatge que tenim ara és que el full de ruta és clar: cal dedicar els nostres esforços en fer més sostenible i circular el sector, alhora que impulsem la seva competitivitat. Per aconseguir-ho, necessitem aprofundir en les eines existents i crear nous mecanismes que ens portin paulatinament a complir la visió del turisme del futur. Això passa per refer la planificació territorial de cada illa en coherència amb aquest diagnòstic, apuntant la parada del creixement quantitatiu per tal de canalitzar tota la inversió disponible cap a la millora de la qualitat i la sostenibilitat. També passa per buscar els mecanismes per anar reduint l'estoc de places existents.
986. Aquesta aposta per la qualitat i la sostenibilitat té la virtut d'apuntar de forma molt clara a la visió que els i les socialistes tenim per a Balears. Aquesta visió, alhora, insinua el camí a seguir els propers anys en matèria turística, que podríem consolidar en 5 grans objectius:
- 987. • La revisió, adaptació i consolidació tant de la normativa d'excessos com de la nova llei sectorial;
 - 988. • Aprofundir en les polítiques de circularitat amb l'objectiu d'assolir la neutralitat climàtica i un impacte positiu en el seu entorn;
 - 989. • Trobar mecanismes per diversificar l'economia aprofitant l'efecte tractor del turisme, aprofitant noves sinèrgies amb sectors emergents (per ex. amb la implantació de l'economia circular);
 - 990. • Una evolució "més enllà del canvi" del model turístic, amb una clara aposta per la formació, capacitat de personal i una nova economia del coneixement i sense oblidar una fidelització de les plantilles que passa per una millora de les condicions laborals del sector coherent amb aquesta capacitat;
 - 991. • La reducció de l'estoc de places existents mitjançant nous mecanismes legals, així com la reconversió dels establiments turístics obsolets i la rehabilitació de les zones turístiques madures, establint els incentius adequats.

992. Tot això sense oblidar els objectius de desestacionalització i diversificació de producte turístic, amb la finalitat d'aconseguir un sector resiliència, competitiu i amb activitat els 365 dies de l'any.

993. PROPOSTES

- 994. • El desplegament de la nova Llei Turística, que aborda els eixos de la sostenibilitat econòmica, social i mediambiental serà un dels objectius del propers anys.
- 995. • L'eliminació de qualsevol increment de places turístiques, tant d'allotjaments turístics com d'habitatges comercialitzats turísticament. S'inclou aquí l'eliminació de les places que poguessin contenir les denominades Borses de places turístiques, per tal de cercar l'equilibri mediambiental i social i la qualitat de l'oferta desitjada.
- 996. • Implantació de mecanismes legals de reducció de l'oferta d'allotjament turístic existent.
- 997. • La millora en la qualitat de l'activitat turística ha d'incloure també la millora de la qualitat dels seus llocs de feina per tal de superar els problemes d'atracció i fidelització de personal del sector.
- 998. • Apostar per la creació i consolidació de productes turístics diversificadors lligats a esdeveniments esportius de totes les categories que potenciïn la imatge de les nostres illes com espai idoni per a la pràctica esportiva als mesos de tardor, hivern i primavera, (training camps, competicions, stages pre-temporada, etc.). De la mateixa manera amb el turisme social, etnogràfic, cultural, etc.
- 999. • La creació de nous centres de formació i la millora permanent dels existents així com la formació dual tant específicament del sector com d'aquells sectors necessaris per aconseguir els objectius de circularitat i sostenibilitat, acompanyat de mesures de fidelització del talent.
- 1000. • Creació d'una Agència Estratègica d'Inversions per a la compra i reconversió d'actius immobiliaris turístics, creant sinergies entre la reducció de l'oferta obsoleta i la promoció d'habitatges de protecció oficial.
- 1001. • L'activitat inspectora i de control de les estades turístiques en habitatges que operin sense llicència s'ha d'intensificar de manera rotunda. Apostem per la introducció de canvis al marc regulador d'àmbit estatal i a les directrius europees, que permetin la lluita eficaç contra les plataformes de comercialització d'habitatges turístics que operin amb ofertes sense la corresponent llicència.
- 1002. • Estendre el model de sostenibilitat i circularitat a tota l'oferta complementaria, establint mecanismes de governança compartida amb el sector privat per estudiar i atacar els colls

de botella que hi ha a cada subsector per la implantació de la circularitat.

1003. • El nostre turisme ha d'apostar clarament per la qualitat de l'oferta front la quantitat. Vells paràmetres de valoració exclusiva de l'èxit d'una temporada segons el nombre global de turistes o d'estades turístiques, han de substituir-se per paràmetres que parlin de generació d'ocupació, qualitat d'ocupació, activitat econòmica de proximitat generada, i retorn social a l'entorn. Per aconseguir-ho, cal millorar i aprofundir els plans de circularitat per tal de multiplicar els efectes d'aquesta nova comptabilitat verda per fer el sector alhora més competitiu i sostenible.
1004. • Consolidar la posició de lideratge internacional de Balears en el sector davant les transicions climàtica i digital, promovent fòrums internacionals de circularitat i digitalització en el nostre territori per mostrar les nostres bones pràctiques i per aprendre de la resta de destinacions.
1005. • La innovació i el coneixement han de conduir també a la transformació dels nostres destins amb una digitalització dels processos d'informació i obtenció de dades. L'impuls a la xarxa de destinacions turístiques intel·ligents ha de ser un objectiu que compti amb la col·laboració pública-privada per a l'aprofitament de les dades obtingudes, i la seva gestió i conclusions, per tal de millorar els processos de promoció, creació o millora de nous productes, i la gestió dels fluxos turístics.
1006. • Revisió i adaptació ambiciosa de l'acord assolit amb les navilieres de creuers de Palma i estendre el model a la resta de grans ports de Balears.
1007. • El desplegament i revisió de la legislació i l'aplicació d'elements de control per a la acabar definitivament del turisme d'excessos. El turisme d'oci ha de ser compatible amb el turisme familiar o adult, sense que el primer desplaci la resta, sinó simplement completi la oferta amb un oci de qualitat lliure de qualsevol excés.
1008. • La innovació i el coneixement han de conduir també a la transformació dels nostres destins amb una digitalització dels processos d'informació i obtenció de dades. L'impuls a la xarxa de destinacions turístiques intel·ligents ha de ser un objectiu que compti amb la col·laboració pública-privada per a l'aprofitament de les dades obtingudes, i la seva gestió i conclusions, per tal de millorar els processos de promoció, creació o millora de nous productes, i la gestió dels fluxos turístics.
1009. • Les inversions han de mirar també al paisatge interior i a la nostra Serra de Tramuntana, autèntics actius també del nostre turisme i de la necessària desestacionalització turística, oferint producte i experiències extraordinàries fora de "temporada alta" i del producte central de "sol i platja".

EIX 5.

UNA ADMINISTRACIÓ PROPERA I ACCESSIBLE

1010. **5.1. MODERNITZACIÓ I PROXIMITAT**

1011. L'administració es el mecanisme de canalització dels serveis públics al ciutadà. Uns serveis públics que totes les persones d'aquestes illes mereixen de qualitat i propers. Així, la nostra màxima és assolir administració moderna, oberta, àgil i facilitadora, una administració accessible, sense barreres de cap tipus i preparada per al futur.

1012. **Accessibilitat universal**

1013. Una de les fites més importants pels i les socialistes va ser l'impuls i aprovació de la Llei 3/1994, de 4 de maig, per la millora de l'accessibilitat i de la supressió de barreres arquitectòniques, una legislació prèvia a la Llei 8/2017, de 3 d'agost, d'accessibilitat i la supressió d'accessibilitat universal de les Illes Balears, vigent actualment. Aquesta llei va ser pionera a la nostra Comunitat Autònoma perquè va ampliar l'àmbit i la regulació en la promoció de l'accessibilitat, en general, i no només de la supressió de barreres arquitectòniques.

1014. Altrament, amb el desplegament reglamentari d'aquesta legislació es garanteix el compliment de la cadena d'accessibilitat, es visibilitat per primera vegada els drets de les persones amb discapacitats o limitacions cognitives i es manté una progressió en la millora de les condicions de l'accessibilitat de les Illes Balears, en relació amb les condicions mínimes fixades en la normativa bàsica estatal. En aquest sentit, les condicions bàsiques establertes per l'Estat resten supletòries en els supòsits no regulats expressament per les normes de la Comunitat Autònoma.

1015. **Administració digital: optimitzar les noves formes de relació de la ciutadania**

1016. Quan parlem d'Administració digital ens referim a l'ús de la tecnologia per part dels governs per a millorar l'eficiència, la transparència i l'accessibilitat de la gestió pública. És una gran alternativa per a, per una banda, centralitzar i automatitzar processos, així com brindar a la ciutadania la possibilitat d'efectuar gestions a distància, i per una altra millorar la presa de decisions basades en dades, generant sistemes de recopilació d'informació.

1017. La creixent demanda de serveis i informació per part de la ciutadania és precisament un dels majors desafiaments als quals s'enfronten els governs en l'era digital. No hi ha dubte que l'automatització de determinats processos i la gestió electrònica de la documentació poden reduir significativament la càrrega de treball i millorar la qualitat dels serveis, de fet, moltes persones ja han integrat la sol·licitud de serveis, el pagament d'impostos i taxes o la presentació de reclamacions en línia com a accions habituals. A més, l'administració digital també permet a la ciutadania tenir accés a informació rellevant, com els pressupostos públics, per exemple. Aquest és, precisament, un altre dels seus beneficis: la capacitat de millorar la transparència i la responsabilitat en la gestió governamental. La informació i les dades estan disponibles i accessibles per a tothom, la qual cosa permet la ciutadania monitorar i avaluar l'actuació del

govern. Així, per tant, és més fàcil fer partícips als administrats del procés democràtic. Això pot fomentar una cultura més participativa i augmentar la confiança en el govern.

1018. No obstant això i tenint en compte que, com a recurs, s'ha anat implementant per fer la vida més fàcil a les persones, a mesura que l'administració digital es torna cada vegada més comuna resulta fonamental tenir en compte els desafiaments associats amb la seva adopció.
1019. Parlem de la inclusió digital, especialment en grups de difícil accés i de gestió a la tecnologia i a internet.
1020. És rellevant incidir en els dos aspectes: amb les dificultats d'accés ens referim als col·lectius, que no poden assumir el cost de cap dispositiu que els permeti accedir a la xarxa i cal fer especial incís en el segon col·lectiu, el de les persones que experimenten dificultats en la gestió de les eines digitals, que no es poden veure perjudicades, en la complementació dels seus processos.
1021. La pròpia administració és la responsable de l'alfabetització i de l'accessibilitat digital. És important tenir en compte aquests desafiaments en termes d'equitat i inclusió. És crucial que s'adoptin mesures per a abordar aquestes desigualtats i garantir que el conjunt de la ciutadania tenguí accés als serveis i la informació que necessiten.
1022. La necessitat d'articular una estratègia comuna d'alfabetització digital ja ha estat plantejada per la Unió Europea. El Marc Europeu de Competències Digitals per a la Ciutadania (DigComp) es presenta com una eina dissenyada per a millorar les competències digitals de la ciutadania. Aquest marc proporciona la descripció detallada de totes les habilitats necessàries per a ser competent en entorns digitals i les descriu en termes de coneixements, habilitats i actituds i aporta els nivells dins de cada competència.
1023. El repte, per tant, es traslladar l'estratègia d'alfabetització digital al territori, coordinant la seva aplicació pràctica amb les institucions insulars i municipals.
1024. Perquè malgrat l'increment d'automatització i digitalització dels processos, la ciutadania percep a l'Administració com a lenta en la tramitació i que, indirectament, l'obliguen a relacionar-se de forma digital malgrat la normativa n'excepció casos. Associat a aquesta relació digital s'hi suma la complexitat dels certificats digitals imposats per la normativa. Tampoc identifica quins són els canals correctes o més adequats de comunicació en cada cas: quina administració és la competent, digitalment o presencialment, on trobar la informació necessària, múltiples seus webs, seus electròniques i aplicacions mòbils (GESTIB, CITAPREVIA, MI CARPETA CIUDADANA, MiDGT, Cl@vePIN,...)
1025. La societat de les Illes Balears és molt heterogènia i no tots els ciutadans poden adaptar-se a la velocitat del canvi que està patint la administració. Això implica que no basta amb crear eines útils i a l'abast dels ciutadans, si no que s'ha de proporcionar també les competències necessàries a la població per treure profit d'aquestes.

1026. Recursos digitals a l'abast de tothom

1027. Dissenyar productes i entorns de fàcil accés per al major nombre de persones possible, sense la necessitat d'adaptar-los o redissenyar-los d'una forma especial. Aquesta és la base del nou paradigma conegut com "disseny universal".

1028. La idea sorgeix del disseny sense barreres, del disseny accessible i de la tecnologia de suport. El disseny universal pretén reunir tots els aspectes de l'accessibilitat, i es dirigeix a totes les persones, incloses les persones amb discapacitat. Parteix per tant, de la idea de la diversitat humana, amb els següents principis:

1029. 1. Igualtat d'ús: el disseny ha de ser fàcil d'usar i adequat per a totes les persones independentment de les seves capacitats i habilitats.

1030. 2. Flexibilitat: el disseny ha de poder adequar-se a un ampli rang de preferències i habilitats individuals.

1031. 3. Simple i intuïtiu: el disseny ha de ser fàcil d'entendre independentment de l'experiència, els coneixements, les habilitats o el nivell de concentració de l'usuari.

1032. 4. Informació fàcil de percebre: el disseny ha de ser capaç d'intercanviar informació amb l'usuari, independentment de les condicions ambientals o les capacitats sensorials d'aquest.

1033. 5. Tolerant a errors: el disseny ha de minimitzar les accions accidentals o fortuïtes que puguin tenir conseqüències fatals o no desitjades.

1034. 6. Escàs esforç físic: el disseny ha de poder ser usat eficaçment i amb el mínim esforç possible.

1035. 7. Dimensions apropiades: les grandàries i espais han de ser apropiats per a l'abast, manipulació i ús per part de l'usuari, independentment de la seva grandària, posició, i mobilitat.

1036. Així, per tant, els recursos digitals públics han de tenir un disseny coherent, des del punt de vista dels continguts i de la interfície dels usuaris, i, sobretot, perquè l'accés a la web sigui universal. El que es planteja és crear recursos accessibles per a tothom, no necessàriament vinculats a una discapacitat física, sensorial o cognitiva.

1037. En el disseny de les eines és fonamental elaborar la tasca d'agrupar i simplificar, d'eliminar elements que facin l'efecte de renou visual, de mesurar bé el tamany la tipografia de la lletra, d'incorporar vídeos o pictogrames que facilitin la comprensió de les diferents informacions, entre moltes altres possibles accions.

1038. Incorporació de la Intel·ligència Artificial (IA)

1039. El fet de que la ciutadania disposi de dispositius més eficients, més ràpids, amb més capacitat i amb una millor connectivitat, possibilita la utilització d'eines cada vegada més complexes, amb una major exposició de recursos i una major recollida i tractament de la informació. És el que coneixem com a Big data, que combinat amb la utilització de determinats algoritmes i l'entrenament de sistemes molt avançats tecnològicament, produeixen nous recursos com la utilització massiva de la Intel·ligència Artificial (IA). La IA s'està utilitzant cada vegada més en la gestió pública, encara que es troba en les primeres fases de la seva implementació. Alguns exemples del seu ús inclouen:

1040. • Anàlisi de dades per millorar la presa de decisions: la IA pot ajudar els funcionaris públics a analitzar grans quantitats de dades per a identificar patrons i tendències que poden ser útils per a prendre decisions informades.

1041. • Serveis en línia: la IA pot ser utilitzada per a millorar l'experiència de la ciutadania en interactuar amb l'administració pública en línia, com a través de xatbots que poden respondre preguntes freqüents i dirigir als usuaris a la informació rellevant.

1042. • Controls d'espai i d'aforament a distància: mitjançant sistemes intel·ligents de detecció de persones

1043. • Prevenció de frau i corrupció: la IA pot ser utilitzada per a detectar patrons de comportament sospitosos i per a identificar possibles actes de frau i corrupció.

1044. En general, l'ús de la IA en la gestió pública pot tenir un impacte positiu en l'eficiència, la transparència i la satisfacció de la ciutadania, però també és important tenir en compte les implicacions ètiques i de privacitat.

1045. No hem d'oblidar de que estam parlant d'una nova revolució tecnològica, tangible, amb voluntat de permanència, que haurà de ser integrada des dels diferents àmbits: social, laboral, educatiu, institucional. És un recurs complex, decididament útil per a la gestió pública, però que ha de ser sotmès a uns estàndards ètics en el moment del seu ús. En aquest sentit, s'ha de mantenir i incrementar el control democràtic sobre la intel·ligència artificial per part de les institucions públiques i la ciutadania, s'ha d'assegurar a través de la transparència i audibilitat que els algoritmes i bases de dades segueixen criteris de drets fonamentals i d'interès públic, i s'ha d'establir un règim de responsabilitat pels danys que pugui causar la creació i l'ús de solucions basats en IA per part de l'Administració.

1046. **PROPOSTES**

1047. L'objectiu del PSIB ha de traspasar el tòpic de una administració amigable per assolir una administració amiga, i per això proposem fer una administració...

1048. • **Més fàcil:** Es simplificarà l'accés a l'administració, unificant els tràmits i aplicacions que són pròpies en un únic lloc. Impulsarem mesures per aplicar el principi de "només una vegada", referint-se a que el ciutadà només aporti una vegada una documentació. En base a les dades objectives preservarem la presencialitat en aquells casos en els que la digitalització pugui excloure a col·lectius.
1049. • **Més accessible:** Apostam de manera decidida per la creació i l'impuls de l'Oficina Autònoma d'Accessibilitat Universal de les Illes Balears i per promoure la no-discriminació i la igualtat. Igualment crearem les oficines de promoció d'accessibilitat universal en l'àmbit insular i municipal com a serveis públics de caràcter tècnic i administratiu. Tot això de manera participada en el Consell per l'Accessibilitat.
1050. • **Més propera i oberta:** Amb l'impuls de la transparència, de la publicació de nous catàlegs de dades obertes, la millora dels serveis d'atenció a la ciutadania de forma omnicanal (presencial, telèfon-012-, web, whatsaspp, xarxes socials..), a la par amb els nous canals que adopta la societat, però sense deixar de banda la presencialitat.
1051. • **Més compromesa:** En un món on la tecnologia avança a passes agegantades cada vegada es més necessari proporcionar competències digitals tant als empleats públics com a la ciutadania en general. A tal efecte, cal dur a terme campanyes d'informació i formació i impuls de competències bàsiques de tecnologies. Elaborarem un pla estratègic digital de l'administració amb la ciutadania en el centre: compromesa amb la alfabetització digital.
1052. • **Més proactiva:** Els fets vitals (naixement d'un fill, creació unitat familiar, defunció...) són fets puntuals en la vida, que impliquen molta tramitació en diferents administracions i la informació està dispersa en llocs diferents. Des de l'administració lluitarem per identificar, optimitzar, informar i facilitar aquestes gestions al màxim.
1053. • **Més personalitzada:** La carpeta ciutadana s'optimitzarà per fer-la més fàcil d'emprar per tothom i es nodrirà de nous serveis i funcionalitats que aportin valor al ciutadà.
1054. • **Més ràpida:** Més enllà de la simplificació documental incorporarem mesures simplificació procedimental en l'administració, aplicant tècniques de robotització automàtica de processos. Això es rellevant de cara a simplificar la petició i obtenció d'autoritzacions o d'ajudes i de subvencions.
1055. • **Més eficaç:** Amb un canvi de cultura cap una administració "data driven" que permeti

poder aplicar tècniques com Big Data, Intel·ligència Artificial i analítica avançada de dades per a prendre les decisions més adequades a la ciutadania i descobrir o oferir nous serveis proactius. L'Administració podrà oferir-te els seus Serveis en el teu mòbil. El camí per aconseguir-ho passarà per la creació de la figura del CDO (Chief Data Officer) corporatiu i d'una Oficina de la dada.

- 1056. • **Més moderna:** Impulsant la tecnologia i les millores que aquesta aporta a tots els àmbits de l'administració. Sobretot la tecnologia com Blockchain o la intel·ligència artificial revolucionaran en un curt període de temps tot el que la tecnologia ens permet fer a dia d'avui i que l'administració ha d'incorporar per complir amb les demandes de la societat.
- 1057. • **Més segura:** Els ciberatacs són diaris i en un món globalitzat on les guerres es disputen també en el ciberespai, l'administració pública ha de garantir que la informació i dades dels ciutadans que gestiona estan segures i ben custodiades. El compliment de l'Esquema Nacional de Seguretat, la creació d'un SOC (Servei d'Operacions de Ciberseguretat) i el compliment de la LOPD (Llei Orgànica de Protecció de Dades) seran una prioritat.
- 1058. • **Més connectada:** Tecnologies com el 5G o 6G, l'Internet de les Coses (IoT) són tecnologies que obren un ventall increïble d'oportunitats per a nous serveis, tant públics com privats. Vetllar per a que les illes estiguin dotades de les infraestructures de telecomunicacions necessàries és vital per al desenvolupament com a societat.

1059. 5.2. FINANÇAMENT DELS SERVEIS PÚBLICS I TRANSPARÈNCIA

- 1060. Els i les socialistes reconeixem al sector públic com l'instrument fonamental per garantir la igualtat d'oportunitats entre els ciutadans i les ciutadanes, per preservar la cohesió social necessària per una democràcia que funcioni i per protegir els projectes vitals al qual totes les persones tenen dret. Especialment en els moments en que aquest projectes es puguin situar a les situacions més vulnerables.
- 1061. A la vegada, els i les socialistes defensam un sistema tributari just i transparent basat en la progressivitat que permeti finançar els serveis públics amb suficiència i legítimat. Abogam per una gestió dels doblers públics eficaç i transparent i la necessitat de treballar en la formació financera de la ciutadania.
- 1062. El sistema públic i la prestació dels serveis públics fonamentals de manera gratuïta i universal, com son de manera sintètica i no exhaustiva l'educació la salut i els serveis socials, permet que quedin fora de les regles del mercat i de els seus incentius aquests serveis que permeten el desenvolupament de la vida en condicions de dignitat, i és per això que el seu finançament en condicions de suficiència es la columna vertebral de qualsevol projecte polític democràtic i de progres

1063. La percepció actual en quant a demanda i finançament dels serveis públics es contradictòria: d'una banda la demanda i exigència dels ciutadans i ciutadanes en quant als serveis públics i el paper de l'administració en la seva vida quotidiana i davant de les dificultats es elevada i a la mateixa vegada el lligam en l'imaginari públic en quant a la qualitat d'aquests serveis i el seu cost o el seu cost i el finançament via impostos es cada vegada més feble.
1064. El discurs de la dreta dificulta aquesta necessària identificació entre la prestació de serveis públics de qualitat i un sistema tributari suficient pel seu finançament. La propaganda de baixades sistemàtics d'impostos especialment a les figures tributàries que graven la riquesa i en els trams que manifesten major volum de recursos, com es fa amb l'impost de patrimoni o el de successions i donacions, sense explicar la conseqüent disminució en el finançament dels serveis públics no fan més que empobrir el debat públic sobre la pregunta a la qual ha de respondre qualsevol sistema públic o proposta política:
1065. Quin es el nivell de Serveis públics que vol una comunitat, quin es el cost d'aquests serveis públics i com s'ha de finançar.
1066. Les característiques i manca de transparència del complex sistema de finançament autonòmic actual, amb una vinculació feble entre el que es recapta a un territori i la seva capacitat de finançament dels serveis públics abunda en aquesta percepció de desconexió entre el que un ciutadà o ciutadana rep del sistema públic i allò que li és extret de la seva butxaca per la via impositiva generant desafecció amb el sistema tributari.
1067. Per altra banda l'adhesió de les persones als serveis públics fonamentals s'ha vist potenciada a nivell autonòmic, estatal i europeu, el reconeixement del valor de lo públic a on tothom a identificat com l'agent que havia de protegir a la població davant les situacions complicades dels darrers anys ha estat molt majoritari, amb la mostra paradigmàtica de la gent sortint als balcons a aplaudir als sanitaris durant el confinament i la part més crua de la pandèmia de la Covid19.
1068. Els països membres de la Unió Europea han entès la necessitat de dotar de capacitat de despesa a les administracions públiques per tal de superar la pandèmia Sanitària en primera instància i d'impulsar la recuperació una vegada es va poder anar reactivant l'activitat econòmica. Així s'ha mantingut activada la clàusula de salvaguarda del Pacte d'estabilitat i creixement de la Unió europea cosa que ha afavorit la màxima flexibilitat a les administracions per la part de la despesa. També s'han activat fons extraordinaris amb el paquet conegut com NEXT GENERATION EU dotant de gran capacitat a les administracions per invertir en polítiques palanca de la transformació verd i digital per accelerar les transicions necessàries i afavorir la recuperació afrontant els dos grans desafiaments del segle XXI la cohesió social i el canvi climàtic.
1069. Aquestes polítiques expansives de despesa han permès el sosteniment de les rendes de les famílies i de les empreses i per tant els nivells de recuperació, especialment a les Illes balears on

ja podem xerrar de nivells de PIB pre pandèmia i també de nivells de recaptació tributaria per damunt del nivell pre pandèmic. No obstant això, la invasió de Rússia a Ucraïna i l'increment en el preu del gas i el combustible creen incerteses damunt de la recuperació i afecten la renda disponible de les famílies a través de l'increment dels preus i del cost dels interessos i a la vegada al cost dels Serveis públics i de la inversió.

1070. D'acord amb les dades de la OCDE l'índex de percepció de la qualitat del Govern a les Illes balears manté una tendència a l'alça des del 2017 superant en el 2021 la mitjana d'Espanya i de la UE. Encara que els índex de confiança en els governants i en la administració han crescut les darreres legislatures, deixant enrere aquella sensació de corrupció generalitzada que varen deixar els darrers governs del Partit Popular, la confiança en les institucions continua sent la clau que legitima el funcionament del sistema. Per això es fonamental continuar treballant en elements que la incrementin la transparència i fomentin la participació de la ciutadania, íntimament lligada al desenvolupament de la consciència cívica necessària per l'existència d'un projecte comú compartit.
1071. La pandèmia ha accelerat també la necessitat de desenvolupar eines que permetin identificar l'administració i els governs com agents propers permeables a les necessitats de la ciutadania i capaçs de donar compte detallada de la seva actuació.
1072. Els i les Socialistes entenem que la participació de qualitat, l'ètica, la responsabilitat social, el bon comportament i la transparència i la rendició de comptes donen coherència i solidesa a un sistema de prestació de serveis públics en funció de les necessitats individuals i col·lectives, finançats amb impostos aportats en funció de les capacitats de cada un.
1073. Les dues darreres legislatures de governs de pacte d'esquerra s'han fet feina en el desenvolupament de la transparència i el govern obert. El portal de transparència recull de manera sistematitzada dades rellevant en quant a l'acció pública, indicadors pressupostaris i d'execució, indicadors financers, de qualitat de l'educació, llistes d'espera de salut, contractació, subvencions, execució dels fons europeus i l'acció del govern a més de les dades econòmica financera dels càrrecs entre d'altres. S'ha compartit l'acció de govern amb fulls de ruta progressivament més compartits, s'han establert sistemes de rendició de comptes que han avançat en la seva metodologia i difusió. Així els acords d'Investidura i de governabilitat s'han fet públics amb el nom d'Acords de Bellver i periòdicament s'ha explicat a la ciutadania el seu grau d'acompliment. S'ha aprovat i publicat un exigent codi ètic i s'ha constituït una comissió d'ètica pública a qui es consulten els conflictes d'interès que es puguin donar. Progressivament s'ha anat millorant la puntuació en els indicadors de Transparència Internacional i s'ha millorat la cultura de rendició de comptes.
1074. No obstant això, creiem que es necessari continuar avançant en aquests processos i millorar l'accés de la ciutadania a les dades, a la informació i als resultats de l'acció pública. Convertir la transparència en una forma de treballar que impregni totes les accions de l'administració dels seu personal i dels responsables públics.

1075. Segons l'FMI, el concepte de "transparència fiscal" fa referència al conjunt d'activitats de les Administracions Públiques que persegueixen informar al públic en general sobre la situació passada, present i futura dels comptes públics i sobre l'estructura i funcions del govern que determinen la política fiscal i els seus resultats. Aquesta funció, duta a terme de manera sostinguda i consistent, fomenta l'apoderament social entès com el procés pel qual el conjunt de la societat disposa de mitjans necessaris per a enfortir el seu potencial en termes econòmics, polítics o socials, en la mesura que es proporciona informació objectiva per a possibilitar l'anàlisi crítica de la política fiscal d'un govern i promou la seva millora en termes d'eficàcia i eficiència
1076. L'avaluació de les polítiques públiques es un dels instruments de rendició de comptes i transparència més efectius que a la vegada serveix per racionalitzar les accions de Govern amb el suport de dades objectives. L'avaluació ha de comprendre el disseny de les polítiques, quins objectius s'han aconseguit i quin ha estat el cost de les mateixes. Aquesta idea va conforme a la que es té a les institucions Europees que vincula amb intensitat el finançament comunitari a l'avaluació de projectes programes i polítiques.
1077. Al llarg de les darreres dos legislatures s'ha incrementat la despesa pressupostaria no financera en un 78%, amb una disminució del deute públic en termes relatius (com a percentatge del PIB) i sense increment de la pressió fiscal sobre les rendes baixes i mitjanes, ni tampoc un increment remarcable sobre les rendes més altes. De fet s'han recuperat i millorat el sistema de deduccions autonòmiques especialment amb l'escut social elaborat pel 2023, incrementant les quanties, ampliant els objectius i ampliant el llindar de renda màxima d'accés de manera que el 80% de les rendes declarades son susceptibles d'aplicar-se alguna o varies de les deduccions si es donen les circumstàncies personals corresponents (fills en edat escolar o pre escolar, estudis universitaris fora de la illa, aprenentatge d'idiomes, pagament d'interessos hipotecaris, compra de llibres, *instal·lació d'energies renovables...) Tot lo anterior en un context de pandèmia sanitària mundial i havent experimentat com a conseqüència una caiguda de PIB superior al 20% la més alta de tota Espanya i de tota la Història contemporània.
1078. Les mesures de sosteniment de rendes familiars i empresarials han sostingut la recaptació tributària que ha permès aquesta major capacitat financera. S'ha experimentat una forta recuperació de l'economia a tota Espanya i especialment a les illes Balears. A les Illes hem experimentat un alt dinamisme del mercat immobiliari, aflorament d'economia submergida i una notable millora dels fruits del sistema de finançament autonòmic a partir de la reforma del 2009. A més s'ha consolidat l'impost d'Estades Turístiques destinat a Inversions per compensar les externalitats de l'activitat turística, s'ha desenvolupat el Régim Especial de les Illes Balears amb el factor d'Insularitat i el regim especial fiscal, dues fites fruit de la reivindicació col·lectiva que signifiquen avanços històrics en matèria de compensació de la insularitat i compliment de la constitució espanyola i l'estatut d'Autonomia. La Inclusió del factor d'insularitat en els pressuposts generals de l'estat permet compensar la manca d'inversions de l'Estat en el territori

insular i l'aprovació del regiment especial fiscal significa per primera vegada un tractament fiscal específic per a les empreses del nostre territori arxipelàgic.

1079. L'increment de la capacitat fiscal s'ha destinat en la seva part més important a una millora dels serveis públics, especialment els serveis públics fonamentals, Educació Salut i Serveis Socials tan necessaris per transitar la pandèmia sanitària preservant la dignitat de les famílies i a una millora del finançament dels Consells Insulars en un 105% de mitjana. S'han recuperat les retallades de la darrera època del PP i s'han recuperat els drets dels treballadors públics. Abans de la pandèmia sanitària les illes ja havien aconseguit situar-se al menys a la mitjana de la despesa per habitant en serveis públics fonamentals.
1080. Al llarg dels dos darrers pactes d'esquerres la despesa en polítiques d'habitatge s'ha quintuplicat i s'ha doblat la despesa en polítiques actives d'ocupació.
1081. La planificació i desenvolupament de les infraestructures necessàries per unes illes balears més cohesionades, més sostenibles, més diversificades i més competitives s'han canalitzat en el Pla Estratègic d'Inversions 2030 treballat des de l'acord en la Mesa del Pacte per a la Reactivació Econòmica i Social de les Illes Balears creada després de la pandèmia com espai de diàleg amb el conjunt de les institucions de les Illes balears, els agents socials i econòmics i els partits polítics que s'han volgut sumar. Aquest Pla estratègic d'Inversions beu de les principals estratègies sectorials desenvolupades pel govern i la Estratègia Illes Balears 2030 aprovada en el si del Consell econòmic i Social en el 2019. L'activació del pla de Recuperació i resiliència Estatal finançat amb el paquet europeu Next Generation, la consolidació de l'impost d'Estades turístiques, la materialització del finançament configurat pel factor d'Insularitat i també la creació de la taxa de residus juntament amb el cànon de sanejament signifiquen la oportunitat de tenir fons de finançament específiques pel desenvolupament d'aquest pla d'inversions ambiciós orientat a un futur més sostenible i just per la gent de les Illes Balears.
1082. S'han planificat i començat el desenvolupament de les infraestructures necessàries per un cicle de l'aigua sostenible, la diversificació del model econòmic, aquelles en Educació, Sanitat i Serveis Socials compatibles amb el manteniment d'uns serveis públics de qualitat i un parc d'habitatge públic, entre d'altres, per atendre una població que en els darrers 20 anys ha crescut el doble de la mitjana espanyola (un 38% en front del 17% estatal) sotmesa als mateixos processos d'allargament de la vida i disminució dels naixements i amb el percentatge de residents estrangers més alt de tota Espanya (un 25%). Una població que incrementa la pressió sobre el territori un 75% de mitjana els mesos de temporada alta degut a la població flotant, que viu en una de les economies d'Europa més especialitzada en el sector turístic i que afronta el gran repte de la sostenibilitat com a condició sine qua non de la seva supervivència:

1083. **PROPOSTES**

1084. Els i les socialistes abogam per intensificar l'ús de la planificació estratègica que inclogui la perspectiva demogràfica en tota la planificació pressupostària i d'inversions. Això implica incorporar coneixement tècnic, tenir en compte els escenaris pressupostàries i demogràfics a mig termini mes enllà de l'exercici pressupostari i de la legislatura en base a dades transversals
1085. • Els i les socialistes entenem que els governant son també gestors de recursos públics i volem millorar de les polítiques de transparència fiscal, basades en la responsabilitat i la rendició de comptes de l'ús i el destí dels mateixos:
1086. • Millorant la transparència pressupostària, millorant els recursos dirigits al públic en general sobre les diferents fases del cycle pressupostari, proveint informació útil, entenedora i accessible sobre els pressuposts inicials però també dels pressuposts liquidats, així com de la informació programàtica associada (plans, programes, inversions, etc.) i de les restriccions a les que estan sotmesos.
1087. • Incorporant i difonent l'orientació a resultats dels programes pressupostaris en totes les fases del cycle pressupostari, entenent que un programa pressupostari és el conjunt integrat d'activitats, serveis i productes, sota la responsabilitat d'un únic centre gestor, que consumeix recursos per tal de contribuir a uns objectius polítics específics; cal impulsar un canvi d'enfocament des de la mera descripció d'activitats i recursos, cap a la causalitat o a la definició completa de la intervenció pública en ordre a la solució del problema o proposta de canvi (motivació, recursos, processos, productes i impactes esperats).
1088. • Enfortint la cultura gerencial que procuri la rendició de comptes dels gestors públics en termes d'acompliment de fites i objectius de les polítiques públiques d'acord amb en els principis d'eficàcia, eficiència i equitat. Cal donar més rellevància i difusió als plans i programes d'actuació sectorials, així com concretar millor les responsabilitats, terminis i objectius associats per tal d'avaluar el seu acompliment.
1089. • Volem enfortir les eines de presa de decisions, millorant les funcions analítiques dins la funció pública per a millorar els processos de presa de decisions públiques mitjançant la generació i difusió de coneixement útil basat en evidències.
1090. • Implementant programes de capacitatció per al desenvolupament de les competències analítiques entre els funcionaris públics.
1091. • Fomentant la cultura de la investigació i l'anàlisi en la funció pública.
1092. • Dominant tecnologies avançades per al processament i anàlisi de dades.
1093. • Promovent fórmules estables de col·laboració entre diferents àrees i agents per a millorar la presa de decisions col·lectiva basada en dades reals.

1094. • Consideram imprescindible Implantar sistemes d'avaluació ex-ante, in-itinere i ex-post de les polítiques públiques que permetin generar informació útil als seus responsables per a la presa de decisions i, mitjançant la seva difusió, a la ciutadania en general per a reduir les asimetries d'informació i millorar el sentiment de pertinença i el control social de l'activitat pública estructural.
1095. • Els i les socialistes defensarem la revisió del sistema tributari espanyol que acabi amb els privilegis de les grans corporacions i els gran capitals de manera que el sistema millori la seva legitimitat i justícia. A nivell autonòmic vetllarem per continuar millorant la progressivitat del sistema. Treballarem per millorar la contribució que fan tots els residents en el nostre territori, en concret aquells que resideixen de facto a les Illes i mantenen la seva residència fiscal a l'estranger. Fomentarem l'ús de la tributació "verda" per desincentivar aquelles actuacions nocives pel medi ambient complint el principi de "qui contamina paga" invertint la recaptació en accions generadores de sostenibilitat.
1096. • Els i les Socialistes treballarem per una millora del sistema de finançament més transparent que millori l'equilibri entre l'estat i les comunitat autònomes. Que incrementi la responsabilitat fiscal i l'autonomia de les CCAA i respecti el principi d'ordinalitat. Caminant cap a un sistema de finançament de les comunitat autònomes amb major descentralització dels ingressos i de la informació tributària, preparant el sistema per un sistema de finançament d'estats federats
1097. • El càlcul de necessitats ha de tenir en compte el cost de la vida com indicador del cost de la insularitat i la pluriinsularitat ,S'han de transparentar els nivells de solidaritat del sistema i de les aportacions que es fan fora del sistema de finançament a les diferents comunitats autònomes.
1098. • Els i les Socialistes defensem que juntament amb la reforma del sistema de finançament s'ha de tractar la qüestió de la condonació del el deute provocat per l'infr finançament a aquelles comunitats autònomes que hem patit o pateixen finançament per sota de la mitjana. Aquest endeutament acumulat ens situa en una posició de desavantatge a l'hora de complir amb les regles fiscals una vegada restaurat el Pacte d'Estabilitat i Creixement da nivell Europeu.

1099. **5.3. UNES ILLES COHESIONADES I INFLUENTS**

1100. La insularitat i la pluriinsularitat es un fet geogràfic diferenciats que determina de manera transversal les condicions de vida de la ciutadania de les illes. La naturalesa Arxipelàgica de les Illes Balears es un fet que condiciona la competitivitat del les empreses, les sostenibilitat del sistema socioeconòmic des de tots els punt de vista, la prestació de serveis públics i la governança de les illes entre d'altres.

1101. La insularitat i la pluriinsularitat generen oportunitats, però també desavantatges que han de ser compensats tal i com està reconegut a la Constitució Espanyola,, al nostre estatut d'Autonomia i també al Tractat de funcionament de la Unió Europea.
1102. Amb els governs d'esquerres s'han fet avanços com mai en el reconeixement de la Insularitat a nivell estatal principalment, però també a nivell europeu. S'ha aprovat i desenvolupat el regim especial de les Illes Balears a nivell Estatal amb la consolidació dels descomptes pel transport de persones i de mercaderies, amb mesures en matèria energètica i mesures financeres com el factor d'insularitat i el règim especial Fiscal. A nivell Europeu també s'han produït avanços com l'aprovació quasi per unanimitat del dictamen d'iniciativa propis "cap a un ús sostenible dels recursos naturals en el marc insular mediterrani" la ponent del qual va ser la Presidenta Armengol, o l'aprovació al parlament europeu de l'informe sobre Illes i cohesió, amb una ampla majoria amb l'impuls de les Illes Balears com lideratge principal.
1103. Com una Comunitat Autònoma referent a Espanya, a Europa i al món, les Illes Balears tenen una dimensió exterior cada vegada més marcada. La Constitució permet a les CCAA un paper actiu tant a la UE com a la resta del món en la defensa dels seus interessos i dins l'àmbit propi de les seves competències. Balears té la vocació i la legitimitat per exercir cada vegada més una acció exterior.
1104. **Balears a Europa**
1105. L'àmbit més important és sense cap dubte la Unió Europea, ja que gran part dels reptes i interessos de les illes es defineixen a nivell comunitari, des dels processos legislatius fins en l'aplicació de la legislació comunitari, passant per les negociacions entre els diferents grups de stakeholders.
1106. En aquest sentit, doncs, Balears està interessada i legítimament capacitada en poder incidir en la negociació, legislació i aplicació de les normativa europea perquè tingui en compte els interessos de les Balears, principalment però no exclusiva, la insularitat.
1107. La insularitat té un impacte directe en diverses àrees que, alhora, depenen molt de la política comunitària: comerç, competència, transport, medi ambient, energia, I+D+I, turisme, educació, cohesió social, etc.
1108. Tot i disposar d'un article al TFUE (Art 174) que menciona la importància de tenir en compte les condicions geogràfiques de diferents regions aïllades com les insulars, la legislació europea moltes vegades no té en compte el fet insular en el cas de les Balears i altres illes no ultraperifèriques. En canvi, les regions ultraperifèriques sí que reben un tracte específic que adapta la legislació de la UE a les seves condicions geogràfiques. Tot i no ser regions allunyades del continent com les ultraperifèriques, estem separades per la mar, cosa que representa enormes reptes de tot tipus. Balears comparteix aquest interessos amb altres illes de la UE.

1109. Per aconseguir la defensa d'aquests interessos propis de les illes a Europa, el Govern necessita augmentar la seva influència al seny de les institucions europees i de l'estat. L'acció exterior de les illes Balears s'encarrega de fer seguiment de tota la legislació que es proposa i identificar possibles efectes cap a les illes, per tal de proposar al govern les eines necessaris per defensar els interessos dels ciutadans i ciutadanes de les illes.
1110. En aquest sentit, les institucions claus són la Comissió Europea, el Consell de la UE i el Parlament Europeu, les institucions implicades en el procés legislatiu europeu. Però també la Secretaria d'Estat de la UE del Ministeri d'Afers Exteriors, Cooperació i UE (MAEUEC) del Govern d'Espanya i la Representació Permanent (REPER) d'Espanya davant la UE. Per tant, les Illes Balears necessiten ser encara més escoltades i tingudes en compte en totes aquestes instàncies. No cal oblidar altres institucions de la UE com el Comitè de les Regions, on les comunitats autònomes tenen més fàcil accés, però que no són tan rellevants com la Comissió, Consell i Parlament.
1111. Quant al Parlament Europeu específicament, cal assegurar-se que els eurodiputats i eurodiputades de les Illes Balears, així com tots els representants del PSOE i el grup del PSE, coneixen i defensen els nostres interessos.
1112. Cal tenir present la Presidència espanyola de la UE durant el segons semestre de 2023. Aquesta presidència representa una oportunitat immillorable per fer sentir i defensar els interessos de Balears a les institucions europees i a la resta del món. La coordinació, per tant, amb la REPER i el MAEUEC serà essencial.
1113. No cal oblidar la gran oportunitat que suposen els Fons Next Generation EU que s'han canalitzat a través del pla de recuperació, transformació i resiliència del govern d'Espanya. El nostre objectiu ha d'esser aprofitar totes les oportunitats que aquests fons ens poden facilitar i aprofitar al 100% la seva execució.
1114. Per altra part, les Illes Balears són i poden ser cada vegada més influent com a referent de sostenibilitat i de cohesió no només a Europa sinó a la resta del món.
1115. Així, podem exportar orgullosament polítiques en les que Balears és referent. Per exemple, ja ho vam fer amb la llei de canvi climàtic o la de plàstics d'un sol ús. La llei de turisme sostenible i altres tantes podrien ser referents a Europa per millorar la vida dels seus ciutadans i ciutadanes. És per això que hem d'aprofitar tots els canals de comunicació existents amb les institucions per tal de donar a conèixer els nostres avanços.
1116. És essencial també portar a terme les avaluacions d'impacte de les diferents polítiques europees per veure l'afectació que tenen al nostre territori i poder treballar en una estratègia coordinada per futures revisions/modificacions de les mateixes a futur. Per exemple, les polítiques del

paquet Fitfor55, el cas de l'ETS marítim i aeri. Hem aconseguit exempció de Menorca, Formentera i Eivissa a ETS marítim fins 2030, i s'han d'estudiar els efectes i la millor manera d'adaptar-se al nou context.

1117. - Minimis - reforçar pressió en el procés de revisió del nou reglament. Estudiar altres vies per esquivar els topalls de minimis (activitats d'interès general).

1118. **Balears al món**

1119. Balears és, en molt de sentits, un cas d'èxit admirat per tot arreu. Com a tal, som un referent que va més enllà d'Europa. Al mateix temps, el nostre model representa reptes de sostenibilitat i inclusió que es miren amb atenció des de altres territoris amb similars característiques. A més, volem ser una comunitat solidària, que defensa els drets humans, que ajuda als grups més vulnerables i que contribueix a un món més just i més sostenible.

1120. En un context internacional cada vegada més complex, marcat per la terrible invasió d'Ucraïna i per enormes reptes globals geopolítics, mediambientals o energètics, el que passa al món afecta cada vegada més directament a les Balears, i el que passa a les Balears por afectar al món.

1121. En aquest sentit, volem reforçar l'ajut a la cooperació que dona Balears a diferents regions del món, especialment a les poblacions d'Àfrica i d'Amèrica Llatina i el Carib. Volem millorar l'efectivitat del pressupost dels fons de cooperació del Govern i de cada Illa. Així, el MoU amb el MAECUE hauria d'incloure enviar funcionaris o empleats públics a certes Oficines Tècniques de Cooperació de la xarxa de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional al Desenvolupament com ja ho fan altres comunitats autònomes com Andalusia o Galícia.

1122. Balears és també seu de grans empreses multinacionals, que poden ser un vehicle per difondre les illes arreu del món. Es podria reforçar la cooperació publico-privada fent aliances amb aquestes empreses de les illes amb una forta Responsabilitat Social Corporativa, especialment a aquells països (com els països del Carib) on hi ha una forta presència d'empreses i ciutadans i ciutadanes de les illes.

1123. Balears compte des de fa molt amb un grup ciutadans ciutadanes i descendents d'emigrants a Amèrica. A aquests cal afegir un important nombre de desplaçats per motius professionals a aquells països on hi ha grans empreses d'origen balear. És necessari reforçar i estructurar el contacte amb els nostres conciutadans que viuen a Amèrica, a través del les cases i casals ja existents o amb la creació de nous, fomentant els programes de visites, les beques o les activitats culturals per tal de intensificar el vincle d'identitat amb les illes i promocionar la nostra llengua i cultura.

1124. Per això, es pot aprofitar la nova Llei de Memòria Democràtica que possibilita l'obtenció de la nacionalitat espanyola dels fills i nets de avantpassats mallorquins, menorquins, eivissencs i formenterencs. De nou, el MoU amb el MAEUEC resultaria un instrument molt útil.

1125. Els reptes que es presenten a Balears com el canvi climàtic, la gestió del territori, la producció d'energia, la gestió de residus o la biodiversitat, són comuns a molts territoris del món, però especialment als anomenats Petits Estats Insulars en Desenvolupament (Small Islands Development States, SIDS). En aquest sentit, seria molt interessant reforçar les relacions amb el grup de SIDS, molt organitzats i cohesionats en la defensa dels seus interessos en el seny d'organitzacions internacionals com Nacions Unides o Banc Mundial. A través del MoU amb el MAECUE, es facilitarien els contactes i les accions en comú amb aquest grup que presenta característiques molt similars a les nostres.

1126. PROPOSTES

- 1127. • Seguirem fent feina en el reconeixement de la insularitat a nivell estatal i europeu com un desavantatge geogràfic a compensar en matèria financera i a preservar en matèria mediambiental.
- 1128. • Impulsarem estudis sobre el fet diferencial de la insularitat i els seus efectes diferenciats a través de la Càtedra d'Insularitat creada aquesta Legislatura, de manera transversal en matèria cost financer i també d'altres com la pèrdua de la biodiversitat, exposició al canvi climàtic, augment de la temperatura en el mediterrani, acidificació del mar, dependència del transport, gestió de l'aigua i dels residus, especialització de l'economia, manca de competitivitat etc.
- 1129. • Potenciarem la presència de les institucions de les Illes balears davant les institucions del Govern central amb l'oficina a Madrid com a instrument administratiu, Potenciarem la figura del Delegat de les Illes Balears a Madrid pel seguiment de tots els temes d'interès del nostre arxipèlag i la coordinació de tots els agents de les illes involucrats
- 1130. • Farem un seguiment exhaustiu dels instruments existents a nivell nacional per compensar la insularitat i la pluriinsularitat en matèria financera i també en matèria de preservació de la sostenibilitat. Avaluant la seva eficàcia i eficiència i difonent els resultats.
- 1131. • Potenciarem la presència de les institucions de les Illes balears davant les institucions de la Unió Europea amb l'oficina a Brussel·les com a instrument administratiu, Potenciarem la figura del Delegat de les Illes Balears a Brussel·les pel seguiment de tots els temes d'interès del nostre arxipèlag i la coordinació de tots els agents de les illes involucrats.
- 1132. - Intensificarem la defensa davant totes les institucions de la UE de la necessitat de que es tingui en compte la insularitat i altres interessos en la legislació comunitària de manera transversal.
- 1133. - Continuarem construint una vertadera aliança amb altres illes europees amb reptes similars, reforçant les relacions amb els governs regionals d'aquestes illes

i arxipèlags a través de la creació d'un Secretariat comú. Proposarem una trobada anual d'illes de la UE no ultraperifèriques per tal de concertar accions conjuntes envers les institucions de la UE. Aquesta aliança ha de promoure també la seva agenda entre els membres del Parlament Europeu provinents d'illes.

- 1134. - Per defensar els nostres interessos a Europa, proposem reforçar l'acció exterior de les Illes Balears i signar un Memorandum d'Enteniment (MoU) amb el Ministeri d'Afers Exteriors, Cooperació i UE del govern d'Espanya per tal de assegurar la representació de les Balears en aquells assumptes que afecten de ple els interessos de les illes. El MoU podria facilitar aquest reforç i l'intercanvi de funcionaris que es podrien incorporar a la REPER o a la Secretaria d'Estat de la UE per tal de fer un seguiment directe dels temes que afecten a les Balears.
- 1135. - Fomentarem els intercanvis en matèria de cooperació.. A través del MoU amb el MAECUE, es podrien enviar funcionaris o empleats públics a certes Oficines Tècniques de Cooperació de la xarxa de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional al Desenvolupament. S'estudiarà la conveniència d'una agència de cooperació pròpia alineada amb els principis, valors i interessos de Balears.
- 1136. - Promourem la defensa efectiva dels drets humans, la igualtat i la inclusió plena, així com l'ajut als grups més vulnerables, contribuint a un món més just i més sostenible.
- 1137. - Reforçarem la cooperació internacional publico-privada fent aliances amb empreses de les illes amb una forta Responsabilitat Social Corporativa, especialment a aquells països amb forta presència d'empreses i ciutadans i ciutadanes de les illes.
- 1138. - Reforçarem el contacte amb els nostres conciutadans que viuen a Amèrica, a través del les cases i casals ja existents o amb la creació de nous, fomentant els programes de visites, les beques o les activitats culturals per tal de intensificar el vincle d'identitat amb les illes i promocionar la nostra llengua i cultura.
- 1139. - Reforçarem les relacions amb el grup Petits Estats Insulars en Desenvolupament per tal de fomentar els contactes i les accions en comú amb aquest grup que presenta característiques molt similars a les de Balears en temes com canvi climàtic, turisme, gestió del territori, producció d'energia, gestió de residus o biodiversitat.

1140. **5.4. 40 ANYS DE ESTATUT D'AUTONOMIA: CAP A UN NOU HORIZÓ DE PROGRÉS**

1141. **1. D'ON VENIM**

1142. **A) L'Estat de les Autonomies.**

1143. L'Estat Autonòmic, ha estat un model d'èxit oferint més proximitat dels serveis i de la política, més controls i més participació, fent compatible la defensa de la diversitat amb la unió, creant riquesa, cohesió, igualtat, modernització i l'impuls del estat del benestar.

1144. La Constitució i els primers estatuts varen mostrar el punt de partida del que havia d'esser l'Estat Autonòmic espanyol. Un model que s'ha construït més des de les reformes dels Estatuts d'Autonomia i des de determinades lleis orgàniques que per el que preveia la pròpia Constitució, que marcava més un procés que un sistema i de la qual, el seu Títol VIII, està totalment desfasat. El resultat és un model singular, de tall federal; una estructura que ha combinat els principis d'un Estat complex: Subsidiarietat, identitat i cohesió. Malgrat això, de l'experiència del funcionament de l'Estat Autonòmic, atenent a les seves mancances inicials i als problemes que han anat sorgint, es deriva la necessitat de reforçar-ne l'aposta federal.

1145. Els socialistes mitjançant la Declaració de Granada vàrem expressar que en el federalisme es troben les millors solucions per reconèixer, respectar i integrar les diverses aspiracions nacionals que conviuen a Espanya, la cohesió social, la igualtat i per obtenir les millors respostes als problemes de les nostres comunitats en un Estat integrador i eficient. Per aquest motiu vàrem proposar un seguit de modificacions de la Constitució, que entre d'altres qüestions, cerquen reforçar els espais de col·laboració i cooperació, així com els de participació de les Comunitats en la conformació de la voluntat de l'Estat (reforma del Senat, participació a la Unió Europea, comissions mixtes...). A més de clarificar la distribució de competències, els principis que han de conformar el finançament de les Comunitats Autònomes o el reforç del reconeixement dels fets diferencials i els seus efectes, la millora de l'organització territorial de la Justícia, la incorporació a la Constitució del principi de lleialtat, el d'igualtat en les prestacions bàsiques i el de participació de les Comunitats en la governació de l'Estat... etc.

1146. **B) L'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears.**

1147. Amb el precedent de l'Avantprojecte de 1931, el 1977 els partits polítics de Balears varen signar el Pacte Autonòmic. El 1978 es va instaurar el règim preautonòmic amb tres Consells Insulars i un Consell General Interinsular. I a l'any 1983 es va aprovar l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears (Llei Orgànica 2/1983, de 25 de febrer, publicada en el Butlletí Oficial de l'Estat numero 51, d'1 de març de 1983). Això es va produir després de la feina realitzada per la Comissió dels Onze (constituïda el 3 de juliol de 1980) que va treballar sobre la proposta presentada pel Partit Socialista (PSOE)

1148. Els debats per arribar a aquesta aprovació van ser intensos, principalment pels forts posicionaments insularistes, en part derivats de l'experiència centralista de l'antiga Diputació respecte de Menorca, Eivissa i Formentera. Entre les qüestions més debatudes cal apuntar la de la composició del Parlament, les competències dels Consells en relació amb el Govern de la Comunitat, la llengua i la bandera.
1149. L'Estatut va possibilitar entre d'altres coses, dotar a la Comunitat de les institucions pròpies, de competències, de la defensa dels fets diferencials, etc., augmentant la proximitat de les polítiques, la participació i els controls democràtics, la defensa de la diversitat, la cohesió i la igualtat.
1150. Posteriorment a l'aprovació de l'Estatut s'han realitzat algunes modificacions, com les de 1994 i 1996, bàsicament d'augments competencials, la de 1999 que va ser més rellevant i que d'entre d'altres iniciatives va suposar el canvi de denominació de la Comunitat Autònoma per "Illes Balears", l'ampliació competencial i dels períodes de sessions, la incorporació de la Sindicatura de Greuges, l'establiment de majories qualificades per l'elecció de certs membres del Consell Consultiu i del Síndic de Greuges, reconeixement estatutari de la Sindicatura de Comptes, creació d'un capítol específic dedicat als òrgans de consulta i assessorament, i s'exclou la iniciativa del Govern d'Espanya per a la reforma de l'Estatut.
1151. Però la reforma de més envergadura, va ser l'aprovada el 2007, amb el suport d'una gran majoria, que va suposar, realment, un nou estatut dels anomenats de segona generació, passant de 60 i pico d'articles a 140 i que va significar un canvi molt qualitatiu de la norma. Aquesta, entre d'altres iniciatives, va definir la Comunitat Autònoma com a Nacionalitat Històrica, i va millorar substancialment el reconeixement del fet insular, declarant els Consells com institucions de la Comunitat Autònoma amb una llista electoral pròpia, la creació del Consell Insular de Formentera, la incorporació a la disposició addicional sexta de la Llei de Règim Especial a l'Estatut amb un instrument de finançament diferent del general de les Comunitats Autònomes, i la regulació de la millora de les inversions a la disposició transitòria novena. L'Estatut de 2007 va incorporar un nou títol de drets i deures i llibertats dels ciutadans i ciutadanes que humanitzà la norma. A més va suposar una regulació més meticulosa i clara dels aspectes econòmic financers i de les competències, ampliant unes i altres de forma molt rellevant. La norma va incorporar la Conferència de Presidents, la creació de comissions bilaterals per facilitar la cooperació amb l'Estat, un títol específic per al poder judicial, la creació d'un Consell de Justícia Autonòmic, un títol específic per als mitjans de comunicació social, la creació del Consell Audiovisual, la creació de l'Agència Tributària de les Illes Balears, un nou marc per les relacions de Balears amb l'exterior, la creació d'un capítol específic per als Ajuntaments. Va suposar, a més, el manteniment de la unitat de la llengua, la seva cooficialitat, la normalització i la protecció de les modalitats pròpies,

1 Basat en part en l'Estudi sobre la millora de l'autogovern, elaborat per l'Institut d'Estudis Autonòmics l'any 2021

la possibilitat de dissolució anticipada del Parlament, la instauració de majories qualificades per la modificació de lleis com la de Consells, la pròpia reforma de l'Estatut o la llei electoral... etc.

1152. **DIAGNÒSTIC**¹

1153. L'autonomia política implica exercir potestats públiques (legislativa, de desenvolupament i executiva) en diverses matèries. L'atribució d'aquestes potestats determinen, en cada cas, la qualitat de les competències. L'autogovern avança quan es disposa de més potestats públiques i de més qualitat i, molt especialment quan es disposa d'autonomia financera (recursos econòmics suficients per a l'exercici de les competències) per la qual cosa, l'avanç es produeix també quan es fan efectius els traspassos de funcions i serveis, amb recursos suficients.

1154. Millorar l'autogovern passaria per una nova reforma estatutària, per incrementar les competències o millorar-ne la qualitat, dins el marc establert per la CE, que afectaria especialment a la definició del model territorial, econòmic i social de l'arxipèlag. Ens permetria també incorporar nous drets per la ciutadania de les Illes Balears, reforçar els ja reconeguts i perfeccionar la delimitació de les competències estatals, autonòmiques i insulars en algunes matèries, tot això sense perjudici de la necessitat d'una reforma constitucional per apostar per un model més federal que el PSOE té concretada a la declaració de Granada.

1155. **A) El model territorial**

1156. L'autonomia de què gaudim en matèria d'ordenació del territori i urbanisme, s'ha vist ampliada per la capacitat d'ordenar i gestionar, de manera integrada, el litoral de l'arxipèlag (un dels elements clau per a l'ordenació racional dels recursos naturals, la gestió intel·ligent dels processos d'urbanització o la sostenibilitat mediambiental), que serà possible gràcies a l'aprovació del Reial decret 994/2022, del 29 de novembre, de traspàs de funcions i serveis de l'Administració de l'Estat a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en matèria d'ordenació i gestió del litoral, amb efectes a partir del dia 1 de juliol d'enguany.

1157. L'Estat, però, conserva encara importants competències en matèria de domini públic maritimoterrestre i d'aigües interiors. La definició de les aigües interiors (la mar balear) constitueix així mateix un límit a l'exercici de les competències autonòmiques, per exemple, en matèries com ports o pesca. Quant a les obres públiques d'interès general, seria desitjable aconseguir una major intervenció de la Comunitat Autònoma per garantir més coherència en la definició del model territorial.

1158. En matèria de medi ambient, es convenient ampliar l'abast competencial autonòmic, especialment en la lluita contra el canvi climàtic, la circularitat, els residus o la gestió dels parcs nacionals, atesa la singularitat del fet insular

1159. B) El model econòmic

1160. Quant al model econòmic, l'ampliació de l'autogovern hauria d'anar lligada a diversos àmbits materials, ateses les àmplies facultats de què disposa l'Estat quant a la planificació i la direcció de la política econòmica general.
1161. En matèria d'infraestructures de transport, és possible assolir un major protagonisme en la gestió dels ports i els aeroports d'interès general, com també fer passes per tal de convertir en pròpies algunes competències que s'exerceixen per delegació de l'Estat en el sector dels transports terrestres, atès el factor de la insularitat i la transcendència respecte del turisme.
1162. En disciplina de mercat i en comerç interior, com també en matèria d'estadística hi ha marge d'ampliació competencial i la definició d'un model energètic propi milloraria també l'autogovern, tant en clau mediambiental com econòmica. No es pot obviar el sector turístic com a principal motor de desenvolupament econòmic de les Illes Balears. Tot i gaudir de la competència exclusiva les possibilitats de planificar i l'ordenar el sector es poden veure restringits per l'actuació de l'Estat en altres àmbits. Cal reforçar també l'impuls d'una economia blava sostenible.
1163. Així mateix, s'hauria de facilitar un major protagonisme de la Comunitat Autònoma a l'hora d'impulsar altres opcions productives tant per evitar els riscos d'una dependència excessiva del turisme de masses com també per disposar de més capacitats per afrontar eficaçment situacions de crisi. Així com per passar d'una economia lineal a una economia circular.

1164. C) El model social

1165. Per a la configuració d'un model social cohesionat es poden assumir més responsabilitats en àmbits com ara els serveis socials, especialment pel que fa a les persones en situació dependència, però també en matèria de polítiques de gènere, immigració o protecció de menors, atesos els avantatges d'una presa de decisions amb criteris de proximitat.
1166. La definició d'un model educatiu amb perfils propis i adaptat a les característiques i les necessitats de la societat balear respon també a aquest objectiu. En aquest àmbit, l'augment de l'espai d'intervenció autonòmica no depèn tan sols de l'eventual modificació estatutària, sinó també de la contenció del poder decisor de l'Estat que s'empara en la legislació orgànica i bàsica.
1167. En l'àmbit sanitari, la crisi generada per la COVID-19 ha permès constatar no tan sols la necessitat de més finançament, sinó també la urgència d'ajustar adequadament el repartiment competencial entre els nivells estatal i autonòmic.
1168. L'altre element important de cohesió és el de la llengua. En aquest àmbit, és podria redefinir l'enunciat estatutari per clarificar el marge d'actuació autonòmic en les polítiques de foment i de reforç de l'estatus d'oficialitat.

1169. D) Reforçar l'aposta federal: co-governança

1170. S'han d'incorporar al Estatut els principis de lleialtat i de col·laboració tant per les relacions Estat-Illes Balears com per a les relacions entre la Comunitat i els Consells Insulars, incorporant nous àmbits de cooperació. També s'ha de dotar a les Illes Balears de més presència i capacitat d'influència a les institucions europees.

1171. En tot allò que són competències compartides (Estat-Illes Balears i Govern-consells), s'han de consolidar fórmules de coordinació i ampliar al màxim els àmbits de responsabilitat per a les institucions balears.

1172. E) Nous drets i la millora i garantia de drets reconeguts

1173. La realitat actual, atesos els avanços i les necessitats, demanda incorporar noves perspectives sobre els drets reconeguts a l'Estatut d'Autonomia i la creació de nous drets per tal d'enfortir l'Estat autònic, de dret, de benestar social, així com la cohesió social i l'impuls d'un projecte econòmicament, socialment i mediambientalment sostenible.

1174. Vivim en un món més globalitzat, dinàmic i connectat amb un incidència directa sobre l'esfera social, econòmica o laboral, tal com ens ha premés constatar la crisi generada per la Covid-19, els efectes derivats de la guerra de Rússia sobre Ucraïna o el Canvi Climàtic. A més, la maduresa que ha anat adquirint el nostre sistema democràtic i l'influència d'aquesta realitat més complexa i interconnectada, ens ha situat en un context de fragmentació política on el diàleg i l'acord són cabdals per seguir avançant de la mà de la voluntat i les necessitats majoritàries de la ciutadania.

1175. Per tant, la realitat actual demanda incorporar noves perspectives i visions sobre els drets reconeguts a l'Estatut d'Autonomia. La comunitat autònoma de les Illes Balears ha d'acomodar a la realitat actual els drets ja existents i el reconeixement de nous que ja compten amb un suport legislatiu i que han d'estar reconeguts i garantits en qualsevol circumstància.

1176. Per assegurar els drets calen garanties. Per això, l'Estatut hauria de recollir, com a mínim, les següents: Els drets i els deures dels ciutadans vinculen tots els poders públics de les Illes Balears i també als particulars. El Parlament ha de regular per llei els drets i deures dels ciutadans de les Illes Balears. Els ciutadans s'han de poder dirigir al Síndic de Greuges en defensa dels seus drets davant possibles lesions imputables a les administracions públiques. Així mateix s'ha de garantir de suficiència econòmica per protegir-los, especialment en temps de crisi.

1177. PROPOSTES

1178. • Incorporació a l'Estatut del principi de lleialtat institucional, de cooperació i de col·laboració en les relacions entre l'Estat i les Illes Balears i entre el Govern i els consells insulars (Un principi que suposa respecte als interessos generals i als tutelats en cada

nivell de govern i que suposa l'obligatorietat de col·laborar, prestar auxili i assistència quan fos requerit en l'exercici de les seves pròpies competències)

- 1179. • Impulsar la cogovernança amb la regulació d'àmbits de coordinació (com ara les conferències sectorials), també per les relacions entre el Govern de la Comunitat Autònoma i els consells insulars.
- 1180. • Increment de competències i funcions, fins el sostre que marca l'article 149 CE.
- 1181. • Major clarificació de l'abast competencial en cada matèria, com també una major claredat en la distribució d'aquestes entre l'Administració autonòmica i els consells insulars.
- 1182. • Definició de les aigües interiors (la mar balear).
- 1183. • Negociar amb l'Estat l'efectivitat dels traspassos de les competències atribuïdes mitjançant la reforma estatutària de 2007, encara pendents.
- 1184. • Millora dels reconeguts:
 - 1185. - Dret a l'educació: definir perfils propis i adaptar-los a les característiques de les Illes Balears i a les necessitats de la ciutadania per garantir el dret a la plena inclusivitat. Garantir estatuàriament una formació continua i de qualitat (estudis de grau, FP-dual), adaptada a les noves demandes del mercat laboral i que fomenti les habilitats socials i emocionals.
 - 1186. - Dret a la salut: Garantia del dret a la Salut Pública per resoldre el problemes col·lectius (i no individuals) amb la finalitat d'augmentar la garantia del dret a la protecció d'aquesta i la prevenció de malalties. Reforçar el dret a l'assistència, establint també mesures en contra de les desigualtats. Dret a viure amb dignitat el procés de la mort. Assegurar els serveis sanitaris i socials destinats a la cura de la salut mental.
 - 1187. - Drets per l'ocupació i el treball digne: Garantir la seguretat estatuària en àmbits com la salut laboral, el dret a la desconnexió o protecció social del treballador. Reconèixer i impulsar el dret a les noves formes de treballar (treball a distància-teletreball, la jornada laboral flexible) establint mecanismes d'avaluació i control per part de les administracions.
 - 1188. - Drets per la igualtat d'oportunitats: Reforçar l'atenció a les persones en situació de discapacitat, dependència, d'edat avançada, joves que necessiten suport i als col·lectius més vulnerables. Garantir el dret a l'atenció en qualsevol circumstància, tant domiciliària com residencial.

1189. - Dret a l'habitatge digne: Reforçar el dret a l'habitatge digne incorporant accions per evitar l'especulació.
1190. - Dret al mediambient: Reforçar el dret al mediambient i incorporant accions i polítiques per fer front al canvi climàtic, amb energies renovables, amb millora de l'eficiència en la utilització dels recursos hídrics i en la gestió dels residus i la regulació dels sols contaminants, com també reforçar les actuacions de protecció de la biodiversitat (medi terrestre i marí) i de desenvolupament d'un model equitatiu, circular, equilibrat i sostenible, allunyat de la massificació turística i dels augments desmesurats de població.
1191. - A l'article 24, a més de turisme i sector primari s'hauria de parlar a un tercer punt d'economia blava sostenible atesa la rellevància de mantenir sana la Mar Mediterrània i com a sector estratègic.
1192. - Dret d'accés a les noves tecnologies i societat de la informació i a la No-discriminació digital: Ampliar els drets digitals prevists a l'Estatut. Dret a l'accés universal i no discriminatori a Internet. Dret a la intimitat el l'àmbit digital. Dret a la desconnexió. Dret a l'oblit i a la rectificació. Dret al testament digital.
1193. - Dret de participació: Consolidar i ampliar el dret de participació de la ciutadania.
1194. • Nous drets estatutaris:
1195. - Dret a la Renda bàsica universal: Garantir les necessitats bàsiques de la ciutadania en determinades circumstàncies com fa la renda social garantida, atacant la pobresa des de la seva arrel, cobrint les necessitats per sobre el llindar d'aquesta, cosa que no han aconseguit les rendes condicionades. Promoure el dret a una renda bàsica universal sostinguda en els principis de la individualitat, la incondicionalitat i la universalitat, suposaria garantir i blindar la igualtat d'oportunitats econòmiques.
1196. - Dret a un espai públic de qualitat: Totes les persones han de tenir dret a accedir en condicions d'igualtat a zones d'espai públic de qualitat, zones verdes, d'esbarjo, de practica esportiva, camins escolars segurs, carrils bici...Per tant s'ha de garantir estatutàriament la promoció de infraestructures públiques que siguin eficients econòmica, educativa, cultural, mediambiental o socialment.
1197. - Dret a la memòria històrica: Els poders públics han de vetllar pel coneixement i el manteniment de la memòria històrica com a patrimoni col·lectiu que testifica la defensa de la identitat i la cultura de les Illes Balears i la lluita pels drets i les llibertats democràtiques. Amb aquesta finalitat s'ha de garantir estatutàriament que s'adoptaran les iniciatives institucionals necessàries per al reconeixement i la rehabilitació de tots els ciutadans que han patit persecució com a conseqüència de

la defensa de la identitat cultural, de la democràcia i de l'autogovern de les Illes Balears. I de totes aquelles persones que han patit persecució a causa de opcions personals, ideològiques o de consciència.

1198. - Drets dels consumidors i usuaris: Les persones tenen, en la seva condició de consumidors i usuaris de bens i serveis, tenen dret a la protecció de la seva salut i seguretat. També a tenir una informació adequada de les característiques i preus dels productes i serveis, amb garantia sobre els productes adquirits i dels subministraments contractats.
1199. - Drets dels animals: En els termes que fixi la llei, les administracions públiques vetllaran pel manteniment i el benestar dels animals i la no utilització en activitats que duguin maltracta o crueltat.
1200. • Establir garanties en defensa dels drets estatutaris: vinculació a tots els poders públics i també als particulars. Reserva de llei i possibilitat de dirigir-se al Síndic de Greuges en defensa dels drets davant possibles lesions imputables a les administracions públiques.

Garantia de futur

**Conferència
Política 2023**

**PSIB
PSOE / ♥**